

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**TÜRKÇE YAZIM KILAVUZLARININ GELİŞİMİ ÜZERİNE
BİR İNCELEME**

Cem DEMİRTÜRK

Denizli - 2019

T.C
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
TÜRKÇE EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

TÜRKÇE YAZIM KILAVUZLARININ GELİŞİMİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME

Cem DEMİRTÜRK

Danışman

Dr. Öğretim Üyesi Abdullah BAĞDEMİR

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU

Bu çalışma, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Türkçe Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Nurettin Öztürk
Üye: Doç. Dr. Ahmet Zeki Güven
Üye: Dr. Öğr. Üyesi Abdullah Bağdemir

İmza

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun
17.07.2019 tarih ve 30/41.. sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ
Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada;

- Tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi,
- Görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu,
- Atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi,
- Kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı,
- Bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Cem DEMİRTÜRK

ÖZET

Türkçe Yazım Kılavuzlarının Gelişimi Üzerine Bir İnceleme

DEMİRTÜRK, Cem

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler ABD,

Türkçe Eğitimi Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğretim Üyesi Abdullah BAĞDEMİR

Temmuz 2019, 84 sayfa

Yazım, bir dilin belli kurallar çerçevesinde yazıya aktarılması olarak tanımlanıp güzel konuşmanın, doğru ifadenin en önemli ögesi olarak kabul edilmektedir. Dilde ve yazımda birliğin sağlanabilmesi, ortaya çıkan kavram kargaşalıklarının düzeltilmesi için ortak dil ve yazım bilincinin, toplumun bütün bireylerine yazım kılavuzu aracılığıyla aşılması gerekmektedir.

Bu araştırmada, 1928 yılından günümüze Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan yazım kılavuzlarındaki değişiklikler ve tutarsızlıklar tespit edilerek değerlendirilmiştir. İnceleme sonucunda yazım kılavuzlarının ön söz, dizin ve kurallar bölümünde birtakım değişikliklere gidildiği belirlenmiştir.

Cumhuriyet döneminde, yazım birliğinin sağlanması yönünde atılan adımlardan ilki Dil Encümeni tarafından hazırlanan ve Devlet Matbaasında basılan İmlâ Lûgati'dir. Türk Dil Kurumunun kurulmasından sonra ise yazım kılavuzu çıkarma görevi, Kurum tarafından yerine getirilmiştir. Türk Dil Kurumu tarafından resmî anlamda çıkarılan ilk kılavuz, 1941'de çıkarılan İmlâ Kılavuzu'dur. Bu eserin ön sözünde, hazırlanan bu kılavuzun İmlâ Lûgati'nin ikinci baskısı olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle, bu çalışmada İmlâ Lûgati, Kurum yayını olarak kabul edilip değerlendirilmiştir.

Anahtar sözcükler: Yazım, dil, yazım kılavuzu, Türk Dil Kurumu, İmlâ Lûgati,

ABSTRACT

A Research about Development of Turkish Spelling Dictionary

DEMİRTÜRK, Cem

Master Dissertations in Turkish and Social Sciences,

Turkish Education

Supervisor: Asst. Prof. Dr. Abdullah BAĞDEMİR

July 2019, 84 pages

Writing is defined as putting a language on a paper within the particular rules and is accepted as being all and end all of correct expression. It is supposed to engrain the conscious of common language and writing in all persons by means of spelling dictionary in order to build consensus on language and writing and emend revealed incomprehensibility.

Changes and inconsistencies in spelling dictionary prepared by Turkish Language Association since 1928 to present is evaluated by ascertaining in this research. At the end of the research, it is seen several changes in preface, index and rules of spelling dictionary.

The first step taken to provide writing unity is Orthography Dictionary (İmlâ Lûgati) prepared by Language Committee and published in Government Printing Office in Republic Period. After founding Turkish Language Association, the association publishes spelling dictionary. The first official dictionary published by Turkish Language Association is a Spelling Dictionary published in 1941. It is stated, in the preface of this work, this is a second edition of Orthography Dictionary. Therefore, Orthography Dictionary is accepted and evaluated as association publishing in this research.

Keywords: Writing, language, spelling dictionary, Turkish Language Association and Orthography Dictionary.

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ ONAY FORMU.....	iii
ETİK BEYANNAMESİ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ.....	x1
I.BÖLÜM: GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Alt Problemler.....	2
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.5. Tanımlar.....	8
II. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	10
2. 1. Kuramsal Çerçeve.....	10
2.1.1. Türkçe Yazım Kılavuzu.....	10
2.1.2. Düzeltme İşareti.....	11
2.1.2.1. Uzatma amaçlı düzeltme işareti.....	11
2.1.2.2. İnceltme amaçlı düzeltme işareti.....	12
2.1.2.3. Nispet î'si.....	12
2.1.3. Noktalama İşaretleri.....	12
2.1.3.1. Türk dilinde noktalama işaretinin tarihi.....	13
2.2. İlgili Araştırmalar.....	15
2.2.1. Türk Dil Kurumu Öncesi Türkçe.....	15
2.2.2. Türkçenin Yazım Sorunları.....	17

2.2.3. Alfabe Devrimi İlgili Çalışmalar	18
2.2.4. Noktalama İşaretlerinin Tarihsel Gelişimi	18
III. BÖLÜM: YÖNTEM	20
3.1. Araştırma Deseni (Modeli)	20
3.2. Çalışma Grubu	20
3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri	20
3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci	21
3.5. Verilerin Analizi	21
IV. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM	22
4.1. 1928 İmlâ Lûgati'nin Değerlendirilmesi	22
4.1.1. Ek Olarak Kullanılan “İle”nin Bir İsimle Yazılışı	24
4.1.2. “Y” Sesinin Daraltma İşlevi	25
4.1.3. - Mak’lı Mastarlara Ünlüyle Başlayan Bir Ek Getirildiğinde Yumuşak G(Ğ) Sesinin Yazımda Gösterilmesi	25
4.1.4. İmlâ Lûgat’inde Birleşik Sözcükler	26
4.1.5. Ulus Adlarının Yazımı	26
4.1.6. Dil Adlarının Yazımı	27
4.1.7. Özel Adlardan Sonra Gelen Çekim Ekleri	27
4.2. 1941 İmlâ Kılavuzu’nun Değerlendirilmesi	27
4.2.1. ‘Y’ Sesinin Daraltma İşlevi	28
4.2.2. Ek Olarak Kullanılan “İle”nin Bir İsimle Yazılışı	30
4.2.3. Dil ve Ulus Adlarının Yazımı	31
4.2.4. Kısaltmaların Yazımı	31
4.2.5 Kesme İşaretini Kullanımı	32
4.2.6. Birleşik Sözcüklerin Yazımından Bir Kural	33

4.2.7. İki Ünsüzle Başlayan, Batı Dillerinden Dilimize Geçmiş Bazı Sözcüklerin Yazımı.....	34
4.2.8. Ki' nin Yazımı	35
4.2.9. İki ya da İkiden Fazla Sözcükten Oluşan Yer Adlarının Yazımı	35
4.2.10. İki Farklı Biçimde Yazılabilen Sözcükler	36
4.2.11. İsim ve Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiillerin Yazımı	36
4.2.12. Dizin Bölümünde Bazı Sözcüklerin Yazımı	37
4.2.13. Saygı İfade Eden Sözcüklerin ve Unvan Adlarının Yazım	37
4.2.14. Ay ve Gün Adlarının Yazımı	37
4.2.15. Güneş, Dünya, Ay ve Gezegen Adlarının Yazımı	38
4.2.16. İlgeçlerin Yazımı	39
4.2.17. Düzeltme İşareti ile İlgili Bir Kural.....	39
4.2.18. Nispet İ'si	41
4.2.19. Kesme İşareti ile İlgili Bir Kural	44
4.2.20. Başlık ve Kitap Adlarının Yazımı	46
4.3. 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nun Değerlendirilmesi	46
4.3.1. Ay ve Gün Adlarının Yazımı	48
4.3.2. Büyük Harflerin Yazımından Bir Kural	48
4.3.3. Farsça Tamlamaların Yazımı	49
4.3.4. Kılavuzdaki Kısaltmalar Listesi	50
4.4. TDK'nin 1985-2005 Yılları Arasında Çıkarıldığı Kılavuzların Değerlendirilmesi	51
4.4.1. Birleşik Sözcükler.....	53
4.4.2. Noktalı Virgülün Kullanımı	55
4.4.3. Yer Adlarının Yazımından Bir Kural	56
4.4.4. Hitapların Yazımı	56
4.4.5. Yabancı Özel Adlarla İlgili Kurallar	57

4.4.6. Bazı Sözcük ve Eklerin Yazımı	57
4.4.7. Sayıların Yazımından Kurallar.....	58
4.4.8. Bazı Noktalama İşaretleri ile İlgili Kurallar	59
4.5. 2005-2012 Yazım Kılavuz'larının Değerlendirilmesi	60
4.5.1. Noktalı Virgülün Kullanımı	62
4.5.2. “ !..” İşareti	62
4.5.3. Virgülün Kullanımından Bir Kural	63
4.5.4. Alıntı Cümlelerde Anlatımı Bozuk Cümlelere Yer Verilmesi	64
V. BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	65
5.1. Tartışma ve Sonuç	65
5.2. Öneriler	68
KAYNAKÇA	70
EKLER.....	73
Ek A: Öz geçmiş.....	73

SİMGE ve KISALTMALAR LİSTESİ

akt. : Aktaran

bs. : Baskı

çev. : Çeviri

diğ. : Diğerleri

Ed. : Editör

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

S.: Sayı

s. : Sayfa

TDK : Türk Dil Kurumu

TTK : Türk Tarih Kurumu

vb. : Ve benzeri

Yay : Yayıncılık

1. BÖLÜM: GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, problem cümlesi doğrultusunda belirlenen alt problemleri belirtilmiş ve araştırmanın amacı, önemi sınırlılıkları açıklanmıştır. Araştırmada sıkça geçen kavram ve terimlerin tanımlarına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Bir dilin söz varlığı sözlüklerde toplanır; dilin işleyişiyle ilgili yasalar ve kurallar dil bilgisi kitaplarında tanımlanır; dilin yazılışı ile ilgili bilgiler ise yazım kılavuzlarında anlatılır. Bu bakımdan yazım kılavuzu, dilin nasıl yazılacağını gösterir. Yazıya geçirme işlemi ise yazım kurallarını sıralayarak uygulamasının ne olduğunu örneklerle anlatır. Yazım kuralları şunlardan oluşur:

İlk olarak yazım kılavuzu; sesleri ve seslerin yazıdaki işaretleri olan harfleri, harflerin sıralı dizilişi olan alfabeyi tanıtarak özelliklerini gösterir. İkinci olarak yazım kılavuzu; dilin seslerini oluşturan ünlülerin ve ünsüzlerin özelliklerini, bu özelliklerin yazıya yansması demek olan ses uyumlarını inceleyerek dil uyumu, dudak uyumu ve ünsüz uyumu biçiminde gruplandırarak anlatır. Üçüncü olarak yazım kılavuzu; bazı sözcük ve eklerin yazılışlarından söz eder: mi soru sözcüğü, de bağlacı, de bulunma durumu ki bağlacı, ile'nin yazılışı, eylem çekimi ile ilgili yazılışlar, mastarlara gelen eklerin yazılışı, ek eylemin yazılışı, pekiştirmeli sözlerin yazılışı. Dördüncü olarak yazım kılavuzu; sayıların yazılışı, büyük harflerin kullanıldığı yerler, birleşik sözcüklerin yazılışı, deyimlerin ve ikilemelerin yazılışı, alıntı sözcüklerin yazılışı, yabancı özel adların yazılışıyla ilgili bilgiler de verir. Beşinci olarak yazım kılavuzu; yazıda duygu ve düşünceleri daha açık yansıtmak; cümlenin duraklama noktalarını belirleyip anlamını doğru ifade ederek okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak; sözün vurgularını, tonlarını belirtmek için noktalama işaretlerini gösterir. Altıncı olarak yazım kılavuzu; bir sözcüğün, terimin veya özel adın içerdiği harflerden biri veya birkaçı ile kısa bir biçimde ifade ederek kısaltmaları düzenler. Son olarak dilin sözcüklerini alfabetik sırayla vererek doğru yazılışlarını, ek aldıklarında varsa ortaya çıkan ünsüz yumuşamalarını gösterir.

Yazım kılavuzu, yazıyı başboşluktan, keyfilikten kurtararak yazıya bir düzen getirerek yazmayla ilgili sorunları çözen bir başvuru kitabı olduğu için hem öğretimde doğru yazmayı gösteren hem de dil ile ilgili bilgiler vererek kişinin kültürel gelişimini sağlayan bir işlev

görmektedir (Bağdemir, 2019). Bu nedenle yazım kılavuzunu ele almak, kılavuzun tarihsel gelişimini ortaya koymak, kurallarını yeni önerilerle genişleterek içeriğini zenginleştirmek, bu içeriğin eksiksiz uygulanmasını sağlamak gerekmektedir. Dolayısıyla bu çalışmanın problem cümlesi şudur: Türkiye Türkçesinin yazım kılavuzu, gelinen bu aşamada, eğitimde doğru yazımın kurallarını belirleyip uygulamasını gösteren, kültürel gelişmeyi besleyen bir yapı ve işleve sahip midir yoksa bunu sağlamada hâlâ eksiklikler göstermekte midir?

1.1.1. Alt Problemler

Araştırmanın bu bölümünde çalışmanın alt problemleri belirlenmiştir.

- 1 Yazım Kılavuzu yazıma yön veren yazımı düzenleyen bir başvuru kitabıdır. Yazım kılavuzundaki kurallar, yazım ile ilgili bütün ihtiyaçlarımızı karşılamakta mıdır?
- 2 1928'den günümüze kadar yayımlanan kılavuzlardaki yazım kuralları, yazım sorunumuzu çözmüş müdür yoksa arttırmış mıdır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, 1928 yılından günümüze Türk Dil Kurumu tarafından hazırlanan yazım kılavuzlarındaki değişiklikleri tespit edip değerlendirmektir. Bu çalışmada tarama modeli kullanılarak TDK'nin çıkardığı yazım kılavuzları incelenmiş, yapılan değişiklikler karşılaştırma yapılarak tespit edilip, verilerle ilgili öneriler sunulmuştur. Türk Dil Kurumunun ve dilimize ilgi duyan herkesin dikkatini yazımdaki tutarsızlıklara çekerek yazım birliğini sağlanması; Türkçenin herkes tarafından rahatça ifade edilip konuşulması hedeflenmiştir.

Cumhuriyet döneminde, yazım birliğinin sağlanması yönünde atılan adımlardan ilki Dil Encümeni tarafından hazırlanan ve Devlet Matbaasında basılan İmlâ Lûgati'dir. Türk Dil Kurumunun kurulmasından sonra ise yazım kılavuzu çıkarma görevi, Kurum tarafından yerine getirilmiştir. Resmî anlamda TDK tarafından ilk çıkarılan kılavuz, 1941'de çıkarılan İmlâ Kılavuzu'dur. Bu eserin ön sözünde, hazırlanan bu kılavuzun İmlâ Lûgati'nin ikinci baskısı olduğu belirtilmiştir (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. VIII). Bu nedenle, bu çalışmada İmlâ Lûgati de Kurum yayını olarak kabul edilip çalışmada yerini almıştır. TDK'nin son kılavuzu ise 2012 yılında hazırlanmıştır. Sonuç olarak çalışmanın ana malzemesi TDK'nin 1928-2012 yılları arasında çıkardığı yazım kılavuzlarıdır.

Kılavuzları hazırlayan komisyonların dile yaklaşımı, kılavuzlardaki kurallara da yansımıştır. Zaman içinde kılavuzların yapısında, isminde ve baskı numaralarında değişiklik olmuştur. Baskı numaralarındaki bu karışıklığı gidermek amacıyla 2005'e kadar çıkan bütün kılavuzlar sıralanmış ve 2005 kılavuzu "24. Baskı" olarak kabul edilmiştir. Böylece 1928'den itibaren çıkarılan bütün kılavuzlar arasında devamlılık sağlanmıştır.

1.3. Araştırmanın Önemi

"Yazım, bir dilin belli kurallara göre yazıya geçirilmesi demektir. Dilin yazıya geçirilirken veya yazılırken uyulacak kuralları, sözcüklerin, özel adların, sayıların, kısaltmaların nasıl yazılacağını alfabe sırasına göre topluca gösteren kitaplara da yazım kılavuzu adı verilir" (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. 1).

Türk Dil Kurumunun temel görevlerinden birisi de Türkiye Türkçesinin yazım kılavuzunu hazırlamaktır. 2876 sayılı Kanun'un 37. maddesiyle bu görev Kuruma verilmiştir. Türkiye Türkçesinin yazımını tespit ve yazım kılavuzunu hazırlama çalışmaları, 1 Kasım 1928'de 1353 sayılı Kanun ile kabul ettiğimiz Yeni Türk Alfabesi ile başlamıştır.

Yazım, konuşmanın yazıya geçirilmesinde izlenecek kurallar topluluğudur. Konuşmanın bütün ses özellikleriyle yazıya geçirilmesi için, bu sesleri karşılayan işaretlerin de iyi seçilmiş olması gerekir.

Dillerin seslerini yazıda karşılayan işaretlerin bütününe alfabe denir. Bir dilin alfabesi, o dilin yapısına uygun olması gerekir. Bir alfabenin dilin yapısına uygun olması iyi bir yazımın ortaya çıkmasını sağlar. Alfabenin önemi, bağlı olduğu dili yazıda karışıklığa meydan vermeden en iyi, en anlaşılır şekilde ifade edip etmemesi ile ölçülür.

"Alfabe harfler sistemidir. Harfler ise dilin en küçük parçası olan ses dediğimiz şekilli sedaların yazıdaki işaretleridir. O halde dil alfabeye değil, alfabe dile bağlıdır" (Ergin, 1954, s. 30).

Türkçe gibi ünlüsü (vokali) bol olan dillerin yazıya geçirilişlerinde, ünlüsü bol olan alfabeler kullanılmalıdır. Kaldı ki, ünsüzlere (konsonant) dayanan Arapçanın bile bütün özellikleriyle imlâya geçirilebilmesi için, Arap alfabesinden çok, ünlüleri bol olan bir alfabe gerekmektedir. Kısaca, imlânın kolay ve düzgün olabilmesi için, dilin yapısına uygun, ünlüsü bol bir alfabe seçmek doğru olur (Hatipoğlu, 1964, s. 51).

Türk dilleri, başlıca 13 farklı alfabe ile yazılmıştır. Bunlardan belirli tarihsel dönemlerde ve belirli çevrelerde sınırlı ölçüde kullanılmış olan Soğd, Mani, Brahmi, Tibet ve Süryani, Grek, Ermeni ve İbrani alfabeleri bir yana bırakılsa bile, Türk dillerinin yazımı için geniş ölçüde kullanılmış ve kullanılmakta olan alfabelerin sayısı 5'ten az değildir: Köktürk, Uygur, Arap, Latin ve Slav. Bugün bile Türk dilleri üç

ayrı alfabeyle yazılmaktadır: Latin alfabesi (Türkçe), Kiril alfabesi (eski SSCB’de konuşulan Türk dilleri: Çuvaşça, Yakutça, Tuvaca, Hakasça, Altayca, Kırgızca, Kazakça vb.) ve Arap alfabesi (Yeni Uygurca) (Tekin, 1997, s. 7).

Bilinen en eski Türk yazısı Orhun yazısıdır. Bu dönemde Türk dili Orhun alfabesi ile yazıya geçirilmiş ve bu metinlerde bir yazım biçimi de kullanılmıştır. Otuz sekiz harften oluşan bu alfabedeki işaretler çok olmasına karşın, bir tür hece yazısı olması dolayısıyla, o zamanki Türkçenin bütün seslerinin tam olarak karşılandığı iddia edilmemekte ve doğru bir yazım geleneğinin de kurulamadığı görülmektedir. Bu nedenle Orhun yazılarındaki birçok sözcüğün yazımını ve bu yazımın nasıl okunacağı bugün bile hâlâ tartışılmaktadır.

On altı işaretten oluşan Uygur alfabesi ile de Türkçenin bütün seslerinin karşılandığı söylenemez. Bu nedenle dilimizdeki seslerin değerleri, bu değerleri gösteren işaretlerin yazılışları, yazım biçimleri bugünkü yazım bilgisine göre tatmin edici değildir.

“Türklerin kullandığı üçüncü alfabe Arap alfabesidir. Arap harfleri Türklerin arasına İslamiyet ile birlikte girmiş, 10. asırdan 20. asrın başlarına kadar bin seneye yakın bir zaman süresince kullanılmıştır” (Ergin, 1976, s. 348).

Türkler tarafından çok uzun zaman geniş ölçüde kullanılmış olmasına rağmen Arap harfleri Türkçe için hiç de elverişli bir yazı vasıtası değildi. Bu alfabede Türkçe için bir yandan lüzumundan fazla bir konsonant kalabalığı, öte yandan da birkaç konsonantı bir tek işaretle karşılamak gibi yetersizlikler vardı. Vokal işaretleri ise Türkçenin zengin vokal sistemini karşılamaktan çok uzaktı” (Ergin, 1958, s. 367)

“Türk dilleri, Arap alfabesi ile doğru imlâya girebilmek için hareke denen bir çeşit ünlü işaretlerini kullanmak zorunda kalmışlardır. Harekesiz kullanılan Arap alfabesi ise, Türk dilinin hatta Arap dilinin seslerini bile karşılayamamaktadır. Hareke ise, imlâda büyük bir yük sayılmaktadır” (Hatipoğlu, 1964, s. 78).

Günümüzde kullandığımız Latin asıllı Türk alfabesinde ise Türkçenin seslerinin hepsinin Latin alfabesinden ya da geç dönem Latin kökenli alfabeyle kullanan çağdaş Avrupa dillerinin alfabelerinden yararlanılarak düzenlenmiş her sese bir işaret kuralıyla kabul edilmiş bir alfabedir. Günümüzde birçok Türk lehçesi, kendi seslerini ifade ederken Latin asıllı alfabeyle ve bu alfabenin yazımını kullanmaktadır.

Latin asıllı Türk alfabesi, 1 Kasım 1928 tarihinde kabul edilmiş ve 3 Kasım 1928 günü yürürlüğe girmiştir. Yeni alfabe Türkçenin seslerini karşılaması bakımından şimdiye kadar kullanılan alfabelerin en iyisidir. Bir dilin yazımını da alfabeyle bağlı olduğundan yeni alfabeyle yazım kurallarını daha kolay bir biçimde dilimize aktarabilme imkânını elde etmiş olduk. Özellikle Arapça ve Farsça gibi yabancı dillerin yazımını, eski Arap yazımına dayanıyordu. Yeni alfabeyle o dillerin yazımdaki egemenliğini kırmış ve yazımını kendi dilimizin kurallarına göre

biçimlendirmiş olduk. Sonuç olarak en kolay ve en iyi yazım tarzını sağlayan alfabe Latin asıllı Türk alfabesidir.

Yazım birliği, dilin gelişimi ve dil birliği için çok önemlidir. Yazımın ya da yazı dillerinin amacı, bölge ağızlarındaki farklılıkları gidermek, dilde bütünlük sağlayarak dil birliğine gitmektir.

Yazım birliği, dili kullanan halkın kendi dillerini doğru yazıma geçirme becerisine, doğru yazma geleneğine bağlıdır. Özellikle harf devrimine kadar bizde doğru yazma geleneği yoktu. Fakat harf devriminden sonra yapılan yazıma yönelik çalışmalar –bunların başında yazım kılavuzları (1928-1941) gelir- yazım birliğini ve doğru yazma geleneğini yayma amacı taşır. Bu amaç günümüze gelene kadar kısmen başarılı olsa da teknolojinin gelişmesiyle ortaya çıkan ‘özellikle bilgisayar dili’ bu amacı sekteye uğratmıştır.

Ana dilini iyi bir şekilde öğrenme ailede; ana dilini doğru yazma alışkanlığı ise ilkokulda başlar. Ortaokul ve lisede gelişir.

Bu durumdan hareket ederek bizde ana dilimizi doğru yazma geleneği özellikle harf devriminin ilk yıllarına kadar niçin kurulamamıştır? Agâh Sırrı Levend bu durumu şu şekilde açıklamıştır:

a) Eski medreselerde öğretim Arapça idi. Türkçeyi yazı dili olarak öğretecek bir yer, okutacak bir hoca, bu yolda kılavuzluk edecek bir eser yoktu. Gramer kitabı olarak elde dolaşan eserler telhis ile mutavvel ve benzerlerinden ibaretti. Bunlar ise, Arapça “fesahat ve belâgat” kurallarını gösteren , “bedi, beyan, meani” babislerini açıklayan Arapça eserlerdi.

b) Öz Türkçe, yazı dili olarak ancak halk kitaplarında kullanılırdı. Fakat müellifleri Türkçe yazmayı öğrenmedikleri için, bu gibi kitapların ifadesi, bugün ilkokul derecesinde öğretim gören bir çocuğun ifadesinden daha acemi ve daha kötü olurdu.

c) Türkçe, ancak Tanzimattan sonra okul programlarına alınmıştır. Fakat bu Türkçe “Arapça, Farsça ve Türkçeden mürekkep” Osmanlıca olduğu için, tahsilin asıl mihverini Arapça ile Farsça teşkil ederdi. Bu iki dil, aynı zamanda ayrı birer dil olarak da öğretilirdi. Böyle olduğu halde, okullarda ne Arapça ile Farsça birer dil olarak öğrenilebilmiş ne de Osmanlıca, programlarda “Kavaid-i lisan-ı Osmanî ve Kitabet-i resmîye” gibi adlar altında ayrı ayrı yer aldığı halde, bir ana dili olmak haysiyetini kazanabilmiştir. Osmanlıca’yı düzgün yazabilenler, ancak istidatlı gençlerdi. Ziya Paşa ile Namık Kemal’den başlayarak son zamanlara kadar yetişen tanınmış yazarlar, elde ettikleri başarıyı herhangi bir okul öğretimine borçlu değillerdir.

d) Tanzimattan sonra yabancı memleketlere giden gençlerin çoğu, yarı öğrenimle yurttan ayrıldıkları için, Osmanlıca’yı da düzgün yazabilmek kudretinden yoksun kalmışlardır.

e) Meşrutiyetten sonra Türkçe öğretimine daha çok önem verilmiş, fakat dil ve edebiyat dersleri yine kitaba ve nazariyeye bağlı kaldığı için, yazı yazma alışkanlığı bir türlü gelişmemiştir. Fuzulî’nin yahut Namık Kemal’in hayatı ve eserleri hakkında birçok bilgi edinen genç, bir dilekçe kaleme almak, düşüncesini açıkça belirtmek zorunda kaldığı zaman, bunu bir türlü becerememektedir. Düzgün yazabilenler, büyüklerce daima küçümşenen edebiyata merak sardırarak, bir şeyler yazmak gayretiyle denemeler yapan gençlerdir.

f) Gençlere “güzel yazı örneği” diye tavsiye edilebilecek eserlerimiz çok azdır. Osmanlı edebiyatının mahsulleri, ancak Türk dili ve edebiyatının geçmişteki safhalarını göstermek, millî kültürün tarih boyunca gelişimini belirtmek için okutulur; yazı örneği olarak verilemez (Levend, 1954, s. 251,252,253).

Bu maddelere ek olarak, ünlüleri yetersiz olan Arap alfabesinin dilimizdeki sesleri karşılayamamasından kaynaklanan zorluklardır. Bu zorluklar hem okuma yazma oranını hem de doğru yazmayı olumsuz şekilde etkilemiştir. Ayrıca dilimizin yazıya aktarılırken uyulacak kuralların belirlenmemesi, doğru yazma geleneğimizin tam olarak oluşmasına engel olmuştur. Özellikle harf devriminden sonra yapılan çalışmaların en önemlisi İmlâ Lûgati'dir. İlk kapsamlı çalışmalar ise 1941 İmlâ Kılavuzu ile başlamıştır.

Bütün olarak düşünüldüğünde bizde kurallara uygun yazımın olmayışının temelinde bunlar vardır. Bu nedenle bol okuyan, kurallarına uygun yazan bir nesil yetişmesi gerekmektedir. Bize düşen görev ise, gelecek nesillere bırakacağımız varlığımızı -dilimizi- sağlam ve düzgün bir şekilde devretmektir.

Yazımı doğru bir şekilde ifade etme geleneğinin tam olarak gelişmesi için Agâh Sırrı Levend şunları ifade etmiştir:

- a) Ana dilini temeli ailedir. Ailede ana ile çocuğun yanında konuşurken dikkatli olmalı, kötü konuşmaktan, kötü örnekten kaçınmalıdır. İyi konuşan, kelimeleri yerinde kullanarak düzgün cümleler yazabilen çocuklar, aile görgüsü ile yetişenlerdir. Ailede yüzüstü bırakılan, herşeyde olduğu gibi, ana dilinde de kısır kalmağa mahkumdur.
- b) Okulda öğretmen, çocuğu sık sık konuşturmalı, ona önce gördüğünü, sonra da düşündüğünü yazdırmalı, okuduğu parçaların özetini yaptırmalı ve çocuğun yanlışlarını usanmadan düzeltmelidir. Sınıflar yükseldikçe konusu ve seviyesi değişecek olan denemelerle çocuğun kaabiliyeti artacak, okuyacağı güzel yazırlarla edebî zevki yükselecek, böylece yeni istidatlar belirecektir.
- c) Program dışında gencin okuyacağı eserler, okulda takip edeceği ders kitaplarından çok daha önemlidir. Ders kitapları denetleme süzgecinden geçmekte ve öğretmenin bakımı altında bulunmaktadır. Hâlbuki gencin gözü önüne serilen yığın yığın dergilerle çeşit çeşit kitaplar, bu denetlemeden uzaktır. Burada da aile ile fedakâr öğretmene yeni vazifeler düşüyor demektir. Ailede ana, baba; okulda öğretmen bunu yapacak ve gence faydalı eserler ve dergiler tavsiye edecektir.
- d) İlim adamlarıyla kalem sahiplerine bu alanda düşen sorumluluğun payı büyüktür. Yapısı sağlam, ifadesi düzgün olmıyan yazı, konusu ne olursa olsun, değerden düşer. İlim adamları da “ben sanatçı değilim.” mazeretini bir yana bırakmalı ve eserleriyle gençlere örnek olmalıdır.
- e) “Yayın alanı” dediğimiz günlük gazetelerle haftalık veya aylık dergiler âlemi, genç neslin fikir gezisi için en geniş bir meydana. Burada okuyacağı fıkralar, tenkitler, tartışmalar ve bütün yazılar, gencin üzerinde derin izler bırakacak., fikir dünyasının oluşumunda büyük rol oynayacaktır. Her yazar “ Bu yazı toy bir gencin de gözüne ilişebilir.” diye düşünmek zorundadır. Genç neslin eğitimi adına gösterilecek bu titizlik her şeyden önce memleket ödevidir” (Levend, 1954, s. 307-308).

Ailelerin, çocuklarına karşı davranış biçimleri çocukların dil becerilerini doğrudan etkilemektedir. Aslında çocuklarla sadece konuşmak yeterli değildir, çocuklarla nasıl konuşulması gerektiğinin de bilinmesi gerekir.

Özellikle son zamanlarda teknolojinin gelişmesiyle artan bilgisayar kullanımı dilde yozlaşmaya neden olmuştur. İnsanlar arasında iletişim görevini gören bilgisayar zamanla “bilgisayar dilini” doğurmuştur. Daha küçük yaşlarda bilgisayar ile tanışan insanlar, iletişimde çabukluğu düşünerek doğru ve kurallı yazımı unutmuşlardır.

Bu nedenle gençlerimizi sağlam ve yüksek karakterli yetiştirmek istiyorsak onları seçkin eserlerle beslemeliyiz. Gazete ve dergilerdeki edebi değeri yüksek ya da bilimsel yazıları okumaları için onlara önyak olmalıyız.

Dilimizin yapısına uygun doğru yazım elbette Mustafa Kemal Atatürk öncülüğünde yapılan Harf Devrimi ile olmuştur. Türk dilinin kendi öz varlığıyla uyuşmayan Arap yazımı ilk günden beri yazımı karışık hâle getirmiştir.

Latin alfabesini dilimize uygun hâle getirmek için kurulan komisyon, 26 Haziran 1928’de ilk toplantısını yaptı. Bu komisyon çalışmalarını kısa sürede tamamlanmıştır. 1 Kasım 1928’de, Latin kökenli Türk Alfabeti, tüm gazeteler ve yazışmalarda kullanılmaya başlanmıştır. Yeni alfabenin kullanılması ile birlikte tek ve düzenli bir yazımın oluşması için dil bilgisi ve sözlük (imlâ lûgati) çalışmalarına başlanmış, kısa sürede çalışmalar tamamlanmış ve basılan bu kitaplar ülkenin her köşesine dağıtılmıştır.

Alfabe komisyonu, yeni alfabe çalışmalarını bitirdikten sonra ihtiyaç duyulan diğer dil işleriyle ilgilenmeye başlamıştı. Bu ihtiyaçlar üç grupta şekillendi.

1) Lûgat

2) İstılahlar

3) Gramer

Bu üç mevzu seri seri tetkiklere, çabalayışlara meydan açtı, ve aradan geçen dört beş uzun sene zarfında henüz bu meselelerin hiçbiri kat’i haline ulaştırılmadı. Esasen, lûgat, ıstılah, gramer isimleriyle ayrılan bahisler ve daha sonra bunlara ilave edilen etimoloji ve filoloji bahisleri tek bir meselenin, dil meselesinin, muhtelif bakımlardan mütalea ve tetkikleridir. Onları birbirinden ayırmak, müstakil hallere isal etmek ne doğru ne mümkündür (Emre, 1952, s. 14).

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Alfabe Devrimi’nden sonra yazım faaliyetlerinin doğal sonucu olarak ortaya çıkan Türkçe Yazım Kılavuz’ları kendi tarihi seyri içerisinde incelenmiştir. Araştırmada 1928-2012 yılları arasında TDK tarafından basılıp yayımlanan kılavuzlar incelenirken tarama modeli kullanılmıştır. Araştırma; 1928-2012 arası TDK tarafından yayımlanan yazım kılavuzları, Adam Yayıncılık tarafından yayımlanan Ana Yazım Kılavuzu (1987) ile sınırlandırılmıştır.

Tablo 1.1. *Türk Dili Kurumu Tarafından Basılan Yazım Kılavuzları*

Yıl Aralığı	Basılan Kılavuzlar ve Adları	Baskı Numarası	TDK 2005'e Göre Baskı Numarası
1928	1928 - İmlâ Lûgati	1. Baskı	1. Baskı
1941-1962	1941 - İmlâ Kılavuzu	2. Baskı	2. Baskı
	1948 - İmlâ Kılavuzu	3. Baskı	3. Baskı
	1956 - İmlâ Kılavuzu	4. Baskı	4. Baskı
	1957 - İmlâ Kılavuzu	5. Baskı	5. Baskı
	1960 - İmlâ Kılavuzu	6. Baskı	6. Baskı
	1962 - İmlâ Kılavuzu	7. Baskı	7. Baskı
1965-1975	1965 - Yeni İmlâ Kılavuzu	1. Baskı	8. Baskı
	1966 - Yeni İmlâ Kılavuzu	2. Baskı	9. Baskı
	1967 - Yeni İmlâ Kılavuzu	3. Baskı	10. Baskı
	1969 - Yeni İmlâ Kılavuzu	4. Baskı	11. Baskı
	1970 - Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu	5. Baskı	12. Baskı
	1970 - Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu	6. Baskı	13. Baskı
	1973 - Yeni Yazım Kılavuzu	7. Baskı	14. Baskı
	1975 - Yeni Yazım Kılavuzu	8. Baskı	15. Baskı
1977-1981	1977 - Yeni Yazım Kılavuzu	9. Baskı	16. Baskı
	1980 - Yeni Yazım Kılavuzu	10. Baskı	17. Baskı
	1981 - Yeni Yazım Kılavuzu	11. Baskı	18. Baskı
1985-1993	1985 - İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	19. Baskı
	1988 - İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	20. Baskı
	1993 - İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	21. Baskı
1996-2012	1996 - İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	22. Baskı
	2000 - İmlâ Kılavuzu	Belirtilmemiş	23. Baskı
	2005 - Yazım Kılavuzu	24. Baskı	24. Baskı
	2008 - Yazım Kılavuzu	25. Baskı	25. Baskı
	2009 - Yazım Kılavuzu	26. Baskı	26. Baskı
	2012 - Yazım Kılavuzu	27. Baskı	27. Baskı

1.5. Tanımlar

Bu bölümde araştırmada sıkça kullanılan terimlerin tanımlarına yer verilmiştir.

Dil: Nedensiz simgelerden oluşan, bildirişimin gerçekleşmesini sağlayan dizge; çok boyutlu kavramlar bütünüdür” (İmer, Kocaman ve Özsoy, 2011, s. 86).

Yazım: Bir dilin belli kurallara göre yazıya geçirilmesi demektir (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. 1).

Yazım Kılavuzu: Dilin yazıya geçirilirken veya yazılırken uyulacak kuralları, sözcüklerin, özel adların, sayıların, kısaltmaların nasıl yazılacağını alfabe sırasına göre topluca gösteren kitaplara yazım kılavuzu adı verilir (Yazım Kılavuzu, 2012, s. 1).

Harf: Dilin en küçük parçası olan ses dediğimiz şekilli sedaların yazıdaki işaretleridir. (Ergin, 1954, s. 30).

İnkılap: Toplum düzenini ve yapısını daha iyi duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme, devrim, reform (Türkçe Sözlük, 2009, s. 971).

Tarama Modeli: Geçmişte ya da hâlen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2006, s. 77).

Nitel Veri Analizi: Nitel veri analizi, gözlem ve görüşme gibi veri toplama yöntem ve teknikleri ile elde edilen verilerin düzenlendiği, kategorilere ayrıldığı, temaların keşfedildiği ve sonuçta tüm bu sürecin rapora aktarıldığı bir etkinlikler toplamıdır (Özdemir, 2010, s. 324).

II. BÖLÜM: KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde kuramsal çerçeveyi oluşturmak için tarama yöntemiyle elde edilen bilgi ve verilere yer verilecektir.

2. 1. Kuramsal Çerçeve

Tezimizin kuramsal çerçevesini; yazım kılavuzu gereksiniminin nereden kaynaklandığı, yazımın düzenlenmesi için kullanılacak kılavuzun hangi konuları ele alacağı, bu içeriğin yazımla ilgili her soruya yanıt vermesi, bu kılavuzun Türk dilinin yazımında kolay, anlaşılır ve bilimsel ölçütlere uygun olarak şekillenmesi için iyi düzenlenmiş olması, yazıda kullanılacak noktalama işaretlerini de işlemesi oluşturacaktır.

Tezimizin ana konusu olan “Türkçe Yazım Kılavuzlarının Gelişimi” incelenerek yazımda karşılaşılan sorunları ne derece çözebildiği araştırılacaktır. Bunun için şimdiye kadar yayımlanmış yazım kılavuzlarının içerdiği değişiklikler ele alınarak sorunları çözüp çözmediği irdelenecektir. Ayrıca yazım kılavuzu literatürü taranarak yazım ve yazım kılavuzu ile ilgili bağımsız makaleler ve kitapların bu konuda neler söyledikleri de örnekler ile verilecektir. Yazımda çözülemeyen konuların neler olduğu tespit edilecek ve bunların neden çözülemediği noktaları üzerinde durulacaktır. Çözülemeyen konuların Türkçe öğelerden mi yoksa yabancı dillerden kaynaklanan öğelerden mi ileri geldiği araştırılacaktır. Türkçe Yazım Kılavuzu öncelikle Türkçe kuralların açıklanmasını öne almalıdır. Yabancı dil öğelerinin ses, yapı, dil bilgisi özelliklerini temel alarak yazımımızı bozacak ölçüde bu öğelerin geçerli olmasını önlemek gerekir. Başka bir ifade ile yabancı dil öğeleri için yazım kılavuzu kurallar koymamalıdır. Konulduğu takdirde bu yabancı öğeler dilimizde hep kalıcı olacaktır. Türkçe Yazım Kılavuzu, Türk dilinin ana kurallarının yazımını hedefleyen bir içerik taşımalıdır.

2.1.1. Türkçe Yazım Kılavuzu

12 Temmuz 1932 tarihinde Mustafa Kemal Atatürk’ün talimatıyla kurulan ilk adı Türk Dili Tetkik Cemiyeti olan Türk Dil Kurumunun temel amacı, Türk dilinin güncel sorunlarıyla ilgilenecek bu sorunlara çözüm bulmak ve Türk dili üzerinde araştırmalar yaparak Türk dilini zenginleştirmektir.

Türk Dil Kurumunun bir diğer çalışması da yazım kılavuzu çıkarmaktır. “Dil insan topluluklarını bir yığın veya kitle olmaktan kurtararak onları aralarında duygu ve düşünce

birliği olan millet hâline getirir” (Kaplan, 2004, s. 39). Bu ifadelerden yola çıkarak millet kavramının bir toplumda oluşması dilde birliğin sağlanmasına bağlıdır.

Ülkemizde yazım kılavuzu çıkarma görevi, Anayasamızın 134. maddesine göre çıkarılan 2876 sayılı yasanın 37. maddesinin b fıkrasıyla Türk Dil Kurumuna verilmiştir. 1928 yılında İmlâ Lûgati adıyla çıkarılan ilk kılavuzdan sonra Türk Dil Kurumu, yeni bir imlâ kılavuzu yapmak için çalışmalarına başlayarak Türk Dili Dergisi’nde Yeni İmlâ Kılavuz’u ile ilgili “öntasar” yayımlamıştır.

1928 de hazırlanıp basılmış olan imlâ lûgati de tükenmiş olduğundan, Kurumumuz yeni bir İmlâ Kılavuzu olarak bunun ikinci basımını yapmaktadır. Bu yeni İmlâ Kılavuzunun başına konulmak ve dilimizin yazısı üzerine bilir bilmez ileri sürülen düşüncelerle kafalarda doğan işkillere ortadan kaldırıma yaramak için imlâ kurallarımızı da kısaca toplamak istedik.

Bunun için Türkçe İmlâ Kılavuzu kurallarını gösterir Öntasar’ı Belletenimize koyuyoruz. Asıl kurallar siyah harflerle yazılmış ve gereken yerlere sebepleri gösterir açıklamalar da düz harflerle katılmıştır (Türk Dili, 1941, s. 20-21).

1928 yılında yayımlanan ilk kılavuz İmlâ Lûgati’nden sonra sırasıyla 1941’de İmlâ Kılavuzu, 1965’te Yeni İmlâ (Yazım) Kılavuzu, 1985’te İmlâ Kılavuzu ve 2005’te Yazım Kılavuzu gibi farklı adlarla toplam yirmi yedi kılavuz yayımlanmıştır.

2.1.2. Düzeltme İşareti

Düzeltme imi ya da düzeltme işareti harflerin üzerine gelerek seslerin değerini inceltir veya uzatan, Türkçede dâhil birçok dilde olan, harflere yapılan eklentilerdir. Düzeltme işareti, işaretlendiği sesi değil bir önceki sesi inceltir. Dilimizde hiçbir ünlü incelmezken, düzeltme işareti ünsüzleri incelterek düzeltme yapar. Yine düzeltme işareti ünlülerin üstüne konularak hecenin uzaması sağlanır.

Alfabetik dizinde ise kısa ünlülü sözcükler, uzun ünlülü sözcüklerden önce gelir. Örneğin “ adet” sözcüğü “âdet” sözcüğünden önce gelir.

Düzeltme işaretinin kullanıldığı yerler şu şekildedir:

2.1.2.1. Uzatma amaçlı düzeltme işareti. Yazılışları aynı, anlamları ve söylenişleri farklı sözcükleri ayırt etmek için uzun ünlülerin üzerine düzeltme işareti konulur: *adet* (sayı), *âdet* (gelenek, görenek, alışkanlık), hal (pazar yeri), hâl (durum), rahim (esirgeme), rahîm (acıyan, koruyan), hakim (hikmet sahibi), hâkim (yargıç), ayan (gözle görülür, açık, belli), âyan (ileri gelenler) vb.

2.1.2.2. İnceltme amaçlı düzeltme işareti. Dilimize, Arapça ve Farsçadan giren bazı sözcükler ve özel adlarda, ince *g*, *k* ünsüzlerinden sonra gelen *a* ve *u* ünlülerin üzerine düzeltme işareti kullanılır. Böylelikle işaretlendiği ünlü sesi değil, bir önceki *g*, *k* ünsüz sesini inceltir: mekân, dergâh, hikâye, rüzgâr, mahkûm, kâğıt vb. Kişi ve yer adlarında bulunan ince *l* ünsüzünden sonra gelen *a* ve *u* ünlülerin üzerine de düzeltme işareti kullanılır: Elâzığ, Selânik, İslâhiye; Nalân, Kâzım, Lâle vb.

2.1.2.3. Nispet î'si. Nispet ekinin, belirtme durumu ve iyelik ekiyle karışmasını önlemek amacıyla kullanılır:

edebî (edebiyatla ilgili), edebi (onun edebi)

resmî (kuruluş), resmi (Atatürk'ün resmi)

avdetî (İslam dinine dönen), avdeti [eski yere dönüş(onun avdeti)]

Eğer sözcükte buna benzer bir karışıklık meydana gelmiyorsa düzeltme işareti kullanılmaz: insani, iktisadi, altuni, hukuki vb.

Bu eki alan sözcüklere Türkçe ekler getirildiğinde düzeltme işareti olduğu gibi kullanılır: ebedîleşmek, daimîlik, askerîleştirme, merkezîleştirme vb.

2.1.3. Noktalama İşaretleri

Türkçenin güzel ve etkili kullanılması, Türkçe konuşan ve düşünen her bireyin en önemli sorumluluklarından biridir. Türkçeyi korumak; Türkçemizi doğru, etkili ve anlaşılır kullanmakla mümkündür. Bunun için toplumumuzdaki bireylerin dilimizin kurallarını iyi bilmesi ve bu kuralları özümsemesi gerekir.

Dili doğru kullanmak; dilin kurallarını, kullanım biçimlerini bilmek demektir. Bu nedenle Türkçenin doğru kullanımında, doğru konuşulması ve yazılması çok önemlidir. Türkçenin doğru konuşulması, doğru anlaşılmasına; doğru anlaşılması, doğru anlatılmasına; doğru anlatılması, doğru yazılmasına sebep olacaktır. Bu da, Türk'çe konuşmak, Türk'çe yazmak ve Türk'çe anlaşmak anlamına gelir. İşte bütün bu sebeplerden ötürü Türkçenin doğru konuşulması ve yazılması çok önemlidir (Dursunoğlu, 2016, s. III).

Duygu ve düşünceleri daha doğru ve açık şekilde ifade etmek, sözlü dili yazı diline aktarmak, okumayı ve anlamayı kolaylaştırmak, vurgu ve tonlamaları belirtmek amacıyla yazı

dilinde birtakım işaretlere gereksinim duyulmuştur. Bu işaretler, yazıyı okuyana kılavuzluk ederek yazıyı daha rahat anlamasını, yazıyı yazana ise paylaşmak istediği düşünceleri yazıya daha rahat aktarmasını sağlamıştır.

Dil bilgisi öğrenme alanlarında yazım kuralları ile birlikte noktalama işaretlerinin doğru kullanılması, dil bilgisi kurallarının daha doğru anlaşılmasını sağlamıştır. “Noktalama (punctuation) başlıca sözün boğum noktalarını, bazı durgu ve durakları, cümle çeşitlerini göstermeye, dolayısıyla sözün vurgu ve tonlarını az çok hatırlatmaya yarar. Bu işaretler her dilin ezgi ve sözdizimi özelliklerine göre kullanmak gerekir” (Banguoğlu, 1998, s. 129).

2.1.3.1. Türk dilinde noktalama işaretinin tarihi. Basit ifadeli noktalama yazım, MÖ III. yüzyılda Mısır’ın İskenderiye kentinin ünlü kütüphanesinin başındaki kişi olan Aristofanes’e dayanır. Büyük, küçük harf kullanılmadan yazılan sözcükleri okumak, daima boşluk bırakmadan bitişik yazılan upuzun cümleleri anlamak, hangi sözcüklerin ve cümlelerin nerede başlayıp bittiğini kavramak okuyucunun yeteneğine bağlıydı.

Türkçenin en eski yazılı belgeleri olan VII. yüzyıldan Göktürklerden günümüze ulaşan Orhun Yazıtları incelendiğinde, noktalama işaretlerinden sadece iki nokta (:) işaretinin kullanıldığı görülmektedir. Bu işaret çoğu zaman sözcükleri birbirinden ayırmak, bazen tek heceli sözcükle oluşan sözcük gruplarının öncesinde ve sonrasında sözcük grubunu belirtmek, bazen de cümle bitimini göstermek amacıyla kullanılırdı.

tenri: teg: tenride: bolmuş

türk bodun: kanin bulmayin: tabgaçta: adrıltı: kanlantı: kanin kodup:

Yerleşik yaşama geçip, tarımda ilerleyen Uygurlar, “uygar” sözcüğünün de kaynağı olmuştur. Yerleşik yaşam ile birlikte gelişen toplum yaşantısını, matbaa ile basıp çoğalttıkları pek çok edebi eserde görebilmekteyiz. Orhun Türkçesinin devamı niteliği olan Uygur Türkçesi metinlerinde görülen noktalama işaretleri, nokta, iki nokta ve ikiden fazla noktadır. Bu işaretler çoğunlukla iki cümle arasında cümlenin bittiğini belirtmek, bazen de ifadeleri süslemek amacıyla kullanılırdı. Uygur Türkçesi ile yazılmış eserlerde, Budist ve Mani dinlerine ait metinlerde geçen noktalama işaretlerinin de kullanıldığı belirlenmiştir. “Birbirinden farklı olan noktalama işaretleri sayesinde, metinlerin münderecatını öğrenmeden bunların hangi dine ait oldukları, ilk bakışta tayin edilebilmektedir” (Caferoğlu, 1970, s. 170).

Arap harfleri ile yazılmış İslami dönem yazılı kaynakların en önemlisi Divan-ü Lügat-i Türk'te, Uygur Türkçesinde görülen noktalama işaretleri görülmektedir. Bu işaretler sayfalara güzellik katma, süsleme amacıyla kullanılmıştır.

Noktalama işaretleri bizde Tanzimat Dönemi'nde kullanılmaya başlanılmışsa da bazı işaretleri Eski Anadolu Türkçesinin en önemli eseri olan Dede Korkut (Korkut Ata) hikâyelerinde görmekteyiz. Dede Korkut hikâyelerinin Dresden nüshasında geçen tamamlanmış cümlelerin sonunda gelişigüzel ve süsleme amacıyla kullanılmayan büyük bir nokta işaretinin kullanıldığı görülmüştür.

Dede Korkut soylamış • Allah Allah dimeyince işler oñmaz kâdir Tañrı virmeyince er bayımaz •ezelden yazılmasa kul başına kaza gelmez • ecel va'de irmeyince kimse ölmez • ölen adam dirilmez çıhan cân girü gelmez bir yigidün kara tag yumrusunca malı olsa yıgar direr • (Ergin, 1998, s. 2).

Eski Anadolu Türkçesinin bir başka eseri olan Şeyyad Hamza'nın Yusuf ve Zeliha mesnevisinde mısralar arasında virgüle benzer bir şeklin kullanıldığı görülmüştür.

Bizde noktalama işaretleri birkaçı, ilk kez Tanzimat Dönemi'nde İbrahim Şinasi'nin Şair Evlenmesi tiyatro oyunu metninde oyun öncesi açıklanmıştır.

Mu'terize () içinde bulunan kelâm hâli tarif eder.

Şöyle bir hatt-ı ufkî — söz başına delâlet eder.

Nokta, sözün nihâyetine alâmet olur. (Durukoğlu-Büyükelçi, s. 17)

Aynı dönemin bir başka önemli isimlerinden Ahmet Mithat Efendi, Felatun Bey ile Rakım Efendi adlı hikâyede nokta, iki nokta, ünlem, soru işareti, ayraç, köşeli ayraç, konuşma çizgisi gibi noktalama işaretlerine yer vermiştir. Bu dönemde önce hikâyeye, roman, tiyatro oyunu gibi düz yazı türlerinde daha sonra şiirde noktalama işaretleri kullanılmıştır. Çevirilerde ise noktalama işaretleri çeviri metnin aslına sadık kalınarak kullanılmıştır. Özellikle Fransızcadan yapılan çevirilerde onay ya da ret bildiren (evet, hayır, tamam) sözcüklerden sonra noktalı virgülün kullanılması, Fransızca yazımın etkisine bağlanabilir.

Servet-i Fünun döneminde şiirde Mehmet Akif Ersoy ve Tevfik Fikret, düzyazıda ise Halit Ziya Uşaklıgil noktalama işaretlerini kullanmışlar ve noktalama işaretlerinin yaygınlaşması için çaba sarf etmişlerdir.

Milli Edebiyat Dönemi'nde özellikle Genç Kalemler ile birlikte yazım üzerine ciddi yoğunlaşma görülmektedir. Genç Kalem dergisi şair ve yazarları yeni bir yazım ve noktalama

yaratmakta ciddi çaba sarf etmişlerdir. Özellikle Ömer Seyfettin ve Ziya Gökalp eserlerinde noktalama işaretlerine ayrı bir değer vererek noktalama işaretlerini dönemin koşullarına göre başarıyla uygulamışlardır. Bu dönemde:

1. Düzyazıda kullanılan noktalama işaretleri, şiirde de kullanılmaya başlanmış,
2. Dize sonlarında noktalı virgül kullanılmıştır.
3. Düzyazıda kullanılan soru ve ünlem işaretinin yanında, üç nokta işaretinin kullanımı yaygınlaşmıştır.

Şemsettin Sami, on dört noktalama işaretini Usûl-i Tenkit ve Tertib adlı eserinde kendi ifade ve terimleriyle açıklamıştır. Adında Türk sözcüğü geçen ilk Türkçeden Türkçeye sözlük olan Kamûs-ı Türkî’de on bir adet noktalamadan bahsetmiştir. Şu an kullanmadığımız eşit (=), dik eşit (II), yatay çift eşit (==) gibi işaretleri kullanarak tanıtmaya çalışmıştır.

Cumhuriyet Dönemi yazını zamanında harf sistemi tamamen değişmiş ve noktalama konusu üzerine fazlaca düşülmemiştir. 1928’de Latin kaynaklı yazının kabulünden hemen sonra çıkan İmlâ Lûgati’nde noktalama işaretleri ile ilgili özel açıklamalı bölüm bulunmamaktadır. Sadece kesme işareti ve düzeltme işareti ile ilgili kısıtlı bilgiler verilmektedir. Örneğin Harf Devrimi ile yazı dilimize yeni katılan kesme işareti (apostrof) özel isimlerden sonra gelen ekleri ayırmada çok zaman sonra kullanılmaya başlanmıştır.

1941 İmlâ Kılavuzu ile birlikte on iki noktalama işareti (kesme işareti hariç), “Noktalama İşaretleri” başlığı altında istek üzerine belirtilip açıklanmıştır. “Noktalama işaretleri, imlâ kuralları içinde değildir. Birçok yerlerden gösterilen istek üzerine yalnız bilgi olmak üzere buraya yazılmıştır” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XXXIX).

2.2. İlgili Araştırmalar

2.2.1. Türk Dil Kurumu Öncesi Türkçe

Türk Dil Kurumu, ulusal dil bilincinin aşılması, Türkçenin geliştirilmesi amacıyla 12 Temmuz 1932’de Atatürk’ün isteği ve önderliğinde kurulmuştur. Türk Dil Kurumundan önceki dil çalışmaları şu şekilde açıklanabilir:

1. Türkçemizi yabancı dillerin saldırısından kurtarma çabaları
2. Yazımızın Türk dilinin zengin yapısına uygun kılma çabaları.
3. Atatürk'ün, dil ve yazımızın onarımı için hazırlanması ve işbaşına geçmesi.

Bu son evrenin şu alt bölümleri vardır:

- a. Atatürk'ün 1907'den 1919'a kadar bu yolda geliştirdiği fikirler.
- b. 1920-1927 yılları arasında başlıca yazı alanında olgunlaşan fikirleri ve vardığı sonuç: Alfabe devrimi.
- c. 1928-1932 yılları arasında dil onarımı alanında olgunlaşan fikirleri: Türk Dil Kurumunun doğuşu. (Türk Dil Kurumunun 40 Yılı, 1972, s. 19-20)

Uygur Türkçesi zamanında Türkçe yabancı sözcüklere karşı direnç göstermiş, bu sözcükleri Türkçeden türetilmiş sözcükler ile karşılamıştır: “itiraf” anlamına Sanskrit asıllı *kşanti* teriminin yanibaşında öz Türkçe *bilinmek* sözcüğünün de kullanılması gibi” (Türk Dil Kurumunun 40 Yılı, 1972, s. 20).

Karahanlılar zamanında dilimiz, Arapça ve Farsçaya direnç göstermeyi sürdürerek, Müslüman Türklerin ilk başyapıtı Kutadgu Bilig (1069- Mutluluk Veren Bilgi) Balasagunlu Yusuf Has Hacib tarafından Türkçe yazılarak kaleme alınmıştır. Kaşgarlı Mahmut, Araplara Türkçe öğretmek amacıyla Divan-ü Lûgati't Türk'ü (1072), Ali Şir Nevai ise, Türkçenin çeşitli bakımlardan Farsçadan üstün olduğunu göstermek amacıyla Muhakemetü'l Lûgateyn'i (1498) yazmıştır.

Anadolu Selçukluları döneminde Divan-ı Türkî'siyle Sultan Veled; Karamanoğulları döneminde Karamanoğlu Mehmet Bey, Konya'da Türkçeyi devlet dili yapmasıyla dilimizin gelişimine katkıda bulunmuştur.

XIV. yüzyılda Dede Korkut hikâyeleri, XV. yüzyılda “Türk-i Basit” akımı, XVI. yüzyılda Pir Sultan Abdal ve Koroğlu dilimizin gelişiminde ve korunmasında öncülük etmişlerdir. Bergamalı Kadri Efendi, ilk Türk dil bilgisi kitabını (Müessiretü'l ulûm) oluşturmuştur. “XXII ve XVIII. yüzyıllarda, Aşık Ömer, Karacaoğlan, Gevheri, Seyrani, Erzurumlu Emrah, Bayburtlu Zihni, Dertli gibi saz ozanları desteklemiştir” (Türk Dil Kurumunun 40 Yılı, 1972, s. 20).

1839 Tanzimat ile birlikte batılılaşma hareketi artmış, Keçecizade Fuat ve Ahmet Cevdet Paşalar o dönemin ilk dil bilgisi kitabı Kavâid-i Osmaniye'yi yazmışlardır. “1876'da Eğin'li Sait Paşa I. Meşrutiyetin “Kanun-u Esasi”sini düzenlerken, 18. maddede “ devletin lisan-ı resmîsi olan Türkçe”yi görevlilere zorunlu kılmıştır. ”(Türk Dil Kurumunun 40 Yılı, 1972, s. 22).

2.2.2. Türkçenin Yazım Sorunları

Yastı ve Direkçi (2011) yaptığı çalışmada Türkiye Türkçesinin güncel sorunu olan yazım konusunu ele almıştır. 1928’de Dil Encümeni tarafından yayımlanan ilk imla kılavuzundan (İmlâ Lûgati) 2005 Yazım Kılavuzu’na kadar hazırlanan kılavuzlarda düzeltme işaretli sözcükler, birleşik sözcükler değerlendirilmiş; değişikliklerle ilgili açıklama yapılmıştır. Bu değişikliklerin sonucunda ortaya çıkan durum tespit edilip değerlendirilmiştir. Türkçenin yazım sorunları incelenirken daha önceden hazırlanmış bilimsel kaynaklar incelenerek sorunlara çözüm yolu bulunmaya çalışılmıştır.

Akalın (2003), Türkçenin en önemli sorunu, yabancı dillerin, özellikle de İngilizcenin, Türkçeyi olumsuz olarak etkilemesi olarak görmüştür. Özellikle bilişim teknolojisinde yabancı kaynaklı terimlerin çoğalması ve yaygınlaşması, bu terimlerin Türkçeleştirilmesi ihtiyacını doğurdu. Akalın, Türk Dil Kurumunun desteklediği “Bilgisayar Terimleri Sözlüğü Projesi”nin başkanlığı görevini yürütmüştür. Yabancı dil derslerinin sadece derslerde öğrenilmesi gerektiğini ifade ederek çeşitli uyarılarda bulunmuştur.

Korkmaz (1995), Cumhuriyet devri öncesi ve sonrası Türk dilindeki gelişmeleri, değişiklikleri ortaya koyarak çözüm bekleyen sorunları sınıflandırıp ortaya koymuştur. Korkmaz’a göre:

1. Dilimize zorlama yoluyla girmiş olan sözcüklerin dilin gelişmesi yönünde yarattığı tıkanıklıklardır.
2. Millî eğitim yöntem ve programındaki yetersizlik dolayısıyla yetişen gençlerin Türkçeyi yeterince öğrenememeleri ve üniversitelerde Türk dili açısından takviyeye ihtiyaç duyulmasıdır.
3. Ülkede eser okuma oranının ve kültür eserlerine karşı ilginin az olması.
4. Türkçeleşmiş bir kısım sözcüğün dilden atılması yüzünden sözcük dağarcığımızdaki daralma. Bu daralma yüzünden, bir sözcüğe çeşitli kavram ve anlamın yüklenmesiyle dilin anlatım gücünde beliren zayıflama.
5. Konuşmalarda, yazılı metinlerde, basılı ve sözlü iletişim araçlarında yazım, telaffuz ve anlatım yetersizliği sorunlarıdır.
6. Dilimizde ortaya çıkan sözcük ve kavram boşlukları ile bilim ve teknik alanlarındaki terimlerin karşılanabilmesi için, Türkçenin bu kez de kapısını yaygın ölçüde Batı dillerinden geçme sözcüklere açmış olması.
7. Tür dünyasında gerçekleştirilmesi arzu edilen ortak bir iletişim ve yazı dili konusu.

8. Atatürk devrinden başlayarak çeşitli bilim dallarında türetme veya tercüme yoluyla kazanılmış olan güzel Türkçe terimlerimiz vardır. Ancak bu konuda bilim adamlarının bilim teknik alanlarına giren terim konularında köklü çalışmalar ortaya koymaları gerekmektedir.

Bu sorunlar1 ortaya koyan Korkmaz (1995), sorunların çözümü için kısa vadeli hedefler de belirlemiştir.

Erkinay (2011), yaptığı araştırmada Türkçe öğretmenlerinin yazım kılavuzlarını kullanma konusundaki tutum ve görüşlerini inceleyerek, Türkçe dersinin temel kaynakları yazım kılavuzlarının Türkçe öğretmenleri tarafından kullanım sıklığını tespit etmeye çalışmıştır. Bu çalışmanın sonucunda çıkan verilerde Türkçe öğretmenlerinin tutum ve davranışlarının yazım kılavuzlarını kullandırmaya yönelik olduğu belirlenmiştir. “ Öğrencilere Türkçeyi doğru kullanmak ve yazım hatalarını en aza indirmek için yazım kılavuzu kullanma alışkanlığı kazandırılmaya çalışılmalıdır.” sonucuna varılmıştır.

2.2.3. Alfabe Devrimi İle İlgili Çalışmalar

Kısıklı (2012), 1 Kasım1928’de gerçekleştirilen Harf Devrimi sonrasında açılan Millet Mektepleri’nde yeni harflerin öğretilmesinde kullanılacak yöntemleri araştırmıştır. Milli Talim Terbiye Cemiyeti’nin hazırladığı “Millet Mektepleri ve Halk Dershaneleriyle Harf Kurslarında Alfabe-Kıraat-Yazı ve İmlâ Tedrisi Usulü” isimli kitabı inceleyerek çeşitli sonuçlara varmıştır. Bu kitaptan edinilen bilgiye göre: Halka, Millet Mektepleri'nde yabancı olduğu bu yeni harflerin imla kuralları göz önünde bulundurularak, kolay bir metotla, kısa sürede öğretilmesi, bu sayede cehaletin hızla ortadan kaldırılması ve çağdaş cumhuriyet bireylerinin yetiştirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedefler sonucunda elde edilen bulgular rakamlarla desteklenmiştir.

2.2.4. Noktalama İşaretlerinin Tarihsel Gelişimi

Atasoy (2010), hazırladığı çalışmada noktalama işaretlerinin tarihini ele almıştır. Batıda noktalama işaretlerinin tarihi üzerine yapılmış olan araştırmalar, Türkçede noktalamayı ele alan çalışmalardan yararlanarak çalışmasına yön vermiştir. Yazım kılavuzlarını inceleyip noktalama işaretlerinin Türkçede kullanım biçimlerini belirlemiştir. Her bir noktalama işaretinin doğuşuna ve kullanım amaçlarına yer vermiştir.

Ergin (1997), noktalama işaretlerinin yazının yardımcı işaretleri olduğuna dikkat çekmektedir. Bu işaretlerin kullanım amaçlarının anlatılan ifadelerin doğru anlaşılması, okuyucuya ve okuyuşa kolaylık sağlanması olduğunu belirterek noktalama işaretlerinin yerinde

kullanılması gerektiğini ifade etmiştir. Noktalama işaretlerinin çok fazla kullanılmasına, yazının işarete boğulmasına da karşı çıkmaktadır. Bu konudaki ölçünün, işaretleri okuyuşa ve anlayışa yardımcı olacak şekilde kullanmak olduğunu belirtmiştir.

III. BÖLÜM: YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın desenine ve çalışma grubuna, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarına, veri toplama sürecinde yapılan çalışmalara, verilerin analizinde kullanılan yönteme ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırma Deseni (Modeli)

Bu çalışmada, hem araştırma hem de değerlendirme alanları kullanıldığından araştırma modeline nitel veri toplama yöntemlerinden tarihsel araştırma yöntemi diyebiliriz. Tarihsel araştırma yönteminin en belirgin özelliği araştırma etkinliklerinin birbiriyle tutarlı olması ve araştırma etkinliklerinin dönemin koşulları içinde değerlendirilmesidir. Elde edilen veriler değerlendirilip farklı açılardan yorumlanmaya çalışılmıştır. Bu çalışmalardan elde edilen veriler tarihsel sırasıyla incelenip sunulmuştur.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evreni, 1928 yılından günümüze kadar Türk Dil Kurumunun hazırladığı yazım kılavuzları oluşturmaktadır. 1928 başlangıç olmasının sebebi, Alfabe Devrimi'nin hemen sonrasında yazım sorununu çözmesi amacıyla Dil Encümeni'nin İmlâ Lûgati adıyla bir yazım kılavuzu çıkarmasıdır. 1928 yılının başlangıç kabul edilmesine rağmen, 1928 öncesi Türkçemizin gelişimi ile ilgili yapılan araştırma, yapıt, çalışmalara atıfta bulunulmuştur.

Çalışmadaki bölümlerin yazımında, TDK tarafından yayımlanan yazım kılavuzları ve Türkçe sözlükler başta olmak üzere; Türk Dili Tarihi, Türkiye Türkçesi, Dil Tartışmaları, Türk Dili, Geometri Terimleri, Türkçenin Sözdizimi vb. eserlerden yararlanılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araç ve Teknikleri

Araştırmanın konusu belirlenip konunun sınırları çizildikten sonra, problem ve alt problemler doğrultusunda, 1928'den sonra Türk Dil Kurumunun çıkarmış olduğu yazım kılavuzlarının ön söz, yazım kuralları ve dizin kısmı doküman incelemesi yöntemiyle taranmıştır. Araştırma konusu ile ilgili bibliyografya taraması yapılarak; kitap, dergi gibi birtakım basılı kaynaklara ulaşılmıştır. İlgili kaynaklara ulaşıp araştırma verileri ortaya çıktıktan sonra çalışma kaleme alınmıştır.

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Araştırmanın kavramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla araştırma konusu ile ilgili kaynak araştırması yapılmıştır. Bu süreçte araştırmanın konusu ile ilgili yazılı kaynaklara kütüphane veri tabanından yararlanılarak ulaşılmış, bilgiler tarama yöntemiyle incelenmiştir. Veri toplama sürecinde çalışmanın örnekleme ve evreni olan Türk Dil Kurumunun yayımladığı yazım kılavuzlarının 1928, 1941, 1965, 1977, 1985, 1988, 1996, 2005 ve 2012 baskıları temin edilip, bu kılavuzların ön söz, yazım kuralları ve dizin kısmı incelenip yorumlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Çalışma sonucunda elde edilen nitel verilerin analizinde içerik analizi yöntemi ve betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Tümdengelim yöntemi kullanılarak ulaşılan bilgiler, araştırmaya konu olan problem ve alt problemlerden yola çıkılarak değerlendirilmiş, sistematik olarak ele alınmıştır. Bogdan ve Biklen: Nitel veri analizi; araştırmacının verileri düzenlediği, analiz birimlerine ayırdığı, sentezlediği, biçimleri (pattern) ortaya çıkardığı, önemli değişkenleri keşfettiği ve hangi bilgileri rapora yansıtacağına karar verdiği bir süreçtir, demiştir (akt. Özdemir, 2010).

Nitel veri analiz çeşitleri arasında en sık kullanılan analiz yöntemlerinden içerik analizi, yazılı ve görsel eserlerin verilerinin analiz edilmesidir. Çalışmada içerik analizi yapılırken, araştırma konusu bölümlere ve devirlere ayrılmıştır. 1928'den günümüze kadar değişen ve gelişen yazım değerlendirilirken, problem ve alt problemlerden yola çıkarak çeşitli sınıflandırmalar ve sınırlandırmalara gereksinim duyulmuştur. Çalışmada ortaya çıkan veriler bütünsel yaklaşımla, nedensellik ilkesi çerçevesinde analiz edilmiştir.

Nitel veri analiz çeşitlerinden bir diğeri de betimsel analizdir. Betimsel analiz, çeşitli veri toplama teknikleri ile elde edilmiş verilerin daha önceden belirlenmiş temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını içeren bir nitel veri analiz türüdür. Bu analiz türünde araştırmacı görüştüğü ya da gözlemiş olduğu bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtabilmek amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verebilmektedir. Bu analiz türünde temel amaç elde edilmiş olan bulguların okuyucuya özetlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde sunulmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2003).

IV. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUM

4.1. 1928 İmlâ Lûgati'nin Değerlendirilmesi

Türk Dil Kurumunun temel görevlerinden birisi de Türkiye Türkçesinin yazım kılavuzunu hazırlamaktır. 2876 sayılı Kanun'un 37. maddesiyle bu görev Kuruma verilmiştir. Türkiye Türkçesinin yazımını tespit ve yazım kılavuzunu hazırlama çalışmaları, 1 Kasım 1928'de 1353 sayılı Kanun'la kabul ettiğimiz Yeni Türk Alfabeti ile başlamıştır. İlk yazım kılavuzunu, alfabe çalışmalarını yürüten ve bugünkü alfabemizi tespit eden "Dil Encümeni" tarafından hazırlanmıştır. İlk yazım kılavuzunu hazırlayan Dil Encümeninin üyeleri ise şu kişilerden oluşmuştur: Ahmet Cevat, Ahmet Rasim, Celâl Sahir, Falih Rıfkı, Fazıl Ahmet, İbrahim Necmi, İbrahim Osman(Grandi), İsmail Hikmet, Mehmet Baha, Mehmet Emin, Mehmet Sungu, Ragıp Hulûsi, Ruşen Eşref, Yakup Kadri.

Dil Encümeninin hazırladığı kılavuz 1928'de "İmlâ Lûgati" adıyla basılmıştır. Hazırlanan İmlâ Lûgati'nde, alfabeyi tespit ve kabul ederken göz önünde bulundurulanan anlayışa bağlı olarak, söyleyişe bağlı yazım düzeni esas alınmıştır. Bu yazım düzeninde; sözcük türetilirken, sözcüğün çekim aldığı veya zaman içinde dilin gelişimi ile birlikte sözcükte meydana gelen ses değişimleri yazıda gösterilmiştir.

Yeni alfabenin kabulünden sonra, Dil İştîşare Heyeti, İmlâ Lûgati'nin hazırlıklarını hızlandırmıştır. Bu çalışmalara Şemsettin Sami'nin Kamus-u Türki'si ve Mehmet Baha'nın Yeni Türkçe Lûgati esas alınmıştır.

29 Ekim 1928'e dek 25.000 sözcüklü bu İmlâ Lûgati her hafta beş formalık fasiküller halinde yayımlanmış ve yapıt 12 Aralık 1928 tarihli bir önsözle piyasaya çıkmıştır (XVIII+371 sayfa). Önsözün altında Ahmet Cevat, Ahmet Rasim, Celâl Sahir, Falih Rıfkı, Fazıl Ahmet, İbrahim Necmi, İbrahim Osman(Grandi), İsmail Hikmet, Mehmet Baha, Mehmet Emin, Mehmet Sungu, Ragıp Hulûsi, Ruşen Eşref, Yakup Kadri imzaları bulunmaktadır.

İmlâ Lûgati'nin ön söz kısmında, dilimizdeki sözcükler iki bölüme ayrılmıştır: I. Halk tarafından benimsenen sözcükler, II. Yazarların kabul ettiği fakat halk tarafından benimsenmeyen sözcükler.

Birinci bölüm kendi içinde şu şekilde değerlendirilmiştir:

a) Türkistan'dan gelen ve Türk aslından olan sözcükler: Bu sözcükler konuşma dilinde kullanılan sözcüklerdir.

b) Anadolu kıyıları ve Rumeli'nin ele geçmesi ile dilimize giren sözcükler: Yerli halkların dillerinden, dilimize yerleşmiş olup konuşma dilinde kullanılan fakat Türkçe karşılıkları bulunmayan sözcüklerdir.

c) Batı kökenli sözcükler: İtalyanca, son yıllarda Fransızca, İngilizce, Almanca ve diğer Avrupa dillerinden dilimize geçmiş sözcüklerdir. Bu sözcükler özellikle gemicilik ve teknolojik gelişmelerle ilgili sözcüklerdir.

İkinci bölüm ise şu şekilde değerlendirilmiştir.

a) Arapça ve Farsçadan olup halk dilinde yaşayan, günlük sözcüklerin yerini tutmak için eski yazarlarca kullanılan sözcükler: Bu sözcükler özellikle edebi eserlerde görülmüştür.

b) Türkçeleri olmayan bu nedenle eski ve yeni Türk yazarlarca kabul edilen Arapça ve Farsçadan dilimize geçmiş sözcükler: Bu sözcükler özellikle din, hukuk, felsefe ve bilimde kullanılmaktadır.

c) Bilimsel gelişmelerle birlikte ortaya çıkan yeni bilim kollarıyla ilgili terimler için Arapça köklerden Türk bilginleri tarafından türetilen sözcükler: Tıp ve doğa bilimiyle ilgili eserlerde, bazı sözcükler bu şekildedir.

d) Ya hiç Türkçeleri olmayan ya da anlaşılması zor Arapça köklerden yapılan sözcüklerin yerine daha kolay anlaşılabilir Fransızca, Almanca ve İngilizceden alınmış karşılıkları: Özellikle tıp, felsefe, mühendislik, ekonomi, doğa bilimi ile ilgili verilen eserlerde bu durum görülmektedir.

Dil Encümeni, birinci kümedeki sözcükleri, halkça benimsenmiş olduğu için, ulusun malı saymış ve bu sözcüklere İmlâ Lûgati'nde yer vermiştir. Türkçe aslından olan hiç bir sözcüğü atmamıştır. İkinci bölümde yer alan sözcüklere ise başka işlem yapmak gereği duymuştur. Yazı dilinde önemli bir özelliği ve anlatış gücü bulunmayan sözcükleri benimsememiş fakat öz Türkçede karşılıkları bulunmadığından ya da bilimsel bir yolla yapılmış Türkçe sözcüklerle anlatılmadığından dolayı, şimdilik gerekli görülen sözcüklere- hangi asıldan olursa olsun- dokunmamış ve bunları İmlâ Lûgati'ne almıştır (Türk Dil Kurumunun 40 Yılı, 1972, s. 44).

İmlâ Lûgati'nin amacı açık Türkçe yazan günümüz kuşak yazarlarının kullandıkları sözcüklerin doğru okunuşlarını yazıya aktarmaktır. Bu noktada Dil Encümeni sözcüklerin yazımına mümkün olduğu kadar- yapabildiği kadar- fonetik(sesçil) olmasına özen göstermiştir. Dilimizdeki öz Türkçe sözcüklerin hemen hepsi fonetik olmakla birlikte yabancı dillerden dilimize geçmiş sözcüklerin de birçoğu Türk fonetiğine uygundur. Yabancı dillerden –özellikle Arapça ve Farsça- dilimize geçerken sözcüğün uğradığı değişiklik yazıya dilimizin fonetiğine uygun şekilde yazılmıştır. Bazı sözcüklerde, yazımı zorlaştıran düzeltme ve kesme işaretini kaldırmıştır. Örneğin Dil Heyeti'nin Grameri'nde îman, dârülfünûnun, ta'mir, mebde'

biçiminde geçen sözcüklerin yazımı; İmlâ Lûgati'nda iman, darülfünun, mebde şeklinde yazılmıştır.

Atatürk, “yeni harfler Türk dili için düzenlenmiştir; Arapça, Farsça sözcükler buna uymak zorundadırlar; zaten zamanla bunlar dilimizden atılacaktır.” demiştir ve Dil Heyetinin hazırladığı Elifba ve Gramer’de kullanılmış olan yüklü yazımı yalınlaştırılmıştı (Türk Dil Kurumunun 40 Yılı, 1972, s. 44).

Dilde özleşme hareketine Mustafa Kemal Atatürk de bizzat desteklerini sunarak, geometri terimlerini Türkçeleştirdiği bir kitap ortaya çıkarır. Atatürk’ün bu çalışmasını Agop Dilaçar, kitabın 1971 baskısına yazdığı ön sözde kitabın yazılış öyküsünü şu şekilde anlatır:

1936 sonbaharında bir gün Atatürk beni, Özel Kalem Müdürü Süreyya Anderiman’ın yanına katarak Beyoğlu’ndaki Haşet Kitabevine gönderip uygun gördüğümüz Fransızca geometri kitaplarından birer tane aldırttı. Bunlar Atatürk’le birlikte gözden geçirildikten sonra, yazılacak geometri kitabının genel tasarısı çizildi. Bir süre sonra ben ayrıldım ve kış aylarında Atatürk bu yapıt üzerinde çalıştı. Elinizdeki kitapçık bu emeğin ürünüdür (Dilaçar, 1971, s. 3).

Osmanlı döneminde okullarda okutulan geometri kitaplarındaki terimler anlaşılabilir bir durumdaydı. Üçgene müselles, Alan için Mesaha-i sathiye, dik açı yerine zaviye-i kaime, yükseklik yerine kaide irtifai deniliyordu. Atatürk, Osmanlıca eğitimde kullanılan geometri terimlerinin yerine Türkçelerini buldu. Bu terimler bugün de Türkçemizde değişmeden kullanılan boyut, uzay, yüzey, düzey, çap, yarıçap, kesek, kesit, yay, çember, teğet, açı, açortay, içters açı, dışters açı, taban, eğik, kırık, çekül, yatay, düşey, dikey, yöndeş, konum, üçgen, dörtgen, beşgen, köşegen, eşkenar, ikizkenar, paralelkenar, yanal, yamuk, artı, eksi, çarpı, bölü, eşit, toplam, oran, orantı, türev, alan, varsayı, gerekçe vb. sözcüklerdir.

İmlâ Lûgati, acele ile hazırlanmıştır. Eksikleri olmasına rağmen ilk yazım kılavuzu olması bakımından çok önemlidir. Dil sorunlarını ortaya çıkarmak için yapılan çaba, dilimizdeki özleşme açısından dikkate değer bir durumdur. Günün koşullarına göre yapılan bu çalışmalarda dilimize kazandırılan birçok öz Türkçe sözcükler, dilimize yerleştirilerek kazandırılmıştır.

4.1.1. Ek Olarak Kullanılan “İle”nin Bir İsimle Yazılışı

Dilimizde ‘ile’ hem bağlaç hem edat olarak kullanılmaktadır. Bazen bağımsız bazen de sözcüğe birtakım ses değişiklikleriyle birleşik yazılmaktadır. İle edatının ek olarak yazılışının, özellikle üçüncü aitlik ekiyle birleşmesi kuralı, belirli tarihlerde yazım kılavuzlarında değişikliğe uğramıştır.

İmla Lûgati'nde ile edatı isimle birleştiğinde kalıplaşmış şekliyle aslına uygun şekilde aynen yazılmıştır. Bazen 'ile' sözcüğe kaynaşır, aitlik ekini düşürür.

Bazı durumlarda da tamlanan eki yani üçüncü tekil aitlik eki korunarak, ile'nin i'si düşürülmüştür.

dolayısile (s. 133)	Anadolu sahillerile (s. V)
sarf kaidelerile (s.VI)	fonetik itibarile (s.. IX)
mukayese etmek suretile (s. XVI)	defetmek maksadile (s. XI)
ayırt etme işaretile (s. XII)	mukayese etmek suretile (s. XVI)
kelimelerin tamamile (s. XVI)	en iyisile (s. XVII)

4.1.2. “Y” Sesinin Daraltma İşlevi

Geniş, düz ünlülerle; yani a, e sesleriyle biten eylem kökünün ünlü ile başlayan bir ekle birleştiğinde araya zorunlu olarak getirilen y sesi, kendinden önceki geniş, düz ünlüleri daraltır; belli süreler içinde y sesinin daraltıcı özelliği yazıya yansıtılmaya çalışılmıştır. Y sesinden önceki veya sonraki geniş ünlünün bu sesin etkisiyle daraltışı ilk olarak 1928 İmla Lûgati'nde görülmektedir.

... hiç türkçeleri olmıyan... (İmlâ Lûgati, 1928, s. VI)

... dercedilmıyen ... (İmlâ Lûgati, 1928, s. XVI)

Gösterilmıyen... (İmlâ Lûgati, 1928, s. XVII)

4.1.3. - Mak'lı Mastarlara Ünlüyle Başlayan Bir Ek Getirildiğinde Yumuşak G(Ğ) Sesinin Yazımda Gösterilmesi

1928 yılında yayımlanan İmla Lûgati'nde ince ve kalın ünlülü eylemlerden sonra gelen -mak , -mek mastar ekinin ünlü ile başlayan ek aldığında -mağa, -meğe , -mağı, -meği biçimlerinde yazıya aktarılmıştır.

dercetmeği (İmlâ Lûgati, 1928, s. VI) yazmağı (İmlâ Lûgati, 1928, s. XI)

anlaşılmağı (İmlâ Lûgati, 1928, s. XIV) bulunmağı (İmlâ Lûgati, 1928, s. XVI)

4.1.4. İmlâ Lûgat'inde Birleşik Sözcükler

Birleşik sözcükler, iki ya da daha fazla sözcüğün çeşitli yollarla bir araya gelmesiyle oluşan sözcüklerdir. Dilimizde birleştirme, yeni bir kavramı karşılaması için en çok başvurulan türetme yöntemlerinden biridir. Bu nedenle birleşik sözcüklerin ayrıntılı bir şekilde incelenmesi gereken tek başına bir tez konusu olduğunu söyleyebiliriz. Bu çalışmada birleşik sözcükler ile ilgili çalışmalar, birleşik sözcüklerin yazımının tarihsel gelişimi ile sınırlandırılmıştır.

İmla Lûgatî'nde birleşik sözcükler “mürekkep kelimeler” terimiyle karşılanmıştır. Latin alfabesinin Türkçeye kazandırdığı faydalardan biri olarak kabul edilen birleşik kelimelerle ilgili eserde şu ifadeler kullanılmıştır:

Bu kelimeler türkçemizde hervakit kullanılmış olmakla beraber, bunların tek kelime halinde gösterilmesi için vaktile yapılmış olan gayret, büyük bir muvaffakiyet kazanamamıştır. Bu nevi kelimelere ise İmlâ Lûgatî'nde epey mühim yer almıştır.

Bu ifadeyle birlikte eserde şu örnekler verilmiştir: başvekil, demiryolu, yerkatı, tavukgöğsü, önayak, yalınkat, uluorta, yeraltı, yüzüstü, yüzükara, aklayakın, baştankara, kırkayak, yüzbaşı, ilerigelmek, ağaçkakan, kargabüken, bastıbacak, kalınkafalı, imambayıldı, kalınkafa, güngörmüş, sözdinler, yüzügüler, güleriyüzlü, hatırısayılır (İmlâ Lûgatî, 1928, s. XIII).

4.1.5. Ulus Adlarının Yazımı

İmla Lûgatî'nde, ulus adları sıfat olarak kullanıldığında ilk harflerinin küçük harfle yazılmasıyla ilgili bir kural verilmiştir. Bu kural şu şekilde örneklendirilmiştir:

türk dili (İmlâ Lûgatî, 1928, s. XV) fransız ruhu (İmlâ Lûgatî, 1928, s. XV)

Ya hiç türkçeleri olmıyan veya arap köklerinden... (İmlâ Lûgatî, 1928, s. VI)

Eski ve yeni türk kitaplarındaki... (İmlâ Lûgatî, 1928, s. VI)

... arap ve acem dillerindeki...(İmlâ Lûgatî, 1928, s. VI)

Halk tarafından benimsenen ve rum , islav , arnavut , italyan , fransız , ingiliz , alman ve sair Avrupa dilleri... (İmlâ Lûgatî, 1928, s. VII)

4.1.6. Dil Adlarının Yazımı

İmla Lûgati'ni hazırlayan Dil Encümeni büyük harflerinin kullanıldığı yerleri belirlerken Fransızca'yı esas almıştır. İmla Lûgati'nin giriş ve kurallar kısmında dil adlarının ilk harfi küçük kullanılmıştır.

... türkçe karşılıkları bulunmakla... (İmlâ Lûgati, 1928, s. V)

Ya hiç türkçeleri olmıyan veya arap köklerinden... (İmlâ Lûgati, 1928, s. VI)

4.1.7. Özel Adlardan Sonra Gelen Çekim Ekleri

İmla Lûgati'nin giriş ve kurallar kısmında özel adlardan sonra gelen çekim ekleri herhangi bir noktalama işaretiyle ayrılmamış; özel adla bütün bir şekilde yazılmıştır.

Türkistandan gelen... (İmlâ Lûgati, 1928, s. V)

... Rumelinin fethi neticesi olarak türkçeye giren... (İmlâ Lûgati, 1928, s. V)

... Şemsettin Sami Beyin Kamusu Türkîsile ... (İmlâ Lûgati, 1928, s. VI)

... İmla Lûgatine esas olan... (İmlâ Lûgati, 1928, s. VII)

4.2. 1941 İmlâ Kılavuzu'nun Değerlendirilmesi

Dil Encümeni tarafından Arap ve Latin harfli yayımlanan "İmlâ Lûgati " acele ile hazırlanmıştır. İçeriğinde birçok yanlışlık ve eksiklik tespit edilmiştir. Kılavuzda belirtilen birçok duruma daha o dönemde itiraz edildiği ve çeşitli önerilerin yapıldığı görülmektedir. Bu durum 1941 İmlâ Kılavuzu'nun ön söz bölümünde şu şekilde ifade edilmiştir:

İmlâ Lûgati ile yerleşen ve okullarda bugün dahi kullanılmakta olan yazış tarzı üzerine, daha ilk gününden beri, birtakım itirazlar ileri sürülmemiş değildir. Bu itirazların en çoğu yabancı sözlere birtakımın özelliklerini yazıda göstermemek işine dokunmaktadır. Ancak, alfabe işinde, yalnız olanı göstermek düşüncesiyle değil, bir devrimci duygusuyla hareket edenler, bu itirazları hiçbir vakit kabul etmemişlerdir. Bu defa da, yeni harfler ve yeni işaretler kabulü yolundaki öneriler, gene aynı düşünce ile benimsenmemiştir (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. VI).

İmlâ Lûgati on üç yıl boyunca kullanılmıştır. Yapılan bu çalışma bazı eksiklikler ve yanlışlıklardan dolayı eleştiriye uğramıştır. Bu yüzden yeni bir kılavuza ihtiyaç duyulmuştur. 1941 yılında Necmi Dilmen başkanlığında oluşturulan komisyon tarafından incelenen İmlâ Lûgati'nde birçok hata tespit edilmiştir. Kılavuzun 1941'de "İmlâ Kılavuzu" adıyla yayımlanan ikinci baskısında, önceki baskıda tespit edilen hatalara ve eksikliklere çözüm getirilmeye

çalışılmıştır. Bütün bu eksikliklere rağmen, İmlâ Lûgati, Arap harfleriyle yazılmış sözcüklerin Latin asıllı Türk harflerine çevrilmesine öncülük etmiştir. Yazılan ve basılan eserler, gazeteler, dergiler hep İmlâ Lûgati’ni esas almışlardır. Dil Encümeni, İmlâ Lûgati’ni hazırlarken, Alfabe Encümeni üyesi olan İbrahim Grantay’ın raportörlüğünü yaptığı Alfabe Raporu’nda belirtildiği gibi, her sözcüğü doğru bir şekilde yazdıklarını hiçbir zaman ileri sürmemişlerdir. Ulusal duygulara özen gösteren Encümen, dilimize girmiş yabancı sözcüklerin benimsenmiş olanlarını tam olarak belirtmemiştir.

1941’de yayımlanan İmlâ Kılavuzu yazımdaki birçok sorunu çözerek belli bir düzene kavuşmasını sağlamayı amaçlamıştır. Bu amacı ön söz kısmında şu şekilde belirtilmiştir: “On üç yıldan beri okullarda ve yazılarda görülen tecrübelerle göre, esaslar daha belirli olarak gösterilmiş, elden geldiği kadar güçlükleri kolaylaştırıcı yollar aranmış, İmlâ Lûgati’nin ilâve ve düzeltmeleri yerlerine konulmuş, eksikleri tamamlanmış, yanlışları düzeltilmiştir” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. VIII). Büyük harflerin kullanım alanları, birleşik sözcüklerin yazımı gibi kurallar yeniden belirlenmiştir. Ayrıca bu kılavuzda 1928 İmlâ Lûgati’ndeki sözcüklerin Arap harfli olan yazımları kaldırılmıştır. Bunda, halkın yeni harfleri benimsemesinin de büyük payı olmuştur.

1941 İmlâ Kılavuzu’nun başına, yazım kuralları konulmuştur. Bu kurallar belirtilerek, dizin kısmında bulunan sözcüklerin çekim ekleri aldığındaki durumları ayrı ayrı gösterilmeye gerek duyulmamıştır. Dizin kısmına, 1928’den 1941’e kadar dilimize geçen ya da kazandırılan birçok yeni sözcük ve terim, İmlâ Lûgati’nde kusurlu bulunan sözcüklerin yeni yazımı eklenmiştir.

4.2.1. ‘Y’ Sesinin Daraltma İşlevi

‘Y’ sesinin daraltıcı etkisi konusunda, İmlâ Lûgati’nde olduğu gibi, konuşmanın yazıya aktarılmasına izin verilmiştir. Bu durum 1965’te yayımlanan Yeni İmlâ Kılavuzu’nda değiştirilmiştir.

esirgemiyen (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. X)

okumıyacak (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XXIII)

belli edilmiyen (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XLIII)

1928 İmlâ Lûgati'nden gelen bu tutum 1941 İmlâ Kılavuzu'nda da devam etmiştir. Kılavuzun açıklamalar bölümünden şu örnekleri sıralayabiliriz.

... göstermeğe ... (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. IX.)

... anlatılmağa ... (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XVIII)

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'na baktığımızda bu tutumun değiştiğini Kılavuz'un ön söz ve giriş bölümünden anlıyoruz. Fakat “ Ünlülerin Masterlara Etkisi” başlığı altında aşağıdaki açıklama ile bu uygulamayı eleştirilmiş ama -mağa /-meğe; -mağı/-meği biçimlerinin kaldırılması gerektiği belirtilmemiştir:

Türk dilinde iki master eki (-ma, -mek), kimi çekim ekleriyle kullanmada birbirine karışmaktadır. Bu karışma ünlü ile başlayan eklerin, master eklerine getirilmesinden doğar. Özellikle ince ünlü taşıyan kök ve eklerde kendini gösterir: -mek masterından yapılan gel-meğ-e, gel-meğ-i, şekilleri, -me masterından yapılan gel-me-y-e, gel-me-y-i konuşmada karışmaktadır ve imlâda karışık yazılmaktadır. Halbuki kalın ünlüsü olan kal-mağ-a, kal-mağ-ı şekilleri kal-ma-y-a, kal-ma-y-ı şekilleri ile konuşmada karışmaz. Fakat bugün, bu iki master şekli, görev bakımından birbirinin yerini tuttuğundan, zamanla biri kalacak, öteki unutulacaktır. Şimdiki halde her ikisini de imlâ da göstermek gerekmektedir.(TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu,1965, s. 18).

... konuşmaya zorlandığı... (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 5)

... kullanmaya başladığımız... (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. VII)

2000 İmlâ Kılavuzu'nda yapılan açıklama ile -mak, -mek masterlarının -mağı, -meğe, -mağı, -meği biçimlerinin kullanılacağını belirtilmiştir ama genel eğilimin ve doğru yazımın -mayı, -meye, -mayı, -meyi şeklinde olduğu ifade edilmiştir.

“-ma, -me ile biten masterlar -a, -e, -ı, -i ekleriyle genişletildiğinde araya y koruyucu ünsüzü girer: kazanma-y-a, aldanma-y-ı, okuma-y-a, yazma-y-ı, sevme-y-e, görme-y-i, gülme-y-e, silme-y-i...

-mak, -mek ile biten masterlardan sonra - a, -e, -ı, -i eklerinden biri gelirse -k ünsüzü yumuşar: ... yazmağa (başladı)... bildirmeğe (geldim). Ancak masterlarda y'li yazılışa doğru güçlü bir eğilim vardır (TDK, İmlâ Kılavuzu, 2000, s. 15).

2005 Yazım Kılavuzu'nda, -mak, -mek ile biten masterlardan sonra araya -y ünsüzü kullanılarak günümüz şekli belirlenmiştir ama -me, -ma ile biten masterlara değinilmemiştir.

kazanmak-a / kazanma-y-a, aldanmak-ı / aldanma-y-ı (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 12).

2012 Yazım Kılavuzu'nda –mak, -mek ile biten mastarlara, kurallar bölümünde değinilmeyerek belirsizliğin devam edilmesine neden olunmuştur. Hâlbuki her iki mastarın kullanım durumu belirlenip, genel eğilimin kesin kural olarak kabul edilmesi daha doğru olurdu.

4.2.2. Ek Olarak Kullanılan “İle”nin Bir İsimle Yazılışı

Daha önceden ifade edildiği gibi 1928 İmlâ Lûgati'nde, ile edatı isimle birleştiğinde kalıplaşmış şekliyle aslına uygun şekilde yazılmıştı. Bazen “ile” sözcüğe kaynaşırken, aitlik eki düşürülürdü.

Bu durum 1941 İmlâ Kılavuzu'nda kural hâline getirilerek ile'nin isimle birleşik yazıldığındaki durumlarda İmlâ Lûgati'ne göre farklılık göstermektedir.

Buna göre kural şu şekilde belirtilmiştir:“... Bu durumda (-yle) eki iki hâl gösterir:

I. Sesli ile biten yalın sözcükten sonra benzeşir:

Araba ile –arabayla, testere ile- testereyle, burgu ile-burguyla...gibi (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XXVII- XXVI).

II) Sonunda üçüncü şahıs iyelik eki olan sözcüklerden sonra daima (-iyle) şeklinde kalır: Babası ile-babasıyle, karısı ile- karısıyle, ordusu ile- ordusuyle, gözü ile- gözüyle... gibi ” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XXVII- XXVI).

Burada görüldüğü gibi son sesi ünlü olan sözcüğe ile edatı getirildiğinde, büyük ünlü uyumu kuralın dayanarak, herhangi bir ses değişikliğine gidilmemiştir.

İkinci maddenin günümüz şeklini alması epey bir zaman almıştır. Ayrıca bu durum kafa karışıklığına yol açmıştır. Karısıyle, arabasıyle, ordusuyle sözcükleri 1965'te arabasıyla, karısıyla, ordusuyla yapılmıştır. 1970 yılında kılavuzun yeni basımında “arabasıyle, karısıyle” biçimini belirlenmiştir. 1977'de kılavuzun bir başka yeni basımda ise büyük ünlü uyumuna uyularak 1965'e dönülmüştür.

4.2.3. Dil ve Ulus Adlarının Yazımı

1928 İmla Lûgati'nde dil ve ulus adlarının ilk harflerinin büyük yazımına özen gösterilmemişti. Gözden kaçan bu durum 1941 İmlâ Kılavuzu'nda kısmen düzeltilmiştir. Kural şu şekilde ifade edilmiştir: “Millet, din ve tarikat, dil adları, özel ad değerinde oldukça büyük harfle başlarsa da sıfat olarak kullanıldığı veya fiil şekline girdiği zamanlar büyük harf alması gerekmez” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XVIII).

Özel adların fiil şekline girdiği durumlarda büyük harfle kullanılmaması kuralın günümüze göre farklı şekilde uygulandığının en önemli göstergesidir.

Bu kural 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda günümüz şeklini almıştır. Kılavuza göre ulus adları, isim olsun sıfat olsun hep büyük harfle başlar.

Türkçeleşmiş (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XV)

Türkçedir (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XV)

4.2.4. Kısaltmaların Yazımı

İmla Lûgati'nde noktalama işaretlerine yeteri kadar değinilmemiş hatta çoğu noktalama işaretlerine yer verilmemiştir. 1941 İmlâ Kılavuzu'nda, eğik çizgi, tek tırnak, denden, kesme işareti hariç diğer bütün noktalama işaretlerine değinilmiştir. Kılavuz'da noktama işaretlerini, yazım kuralları içerisinde kabul etmemekle birlikte istek ve bilgi vermek üzere ana hatlarıyla açıklandığını ifade edilmiştir.

Kılavuzda, birden fazla sözcükten oluşmuş kısaltmaların arasına nokta işaretinin kullanıldığı görülmektedir.

P.T.T (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XL). T.B.M.M (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XIX).

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda birden fazla sözcükten oluşmuş kısaltmaların bazılarında nokta işaretini kullanılmıştı ama bu durum noktalama işaretleri bölümünde değil büyük harflerin kullanıldığı yerlerde belirtilmiştir. Buna göre:

“Kısaltmaların çoğu büyük harfle başlar: T.B.M.M, P.T.T” (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965 s. XVIII-31).

Bu iki kısaltmanın arasına nokta işareti kullanılmış ama DSİ kısaltmasının yazımında nokta işareti kullanılmamıştır. (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 31).

1985 İmlâ Kılavuzu'nda : “Son yıllarda kuruluş adlarının ilk harflerini yan yana getirerek yapılan kısaltmalarda çoklukla nokta kullanılmamaktadır.” denilerek T.C hariç diğer kısaltmalardan nokta tamamen kaldırılmıştır. TBMM, ABD, NATO, AET, BM örneklerini vermiştir (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 28).

1941 İmlâ Kılavuzu'nda, kısaltmalarla ilgili bir diğer eksiklik ise bir makamı, unvanı belirten tek harfli ya da birden çok harfli kısaltmaların ilk harfinin büyük yazılması gerektiğini, kurallar(esaslar) kısmında belirtmesine rağmen; küçük yazılması gereken kısaltmalar konusuna açıklık getirilememesidir.

1965 Yeni Yazım Kılavuzu'nda bu eksiklik giderilmiş ve küçük yazılması gereken kısaltmaların bir kısmı örneklendirilmiş; diğer küçük yazılması gereken kısaltmalar, Yeni Yazım Kılavuzu'nun 267. sayfasında bulunan ‘KISALTMALAR’ bölümünde verilmiştir.

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu, küçük harfle yazılan kısaltmaları şu örneklerle ifade etmiştir: vs., vb. (ve saire, ve benzeri), bkz. (bakınız), s.(sayfa) gibi. (Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 31)

4.2.5 Kesme İşaretini Kullanımı

1941 İmlâ Kılavuzu'nda kesme işaretinin adı noktalama işaretleri bölümünde geçmemekle birlikte, kesme işareti İmlâ Kılavuzu'nun ön söz kısmında, özel isimlerden sonra gelen çekim eklerini [isteğe bağlı olsa da (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XV)] ayırmada kullanılmıştır. Fakat rakamlardan sonra gelen çekim ekleri kesme işareti ile ayrılmamıştır.

1928 de (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. V) 1929 da (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. V)

... İmlâ Lûgati'nin (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. V)

... Kültür Kurulu'nda (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. VII)

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda kesme işaretinin kullanıldığı yerler ile ilgili şu ifadeleri kullanmıştır:

a) Özel adlar, kendilerinden sonra gelen ‘-e, -de, -den, -in, -le, -ce eklerinden kesme işareti ile ayrılır: Ahmet'te, Asım'dan, İnönü'yle, Tahsin'in, De Gaulle'e, Paris'ten, Amerika'nın, Gülden'le, Oya'ca... gibi. (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XV-31).

b) Rakamlardan sonra kullanılan ekler kesme işareti ile ayrılır: 1963'ten sonra..., saat 11'de... gibi. (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XVI-32).

c) Bir harf, bir ek, kendisinden sonra gelen ekten kesme işaretiyle ayrılır: -i'den sonra..., -e'ye gelince..., -den' in görevi... gibi. (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XVI).

ç) Önemi belirtmek istenen kelimelerden sonra kesme işareti konulur: Bugün Batı'nın ulaştığı uygarlık..., bu konu Kurultay'da tartışılacaktır... gibi. (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965 s. XVI).

d) Romanlarda ve Tiyatro eserlerinde, genellikle konuşmayı olduğu gibi aktarmaya çalışan özel yazılarda kesme işareti kullanılır: N'apsınlar gibi. (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 32)

e) Türkçe ve yabancı kelimelerin bölge ağızlarında ve eski metinlerde kaybolan seslerini göstermede kesme işareti kullanılır: Var m'ola , n'ideyim, eş'ar, is'af gibi ve

“Ey Fuzuli âteş-i ah ile yandırdın beni

Galiba sandın ki şem'-i külbe-i ahzanınem” gibi (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 32).

4.2.6. Birleşik Sözcüklerin Yazımından Bir Kural

1941 İmlâ Kılavuzu'nda ak, kara, ön, ala, son, üst, alt, iç, dış, baş, ilk, tek, çift, eş... gibi bazı sözcükleri ve sayı adlarını ön ek kabul edilerek birleşik sözcükler yapılabileceği kural olarak verilmiştir. Bu kurala da şu örnekleri sıralamıştır: akbaba, karakalem, alabacak, önsöz, sonek, üstteğmen, altçene, asbaşkan, içduyu, dışzar, başçavuş, başyazar, ilksöz, tekevin, çifkanad, eşbiçim, kırkayak, binyaprak... gibi (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XXX).

Kuralın devamında tamlama olabilecek bazı sözcüklerin ayrı yazılması gerektiği belirtilmiştir. Bunlar da şu şekilde örneklendirmiştir: “ak saçlı, elâ gözlü, ön sıra, son dakika, dış kapı, baş ağrısı, ilk görüşme, tek düşünce, bir çift eldiven, eş sevgisi, iki kardeş, on iki saat” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XXX).

Bu ifade tam bir kural olmamakla birlikte bu gibi sözcüklerin yazımını daha karmaşık hâle getirmiştir. Sözcüklerin yazımında sözcüğün anlamı geri plana itilerek sözcüklerin gerçek anlamlarını yitirip yitirmediğine bakılmamıştır.

Bu belirsizlik 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda da giderilememiştir. Kural kısmında belirtilmese de dizin kısmında aynen 1941 İmlâ Kılavuzu'nda belirtildiği şekilde yazılmıştır.

önsöz (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 182)

sonek (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 202)

dışzar (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 93)

altçene (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 60)

eşbiçim (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 103)

1985 İmlâ Kılavuzu, bu gibi sözcüklerin yazımında birleşik sözcüğü oluşturan sözcüklerin anlamını yitirip yitirmediğine bakarak 1941 İmlâ Kılavuzu ve 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda yukarıdaki verdiğim sözcüklerin yazımını düzeltmiştir. Bu sözcüklerin bir kısmını dizinde vermese de kurallar kısmından sözcüklerin ayrı yazılması gerektiğini anlayabiliyoruz. Kılavuz aynen şu ifadeyi kullanmıştır: “Birleştirmelerde kullanılan kelimeler yeni bir kavramı karşılarlar. Ancak, birleştirmede yer alan her kelime kendi eski anlamını saklamış olabilir. Bu tür birleşik kelimeler ayrı yazılır” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 19).

ön söz (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 194)

4.2.7. İki Ünsüzle Başlayan, Batı Dillerinden Dilimize Geçmiş Bazı Sözcüklerin Yazımı

1941 İmlâ Kılavuzu'nda, İmlâ Lûgati'nin dizin kısmında bulunan, batı dillerinden dilimize geçmiş iki ünsüzle başlayan spor, standart, program, gram, tren... gibi sözcüklerin yazımı sıpor, istandart, purogram, gıram, tiren şeklinde de yazılabileceğini ifade edilmiştir. Bu ifade ile, bu gibi sözcüklerin yazımında söyleyişin de dikkate alındığını göstermektedir.

spor, sıpor (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 180)

stajyer, sitajyer (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 180)

statik, istatik (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 180)

stronsium, ıstronsium (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 180)

spekülâsyon, ispekülâsyon (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 180)

program, pırogram (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 161)

proje, puroje (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 161)

pratik, pıratik (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 161)

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu, bu ikiliği gidererek bunlardan (İmlâ Lûgati'nde olduğu gibi) yalnız spor, standart, gram, program, tren vb. yazımını kullanmıştır. Böylelikle de günümüz şeklini almıştır.

spor (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 203)

tren (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 221)

standart (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 203)

4.2.8. Ki' nin Yazımı

1941 İmlâ Kılavuzu, bu konuda şu ifadeyi kullanmıştır: “Kelimeden ayrı yazılan edatlarda benzeşme yoktur. İki cümleyi veya iki sözü birbirine bağlayan (ki) sözü de böyledir. Kelimeden ayrı yazılır ve benzeşmeye uğramaz. Yalnız tek kelime halini almış olan (çünkü mademki, meğerki) gibi birkaç kelimedede bitişik yazılır. (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XXVII).

1941 İmlâ Kılavuzu'nun dizin bölümünde oysaki sanki hâlbuki sözcükleri de birleşik yazılmıştır ama kurallar bölümünde bu durum açıklanmamıştır.

Bu eksiklik 1965 Yeni Yazım Kılavuzu'nda giderilmeye çalışılmıştır. Hatta 1941 İmlâ Kılavuzu'na atıfta bulunularak “meğerki belki, çünkü” sözcükleri dizin kısmına eklenilmişse de kılavuzun kurallar kısmına eklenmemiştir.

2005 Yazım Kılavuzu'nda bu eksiklik giderilerek, sözcüğe birleşik yazılan ‘ki’ ile ‘ki’ bağlacı örnek verilerek açıklanmıştır (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 11).

4.2.9. İki ya da İkiden Fazla Sözcükten Oluşan Yer Adlarının Yazımı

1941 İmlâ Kılavuzu, iki sözcükten oluşan yer adlarının birleşik yazılması gerektiğini kural olarak belirtmiştir. Ancak ikiden çok sözcükten oluşan birleşik yer adlarında, sözcüklerden biri, o yeri başka benzerlerinden ayırt edici bir özelliğini, durumunu belirtiyorsa sözcüklerin ayrı yazılması gerektiğini belirterek, kafa karıştırıcı bir durumun ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Afyon Karahisar, Şebin Karahisar, Şarki Karaağaç vb. (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XXXII).

Bu durum, 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda değiştirilerek bu şekilde oluşturulan yer adları her durumda birleşik yazılmıştır.

Afyonkarahisar (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 56)

Şarkikaraağaç (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu.1965, s. 207)

Şebinkarahisar (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu.1965, s. 207)

4.2.10. İki Farklı Biçimde Yazılabilen Sözcükler

1941 İmlâ Kılavuzu'nda bazı sözcüklerde ikili yazım kullanılıyordu. Bu durum, yazımda birli ilkesine aykırı, yazımda karışıklığa neden olabilecek bir durumdu.

övünmek - öğünmek (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 154)

dövmek - döğmek (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 46)

kovmak - koğmak (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 112)

oğmak - uvmak (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 150)

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda bunlardan birinin yazımda esas alınması kabul edilmiştir. Diğer sözcüğün, değişik kullanışlar olduğunu ayraç içinde belirtmiştir.

övünmek (öğünmek) (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 182)

kovmak (koğmak) (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 150)

ovmak (oğmak) (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 180)

4.2.11. İsim ve Yardımcı Fiille Kurulan Birleşik Fiillerin Yazımı

1941 İmlâ Kılavuzu'nda etmek, eylemek gibi yardımcı fiillerin başına gelerek birleşik fiiller kuran isimler, sesçe değişikliğe uğrarsa birleşik yazılırdı. Fakat yabancı dillerden dilimize geçmiş çok heceli adlar, yardımcı eylemle kullanıldığı zaman da birleşik şekilde yazılıyordu. Bunun nedeni ise sözcüğün son sesindeki sert ünsüzün, yumuşak ünsüz olarak okunmasından kaynaklanıyordu.

tehdidetmek (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 196)

tahribetmek (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 190)

icabeylemek (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 83)

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda bu durum değiştirilerek kural olarak verilmiştir: “Çok heceli kelimeler, yardımcı fiillerle birlikte kullanıldığı zaman ayrı yazılır: Tehdit etmek, icap eylemek, ayırt etmek ilan edilmek, nail olmak... gibi ”(TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XIV).

4.2.12. Dizin Bölümünde Bazı Sözcüklerin Yazımı

1941 İmlâ Kılavuzu'nun dizin bölümünde *sade, alüfte, tacir, sabit, harika, şayan, talim* gibi birçok sözcüğün ‘a’ sı üzerine düzeltme işareti kullanılmadığı hâlde bunlara benzeyen *âşüfte, bâde, fâcir, sâbir, bârika, pâyân, tâbir* sözcüklerinin ‘a’ sı üzerine düzeltme işareti kullanılmıştır.

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda birlik ve kolaylık sağlamak, bu işaretin kullanımını azaltmak amacıyla ‘a’ lar üzerindeki düzeltme işareti kaldırılmıştır.

4.2.13. Saygı İfade Eden Sözcüklerin ve Unvan Adlarının Yazım

Saygı ve unvan adlarının büyük harfle mi yoksa küçük harfle mi başlayacağı 1941 İmlâ Kılavuzu'nda belirtilmemiştir. 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda ise bu durum şu şekilde açıklanmıştır:

Saygı unvanı olarak kullanılan bayan, bay, ağa ile meslek unvanı olarak kullanılan profesör, doçent, asistan, avukat, eczacı, mimar, binbaşı, çavuş... gibi kelimeler büyük harfle başlar. Hasan Dayı, Ayşe Abla örneklerinde görüldüğü gibi özel adın bir parçası olarak kullanılan unvanlar da büyük harfle başlar. Bu kelimeler unvan olarak kullanılmadıkları zaman küçük harfle başlar: İyi yetişmiş erleri çavuş yaparlar. Turgut profesör oldu. Ayşe ablamın diktirdiği elbise... gibi. (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XVII).

Akrabalık ilişkisi içeren abla, dayı gibi sözcükler daha sonra 1985 İmlâ Kılavuzu'nda tamamen küçük yazılmaya başlamıştır.

Ne güzel komşumuzdun sen, Fahriye abla! (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 15).

4.2.14. Ay ve Gün Adlarının Yazımı

1928 İmlâ Lûgati ve 1941 İmlâ Kılavuzu'nda bu konuyla ilgili herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu bazı kurallar koysa da tam olarak günümüz şeklini 1977 Yeni Yazım Kılavuzu'nda almıştır.

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu şu kuralları vermiştir:

a)Başlıklarda ay ve gün adları büyük harfle başlatılır: Ankara, 17 Ocak 1964, Cuma... gibi.

b)Yazı içinde ay ve gün adları küçük harfle başlatılır: Toplantı 17 ocak 1964 cuma günü yapılacaktır... gibi. (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu,1965, s. XVII-31).

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda bu konuya tekrar değinilecektir.

4.2.15. Güneş, Dünya, Ay ve Gezegen Adlarının Yazımı

Güneş, ay, dünya ve gezegen adlarının yazımı konusunda 1941 İmlâ Kılavuzu'nda herhangi bir kural belirtilmemiştir fakat dizin kısmında ay, dünya, güneş adları küçük harfle yazılmıştır.

Gezegen adlarının yazımı net şekilde ifade edilmeyerek bazı gezegen adlarının ilk harfi büyük harfle, bazıları ise küçük harfle ifade edilmiştir. Bazılarına da dizinde hiç yer verilmemiştir.

Satürn (yıldız) (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 171)

Uranus (yıldız) (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 207)

mars (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 126)

Merkür (yıldız) (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 130)

Neptün (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941,s. 148)

Venüs (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 212)

Bazı gezegen adlarının yanında parantez içerisinde yıldız ifadesi kullanılmış ve büyük harfle yazılmış, bazılarının yanında bu ifade kullanılmamış ve yine büyük harfle yazılmıştır. Mars, küçük harfle yazılmış, Jüpiter ise dizin kısmında geçmemektedir.

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda ise dünya, güneş, ay sözcükleri astronomi terimi olarak kullanıldığında büyük, bunun dışındaki kullanımlarda ise küçük harfle yazılmıştır. Kılavuzda, gezegen isimlerinin baş harfleri ise büyük yazılmaya başlandı.

Venüs (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu,1965, s. 229)

Jüpiter (yıldız) (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu,1965, s. 135)

Merih (yıldız) (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu,1965, s. 163)

4.2.16. İlgeçlerin Yazımı

İlgeçlerin kendinden önceki sözcüklere birleştirilip birleştirilmeyeceği, 1941 İmlâ Kılavuzu'nda belirtilmemiştir. Gibi, dolayı, göre, ötürü vb. ilgeçlerin ayrı yazıldığını 1941 İmlâ Kılavuzu'nun ön söz kısmından anlayabiliyoruz. “Dek ve değin” ilgeçlerinin sözcüğe birleşik yazıldığı dizin kısmında belirtilmiştir.

-değin (akşamadeğin v.b.) (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 40)

-dek (sabahadek v.b) (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 40)

1941 İmlâ Kılavuzu'nda ‘için’ ilgeci ile ilgili şu açıklama yapılmıştır: “ ‘İçin’ ilgeci kelimeye bitiştiği zaman, yalnız -çin ve çün şeklini alır, fakat kalınlaşmaz” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. XXII) .

Bu ifade ile 1941 İmlâ Kılavuzu'nda, ‘için’ ilgecini sözcükle birleşik yazılabileceğini çıkarabiliriz. Sözcükler 1941 İmlâ Kılavuzu'na göre şu şekilde yazılmasına imkân veriyordu: Oluğuyçün, geldiğiçin (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XIX).

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda, ilgeçlerin başlı başına sözcük olmalarından ayrı yazılmaları gerektiğini belirtilmiştir. Şu örnekleri sıralamıştır: “Tanzimattan beri, sabaha dek, senin için” (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 27).

4.2.17. Düzeltme İşareti ile İlgili Bir Kural

1941 İmlâ Kılavuzu'nda, yabancı dillerden dilimize geçen sözcüklerde ince söylenmesi gereken ‘l’ harfinden sonra ‘a’ geliyorsa ‘a’nın üzerine düzeltme işareti kullanılıyordu.

Lâstik (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 119)

Lâv (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941. s. 120)

Plân, pılân (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 160)

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda Batı'dan alınmış sözcüklerdeki ince 'l'yi belirtmek için bu harflerden sonra gelen 'a'nın üzerinde düzeltme işareti kullanılmamıştır.

Lastik (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 154)

Lav (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 154)

Plan (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 188)

Arapça ve Farsçadan dilimize geçen sözcüklerdeki ince 'l'yi belirtmek için bu harflerden sonra gelen 'a'nın üzerindeki düzeltme işareti ise kaldırılmamıştır.

Selâmet (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 197)

Salâh (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 194)

Lâzım (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 156)

İmlâ (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 130)

Türk Dil Kurumunun 1977 yılında çıkardığı Yeni Yazım Kılavuzu'nda, Arapça ve Farsça kökenli sözcüklerde 'l' ünsüzünün ince okunması için 'a' ve 'u' ünlüleri üzerindeki düzeltme işaretinin kullanılmasına gerek duyulmamıştır.

İmla (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 133)

Lazım (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 165)

Selamet (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 208)

Türk Dil Kurumunun, 1985, 1988 ve 1996 çıkardığı yazım kılavuzların da ise Arapça ve Farsçadan dilimize geçen bu tür sözcüklerdeki düzeltme işareti tekrar kullanılmaya başlanmıştır.

2005 yılının Ağustos ayına kadar bu sözcükler, düzeltme işareti kullanılarak ifade edilmiştir. 2005 Yazım Kılavuzu ile bu sözcüklerdeki düzeltme işareti tekrar kaldırılmıştır ama kişi ve yer adları istisna kabul edilip bu sözcüklerdeki düzeltme işaretini kaldırılmamıştır.

Nalân (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 6)

Lâpseki (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 323)

İmla (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 259)

Selamet (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s.405)

1987 yılında, Ömer Asım Aksoy'un başkanlığında bir kurul tarafından hazırlanan ve Adam Yayınları tarafından basılan Ana Yazım Kılavuzu'nda, bu şekildeki sözcüklerden düzeltme işareti kaldırılmıştır. Bu yazım kılavuzu hazırlanırken 1977 Yeni Yazım Kılavuzu esas alınmıştır. Ana Yazım Kılavuzu'nun ön söz bölümünde bu konuda şu şekilde açıklama yapılmıştır:

Kurallar" bölümünde, "Yeni Yazım Kılavuzu" ile yerleşmiş olan kurallardan ayrılmamakla birlikte kimi konulardaki boşlukları doldurmaya çalıştık.

Sözcükler Dizelgesi'nde, tutunmuş, yaygınlaşmış, alışılmış yazımlara ilişmedik. Ancak birden çok sözcükten oluşan ve daha önceki kılavuzlarda bulunmayan söz birimlerini ve kimi deyimleri bu dizelgeye eklemeyi gerekli gördük (Ana Yazım Kılavuzu. Adam Yay, 1987, s. 9).

İmla (Ana Yazım Kılavuzu, Adam Yay, 1987, s. 161)

Lazım (Ana Yazım Kılavuzu. Adam Yay, 1987, s. 188)

4.2.18. Nispet İ'si

1941 İmlâ Kılavuzu, Nispet İ' sini (i-ı) hâl eki, (ı-i) aitlik eki, yapım eki almış sözcüklerle karıştırılmaması için sözcüklerde kullanılmasını uygun görmüştür. Diğer

sözcüklerde ise kullanılmasını uygun görmemiştir. Bu durumu, 1941 İmlâ Kılavuzu'nun dizin kısmını inceleyerek anlayabiliyoruz

Siyasi (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 178)

Malî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 125)

Mecusi, Medeni (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 128)

İçtimai (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 83)

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda, Nispet i' sinde 1941 İmlâ Kılavuzu'ndaki gibi bir ayrıma gidilmemiştir.

Siyasî (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 202)

Malî (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 159)

Mecusî, Medenî (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 162)

İçtimai (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s.127)

1977 Yeni Yazım Kılavuzu'nda bu konuyla ilgili şu şekilde açıklama yapılmıştır: “Eski nispet i' si ile yazılan sözcüklerden bu im kaldırılmıştır: milli, siyasi, hukuki, insani, iktisadi... gibi” (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 47).

1985 İmlâ Kılavuzu, 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu gibi ayırım yapmaksızın nispet i' sini kullanmıştır. Açıklamalar bölümünde bazı örnekler sıralanarak ek ve nispet i'si ayrımı örneklerle açıklanmaya çalışılmıştır: “ahlakî, iktisadî, insanî, edebî, fikrî, medenî, sıhhî, siyasî, dahilî, haricî, dünyevî gibi.- Böylelikle askeri (asker-i) ve askerî, dini (din-i) ve dinî (=dinsel), ilmi (ilm-i) ve ilmî (=bilimsel), resmi (resm-i) ve resmî gibi biçimlerin karıştırılması önlenmiş olur” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 7).

Ayrıca Türkçe sözcüklerde de kullanıldığı, birkaç örnek verilerek açıklanmıştır: “altunî, bayatî, kurşunî, gümüşî. Türkçe türkü (Türkî) ve varsağı (varsağî) kelimelerinde nispet i'si büyük ünlü uyumuna uymuştur” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 7).

1985 İmlâ Kılavuzu, bu tür sözcüklere Türkçe ekler getirildiğinde düzeltme işaretinin olduğu gibi kalması gerektiğini belirterek şu örnekleri vermiştir: ciddîleşmek, ciddîlik, millîleştirmek, resmîleştirmek, resmîlik (TDK, İmla Kılavuzu, 1985, s. 8).

1987 yılında, Ömer Asım Aksoy'un başkanlığında hazırlanan ve Adam Yayıncılık tarafından basılan Ana Yazım Kılavuzu, bu konuyla ilgili Türk Dil Kurumu'nun çıkardığı 1985 İmlâ Kılavuzu'na birtakım eleştiriler getirerek, bu işaretin nispet 'i'sinde kullanılmasının sakıncasını dile getirmiştir. Eleştirilerinde dikkate aldığı nokta ise 1985 İmlâ Kılavuzu'nun kendi koyduğu kurala uymamasıydı. Bu da şu şekilde belirtilmiştir:

Arapça sözcüklerde nispet 'i'si gibi uzun söylenen başka 'i'ler de vardır. Bir uzun 'i'nin nispet 'i' si olup olmadığını Arapça eğitimi görmemiş olanlar bilemezler. Bu nedenle düzeltme iminin hangi sözcükte kullanılması gerektiğini kestiremezler. Nitekim yeni Türk Dil Kurumu'nun "İmlâ Kılavuzu"nda, nispet 'i' si olmayan kimi 'i'lere - yanlış değerlendirmeler yapılarak- im konulmuş, nispet 'i' si olan kimi 'i'lere im konulmamıştır. Örneğin asi, canî, fani, hami, mer'i, sari, tedai sözcüklerinin sonundaki 'i'ler nispet 'i' si sanılarak imlenmiş; haydarî, kûfî, uryanî, zencî, küllî... gibi sözcüklerin sonlarındaki nispet 'i'leri imlenmemiştir. Özdeş yapıda olan ve özdeş ses taşıyan, vasi uzatmalı, veli uzatmasız gösterilmiştir. (Bu iki sözcükteki 'i'ler nispet 'i'si değildir.)

Görülüyor ki en yetkili sayılan kurum ve kişiler uzatma iminin hangi uzun 'i'ler üzerine konulacağına yanlışlara düşmüşler ve 'Kılavuz' diye sunulan kitaplarda kılavuzluk değil şaşırtıcılık yapmışlardır. (Ana Yazım Kılavuzu, Adam Yay, 1987, s. 20)

Uzunluklarını kaybeden nispet 'i'li bazı sözcükler kısa söylenir hâle gelmişti ve düzeltme işareti bu sözcüklerde zaten kaldırılmıştı. Çini, tiryaki... gibi. Bu durum ikilik yarattığı için düzeltme işaretinin kaldırılması uygun hâle gelmişti.

Ana Yazım Kılavuzu'nda bütün bu bilgilerden yola çıkılarak ve nedenini de açıklanarak nispet 'i'sinde, düzeltme işareti kaldırılmıştır. Dikkat edilmesi gereken nokta ise; 1987'de çıkan Ana Yazım Kılavuzu'nda belirtilen 1985 İmlâ Kılavuzu'nun eksiklikleri, özellikle sözcüklerin dizin kısmındaki yazımı, 1988 yılında basılan İmlâ Kılavuzu'nda düzeltilmeye çalışılmıştır. Böylelikle de durum daha karmaşık bir hâle gelmiştir çünkü 1985 İmlâ Kılavuzu'nda, nispet 'i'li kullanılmayan bazı sözcüklerde tekrar 1988 İmlâ Kılavuzu'nda kullanılmaya başlanmıştır.

asî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 55) asi (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1988, s. 57)

canî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 73) canî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1988, s. 57)

kûfî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 162) kûfî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1988, s. 171)

Değiştirmediği bazı sözcükler:

tedaî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 238) tedeî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1988, s. 252)

mer'î (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 176) mer'î (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1988, s. 186)

1996 İmlâ Kılavuzu, 1988 İmlâ Kılavuzu'nun devamı niteliğinde olsa da 1988 İmlâ Kılavuzu'nun değiştirmediği sözcükleri dizin kısmında değiştirmiştir.

mer'i (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996, s. 290) tedei (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996, s. 381)

2005 Yazım Kılavuzu'nda, nispet i'sinin kullanımını tekrar sınırlandırılarak 1941 İmlâ Kılavuzu'nun bu konudaki bakış açısına dönülmüştü ve günümüzdeki kullanım şekli oluşturulmuştur. Nispet ekinin üzerindeki düzeltme işaretinin sadece bu ekin, belirtme durumu ve aitlik eki ile karışmasını önleme amacıyla kullanılması gerektiği ifade edilmiştir.

manevi (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 330) kûfi (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 312)

içtimai (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 224) Mecusi (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 334)

4.2.19. Kesme İşareti ile İlgili Bir Kural

1941 İmlâ Kılavuzu'nda, aynı harflerle yazılan sözcüklerle ilgili bir kural belirlenmişti. Bu kurala göre, aynı harflerle yazıldığı hâlde birinde kesik okunan ve ayrı ayrı anlamlar gösteren sözcüklerde, kesik okunan sessiz harften sonra kesme işareti kullanılmıştır. Bu durum kurallar bölümünde belirtilmemiştir. Dizin bölümündeki sözcüklere bakarak bu kuralın uygulandığını görebiliyorduk. 1956'da iki, 1957'de bir kural 1941 İmlâ Kılavuzu'nun başındaki kurallara eklenmiştir.

1956'da İmlâ Kılavuzu'nun dördüncü baskısında iki kural kesme işaretiyle ilgilidir. Eklenen kurallar şunlardır:

A- Ek alınca başka bir sözcükle karışma olasılığı olan sözcükler ekten bu işaret ile ayrılabilir.

B- Sayılardan sonra gelen ekler kesme işareti ile ayrılır.

defi - def'i (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 40)

katı - kat'ı (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 101)

vazı – vaz'ı (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 212)

tali – tal'i (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1941, s. 191)

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda, bu kuralda herhangi bir değişikliğe gidilmemiştir. 1977 Yeni Yazım Kılavuzu bu kurala hiç değinmeyerek bir bakıma bu kuralı kaldırmış oldu. Dizin kısmında bu gibi sözcükler kesme işareti kullanılmadan belirtilmiştir.

tali (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 225)

katı (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 147)

meri (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 172)

1977 Yeni Yazım Kılavuzu'nun kural dışı bıraktığı bu işaret, 1985 İmlâ Kılavuzu'nda da kural olarak belirtilmemiştir. Buna rağmen bazı sözcükler, dizin bölümünde kesme işaretli olarak belirtilmiştir. 1987'de Ömer Asım Aksoy başkanlığında hazırlanan ve Adam Yayıncılık tarafından basılan Ana Yazım Kılavuzu'nda bu durum açık bir şekilde eleştirilmiştir. 1988 İmlâ Kılavuzu ve 1996 İmlâ Kılavuzu'nda eleştirilere rağmen bazı sözcükler kesme işaretli bazı sözcükler kesme işaretsiz olarak dizin bölümünde belirtilmiştir.

1987 Ana Yazım Kılavuzu'nda, 1977 Yeni Yazım Kılavuzu'nu esas alarak şu açıklamalar yapılmıştır: "Eski Dil Kurumu'nun 'Yazım Kılavuzu', sözcük içindeki söyleyiş kesintisinin kaybolduğunu göz önüne alarak sözcük içinde kesme imi kullanmamıştır. Dilimizin genel gidişi de bu yolda olduğundan biz de kılavuzumuzda sözcük içinde kesme imi kullanmadık (Ana Yazım Kılavuzu, 1987, s. 23).

cüzi (Ana Yazım Kılavuzu. 1987, s. 110)

2005 Yazım Kılavuzu'nda, sözcük içindeki kesme işaretinin kullanımı, bir istisna dışında, dizin kısmındaki sözcüklerde yer verilmemiştir. O da *Kur'an* ve *Kur'an-ı Kerim* sözcükleridir. Diğer sözcüklerin, Türkçenin yapısına, kurallarına uygun bir duruma getirilmiş olmasına rağmen Kur'an'ın kesmeli olması anlaşılammıştır.

cüz'î (TDK, İmla Kılavuzu, 1985, s. 76) cüz'î (TDK, İmla Kılavuzu, 1988, s. 82)

cüz'î (TDK, İmla Kılavuzu, 1996, s. 140) cem'an (TDK, İmla Kılavuzu, 1996, s. 136)

men'i (TDK, İmla Kılavuzu, 1996, s. 290) meş'um (TDK, İmla Kılavuzu, 1996, s. 291)

cüzi (Yazım Kılavuzu, 2005, s. 145) meni (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 336)

Kur'an, Kur'an-ı Kerim (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 314)

4.2.20. Başlık ve Kitap Adlarının Yazımı

Kitap adlarıyla, yazı başlıklarının büyük harfle yazımı 1941 İmlâ Kılavuzu'nda isteğe bağlıydı. 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda bu konuda şu kurallar koyulmuştur:

a) Bunlardan her kelime büyük harfle başlar: Türk Ceza Kanunu, Şişhane'ye Yağmur Yağıyordu (bir kitap adı)...gibi.

Ancak bu kelimeler arasında bulunan ve, de, ya, veya, ya da, ile, ki küçük harfler ile yazılır. Bütün harfleri büyük yazılan başlıklarda büyük harflerle yazılır.

b) Mektuba başlarken kullanılan hitaplarda ve zarf üzerine yazılan adreslerde de bütün kelimeler büyük harfle başlar. Sevgili Anneciğim, İki Gözüm Kardeşim, Kız Lisesi Edebiyat Öğretmenlerinden... gibi.

c) Gazi Mustafa Kemal bulvarı, Mithat Paşa caddesi, Devrim sokağı, Çubuk ovası, Toros dağları, Van gölü... gibi adlarda bulvar, cadde, sokak, ova, dağ, göl... kelimeleri plaka ve yazı başlıklarında büyük, yazı içinde küçük harfle başlatılır (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XVI).

Kılavuzun son kuralı oldukça çelişkilidir. Kılavuzun başka bölümünde bu durumla ilgili farklı bir kural verilmiştir. Bu konuya 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu incelenirken tekrar değinilecektir.

4.3. 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nun Değerlendirilmesi

Türk Dil Kurumu Yönetim Kurulu, yazım kurallarını değerlendirmek, yeniden gözden geçirmek için Gramer Kolunu ve Yürütme Kurulunu görevlendirdi. Gramer Kolu başkanlığını o sıralar Prof. Dr. Vecihe Hatiboğlu yapmaktaydı. Vecihe Hatiboğlu, birleşik sözcükler ve

yazım kuralları üzerine bir rapor hazırladı. Yürütme Kurulu, bu raporu tartışmak üzere bir komisyon kurdu. Komisyona, Millî Eğitim Bakanlığı adına Talim Terbiye Dairesinin gönderdiği temsilci de katıldı. Üzerinde uzun zaman çalışıldıktan sonra rapor, ikinci bir komisyona sunuldu. Oradan da onay alındıktan sonra son olarak Yönetim Kurulundan da geçerek onaylandı. 1965 yılında, Türk Tarih Kurumu Basımevi tarafından hazırlanmış ve okullarda rehber kılavuz olarak Yeni İmlâ Kılavuzu adıyla yayımlanmıştır.

Bu kılavuzdaki düzenlemeler, yerleşmiş birçok kuralın değişmesine; bununla birlikte yazımla ilgili yeni tartışmaların başlamasına neden olmuştur.

1965 kılavuzu, Türkçenin biçim bilgisi yapısını zorlayan kurallar içeriyordu. Bu kılavuzla birlikte birleşik sözlerin yazımı için getirilen kurallar sonucunda, belirtisiz ad tamlaması yapısındaki neredeyse bütün sözlerin bitişik yazılmasına doğru bir gidiş başladı. İzleyen baskılarda da bu tutumun sürdürülmesi, eklemeli bir dil olan Türkçenin biçim yapısını olumsuz etkiliyordu. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. IV.)

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nun sonuna, 1941 İmlâ Kılavuzu'ndan farklı olarak kısaltmalar listesi verilmiştir. Ayrıca pekiştirmelerin ve ikilemelerin nasıl yazılması gerektiği konusunda eski yazım kılavuzlarında herhangi bir kural yoktu. Kurallar bölümünde bir açıklama bulunmadığından böyle sözcüklerin yazımını sözcük dizininden bakarak görebiliyorduk. 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda bu durum kurallar bölümünde açıklanarak, pekiştirme ve ikilemelerin yazımı dizine bakmadan belirgin hâle getirilmiştir.

Yeni İmlâ Kılavuzu, 1966, 1967 ve 1969 yıllarında tıpkıbasım olarak yayımlanmıştır. 1970 yılında yapılan beşinci baskıda kılavuzun adı 'Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu' olarak değiştirilmiş, daha sonra bu kılavuzun tıpkıbasımı altıncı baskı olarak yayımlanmıştır. 1973 yılında 'Yeni Yazım Kılavuzu' adını alarak yedinci baskısı yayımlanmıştır. Bu baskıda kurallar bölümünde herhangi bir değişiklik yapılmamıştır sadece dizgi ve düzenleme yanlışları düzeltilmiştir. Kılavuzun tıpkıbasımı, sekizinci baskısı olarak 1975 yılında yayımlanmıştır.

1977 yılında, sekizinci baskısı olarak yayımlanan Yeni Yazım Kılavuzu'nun hazırlanışı Prof. Dr. Doğan Aksan yönetiminde olmuştur. Kılavuzun kurallar bölümü kurul tarafından incelenmiş; yeni sözlerle, kavramlar dizine eklenmiştir.

1977 yılında yeniden düzenlenip basılan ve adı "Yeni Yazım Kılavuzu" olarak değiştirilen kılavuzda en belirgin fark düzeltme işaretinin kullanımıyla ilgilidir. Yeni Yazım Kılavuzu'nda bazı zorunluluklar dışında düzeltme işaretinin kullanımdan kaldırıldığı belirtilmektedir. 1977 Yeni Yazım Kılavuzu'ndaki belirgin farklardan biri de terimlerle ilgilidir. Kılavuzda, daha önceki kılavuzlarda geçen "kelime, işaret, alfabe" gibi terimler yerine " sözcük, im, abece" terimleri kullanılmıştır. Birleşik sözlerin yazımı ile ilgili kurallar bu kılavuzda değiştirilmemiştir.

1980 yılında onuncu baskısı yapılmış ve birkaç kurala örnek ve dipnot eklenmiştir. Kılavuzun on birinci baskısı, 1981 yılında yapılmıştır.

1981 yılında çıkan Yeni Yazım Kılavuzu'nda -on birinci baskı- yazımda yaygın bir düzen sağlanmak amaçlansa da bu konuda çok başarılı olduğunu söylenilemez.

4.3.1. Ay ve Gün Adlarının Yazımı

Tarihlerin yazımı ile ilgili 1941 İmlâ Kılavuzu'nda herhangi bir kural yoktu. 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'na şu kurallar koyulmuştur:

a) Başlıklarda ay ve gün adları büyük harfle başlatılır: Ankara, 17 Ocak 1964, Cuma... gibi.

b) Yazı içinde ay ve gün adları küçük harfle başlatılır: Toplantı 17 ocak 1964 cuma günü yapılacak... gibi (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XVII).

Kurallar bölümünde ise tarihin, yazı içinde geçtiği yerlerde, büyük harfle yazılmasına gerekli olmadığı belirtilmiştir: “17 ocak 1964 cuma günü Kıbrıs'ta zarar görenlere yardım edilmesi için kararlar alındı” (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 31).

Tarihlerin yazımı 1977 Yeni Yazım Kılavuzu'nda günümüz kullanımına uygun şekilde kesin ve net bir şekilde kurala bağlanmıştır. 1977 Yeni Yazım Kılavuzu'na göre belli bir tarihi gösteren ay, gün adları her yerde büyük harfle yazılmıştır. Sayı olmadan yazılan ay ve gün adları ise küçük yazılmıştır. Bu duruma verilen örnekler şu şekildedir:

İstanbul'a mayısta gideceğiz. (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 30)

Her yılın 9 Eylül günü (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 30)

7 Şubat 1977 Pazartesi (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 30)

4.3.2. Büyük Harflerin Yazımından Bir Kural

Özel adlarla oluşan bulvar, cadde, sokak adları; yer adlarıyla kullanılan dağ, ova, göl adları küçük harfle yazılıyordu. Bu kural da şu şekilde ifade edilmiştir:

“Gazi Mustafa Kemal bulvarı, Mithat Paşa caddesi, Devrim sokağı, Çubuk ovası, Toros dağları, Van gölü... gibi adlarla bulvar, cadde, sokak, ova, dağ, göl, kelimeleri, plaka ve yazı

başlıklarında büyük, yazı içinde küçük harflerle başlatılır” (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XVI).

Ayrıca bu konuyla ilgili kılavuzun 29. sayfasında bir dipnotta şöyle ifade edilmiştir: “ ‘Londra Asfaltı’ gibi örneklerde ‘asfalt, cadde, sokak...’ kelimeleri plaka ve yazı başlıklarında büyük, söz arasında küçük harfle başlatılır”(TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 29).

Özel adlarla oluşmuş cadde, sokak adlarının yazımında, başka bir kuralla ilgili bilgi verilirken, sözcüğün plaka mı yoksa yazı başlığı mı olduğu belirtilmeden sözcüklerinin ilk harfi büyük kullanılmıştır.

Çok kelimeli kişi adlarının, yer adı olarak kullanıldığı zaman bitişik mi, ayrı mı yazılacağı üzerine eski İmlâ Kılavuzunda kural yoktu.

Yeni İmlâ Kılavuzu, bunlardaki her kelimenin ayrı ayrı yazılacağı kuralını koymuştur: Gazi Mustafa Kemal Paşa Bulvarı, Mithat Paşa Caddesi, Ziya Gökalp Caddesi... gibi.

Ancak eskiden beri bitişik yazılmakta olan yer adlarının imlâsına dokunulmamıştır: Haydarpaşa, Kocamustafapaşa, Mahmutpaşa, Ayazağa.. gibi (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. XVII).

1977 Yeni Yazım Kılavuzu’nda, dağ, ova, göl, akarsu, orman adlarının sözcüklerinin ilk harfleri büyük yazılmıştır. Alan, bulvar, cadde, sokak, mahalle, adlarını oluşturan tamlamaların da her sözcüğünün ilk harfi büyük yazılmıştır. Böylelikle günümüz şeklini almıştır.

İnönü Alanı, Atatürk Caddesi, Emek Mahallesi (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 34)

Belgrat Ormanı, Konya Ovası (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 27)

4.3.3. Farsça Tamlamaların Yazımı

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu’nda, Farsça kuralla göre oluşturulan sıfat ve isim tamlamaları ile özel anlam ifade eden tamlamalar, kılavuzun dizin bölümünde birleşik yazılmıştır.

dârıdünya (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 90)

efkarıumumiye (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 99)

ehlibeyt (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 100)

Ahdiatik-Ahdicedit (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 57)

Kur’anikerim (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996, s. 273)

2005 Yazım Kılavuzu'na baktığımızda bu kuralın değiştiği görürüz. Özel isim ifade edebilecek tamlamalarda, birleşik yazıma son verildiği görülmüştür. Bu durum özellikle Arapça sözcüklerle kurulan Farsça yapılı tamlamalarda görülmektedir.

Ahd-i Atik, Ahd-i Cedit (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 85)

Kur'an-ı Kerim (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 314)

4.3.4. Kılavuzdaki Kısaltmalar Listesi

1965'e kadar yayımlanan kılavuzlarda kısaltmalar bölümü bulunmamaktadır. 1928 İmlâ Lûgati'nin girişinde Türkçe ve yabancı sözcüklerin nasıl yazılacağı, büyük harflerin kullanıldığı yerler, birleşik sözcüklerin yazılışı gibi bazı genel kurallar ile ilgili bilgi verilmiştir ama kısaltmaların yazımına dair yeterince bilgi verilmemiştir.

1941-1962 yılları arasında yayımlanan kılavuzlarda da kısaltmalar için özel bir bölüm ayrılmamıştır ancak büyük harflerin kullanılışı ve noktalama işaretleri blmde kısaltmaların ilk harflerinin büyük yazılacağı, kısaltmalardan sonra nokta kullanılacağı belirtilmiştir.

1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'nda, kısaltmalar açısından, o zamana kadar yapılanlardan farklı bir tutum sergilenmiştir. Kılavuzun sonuna toplam 391 kısaltmanın yer aldığı bir "Kısaltmalar " listesi eklenmiştir (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu,1965, s. 267). Eserin, n söz kısmında da "bu durumun bir yenilik olduğu belirtilmiştir" (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu,1965, s. XXI). Kısaltmalar listesine rağmen, bu kılavuzda da kısaltmaların nasıl yazılacağını anlatan ayrı bir bölüm açılmamış, büyük harflerin ve nokta işaretinin kullanıldığı yerlerde kısaltmaların yazımı birer madde ile belirtilmiştir.

1985 İmlâ Kılavuzu'nda ise kısaltmaların yazımını içeren ayrı bir bölüm bulunmaktadır. Bu blmde kısaltmalarda nokta kullanımı, kısaltmalara getirilen eklerin nasıl yazılması konusunda bilgi verilmiştir (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 38-39). 1965 Yeni İmlâ Kılavuzu'ndan sonra yayımlanan her kılavuzda yer alan "Kısaltmalar" listesine 1985, 1988 ve 1993 kılavuzlarında yer verilmemiştir. Bunun yerine kısaltmaların yazımının anlatıldığı blmde "Sık Kullanılan Kısaltmalar" adıyla 30-35 kısaltma belirtilmiştir (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 38-39),(TDK, İmlâ Kılavuzu, 1988, s. 39), (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1993, s. 40). Bu bakımdan, TDK'nin 1985, 1988 ve 1993 kılavuzlarında, kısaltmaların aıklanılışı bakımından yetersizlik olduğunu söyleyebiliriz.

“Ömer Asım Aksoy başkanlığında hazırlanıp, Adam Yayıncılık tarafından çıkartılan 1987 Ana Yazım Kılavuzu’nda ise kısaltmaların yazımına ilişkin gerekli kurallar konulup, en çok kullanılan kısaltmalar sırasıyla listelenmiştir” (Ana Yazım Kılavuzu, 1987, s. 64-76).

Türk Dil Kurumunun 1996 ve sonraki kılavuzlarında, kısaltmaların yazımına daha fazla önem verildiği görülmektedir. Bu kılavuzlarda kısaltmaların yazımının nasıl olması gerektiğini açıklayan özel bir bölüm açılmış ve bu bölümde önceki yıllara göre daha ayrıntılı bilgiler verilmiştir (Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 65), (Yazım Kılavuzu, 2005, s. 50). 1985 yılından itibaren kılavuzda yer verilmeyen kısaltmalar dizini, 1996 ve sonraki yıllarda tekrar kılavuza eklenmiştir. 2005’te 561’olan kısaltma sayısı, 2012’de 1046’ya çıkarılmıştır.

1965’den günümüze birçok kısaltmada değişiklik olmuştur. Yazım değişikliği olan kısaltmaların birçoğundaki değişiklik, nokta kullanılıp kullanılmamasından kaynaklanmaktadır. Örneğin ‘numara’ sözcüğünün kısaltması olarak bütün kılavuzlarda ‘Nu.’ sözcüğü kullanılsa da bu kısaltma bir türlü yaygınlık kazanmamıştır. Bu sözcüğün kısaltması genellikle ‘No.’ olarak yapıldığından 2012 kılavuzunda bu sözcüğün kısaltması ‘No.’ olarak değiştirilmiştir. Yazımında en çok değişiklik olan kısaltma, ‘telefon’ sözcüğünün kısaltmasıdır.

Telf. (TDK, Yeni İmlâ Kılavuzu, 1965, s. 278), (Yeni Yazım Kılavuzu, 1977, s. 265)

Tel. (TDK, Yeni Yazım Kılavuzu, 1981, s. 7)

tlf. (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996, s. 83)

tel. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 69), (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. 71)

4.4. TDK’nin 1985-2005 Yılları Arasında Çıkardığı Kılavuzların

Değerlendirilmesi

1985’te Prof. Dr. Hasan Eren’in adını taşıyan “İmlâ Kılavuzu” yayımlandığında kullanıcıları oldukça sıkıntıya sokacak durumlar ortaya çıkmıştır. Bu yapıt ile birlikte yıllar öncesinin kullanımdan düşmüş kurallar canlandırılmaya çalışılmıştır. Resmi Türk Dil Kurumu, 1983 yılından önceki kurumun 11 kez bastığı Yazım Kılavuzu, 24. baskısına kadar (2005) 12 kez “İmlâ Kılavuzu” adıyla yayımlanmıştır.

1969 yılından bu yana kılavuzlarda kullanılan “yazım” sözcüğü yerine, hiçbir gerekçe açıklanmadan, 1985 yılında “ımla” sözcüğüne dönülmüştür. 2005 Yazım Kılavuzu’nda ise tekrar “yazım”a dönülmüştür. Atatürk’ün kurduğu TDK tarafından türetilen, 1985 yılına kadar

yerleşmiş kavram olan “yazım” yerine “İmlâ” sözcüğünün yirmi yıl yazım kılavuzlarında kullanılması, “yazım” sözcüğünün içselleştirilmesini, yaygınlaşmasını önleme amaçlı bir yaklaşım olduğu düşünülebilir.

1928’den 1983’e kadar hazırlanan yazım kılavuzlarının hazırlanışı birçok dilcinin eseri, birçok dilcinin ortak emek ürünüdür. Bu nedenle hazırlanan kılavuzların dış kapaklarında hiçbir dilcinin adı bulunmamaktadır. TDK’nin 1985 İmlâ Kılavuzu, birçok kişinin ortak emeğinin ürünü olduğu hâlde, eserin bir kişiye özgülmesi şaşılacak bir durumdur. Neyse ki bu yanıştan TDK’nin 1985 İmlâ Kılavuzu’nun ikinci baskısında dönülmüştür.

İncelenen kılavuzlarda 1996 ve 2000 kılavuzları arasında kural değişikliğine rastlanmamıştır. 2000 kılavuzunda bazı maddelere ekleme olmuş ve kurallara verilen örnek sayısında artmalar görülmüştür. Kılavuzlar arasında asıl farklılık ise 2005 Yazım Kılavuzu’nda görülmektedir. Bu nedenle, bu bölümde 2000-2005 kılavuzları arasındaki farklılıklara yoğunluk verilecektir. 1965-1977 Yazım Kılavuz’ları incelendiği sırada bu bölümde olan bazı değişikliklere değinildiğinden tekrardan kaçınmak için yer verilmemiştir.

Daha önceki kılavuzların değerlendirilmesinde nispet “i” sindeki değişimlerden bahsedilmişti. 1983 öncesi TDK, nispet “i” sinin kullanıldığı her yeri kaldırmıştı. Nispet “i” si, 1985 İmlâ Kılavuzu’nun ilk baskısında “sakî, canî, sarî, fanî...” gibi sözcükler, yanlış olarak kullanılmış, kılavuzun ikinci baskısında bu yanlışlardan dönülmüştür.

Canî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 73) Cani (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996, s. 135)

Sakî (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985, s. 211) Saki (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996, s. 343)

Nispet İ’si ve düzeltme işaretinin, az kullanılması ya da hiç kullanılmamasının; dilimizde, konuşma dilinde, aksaklıklar yarattığı düşüncesi doğru değildir. Günümüzde “rüzgâr, hikâye, dükkân, fedakâr ...” gibi düzeltme işaretini taşıyan birçok sözcük, ders kitaplarında, edebî eserlerde, televizyon kanallarında yanlış ifade edilmektedir. Kendi bölgelerinin söyleyiş özelliklerinden arınmayan yetkili insanlarla, Türkçe öğretmenleri “milli ” sözcüğünü yanlış seslendirmektedir.

4.4.1 Birleşik Sözcükler

Türkçenin en işlek sözcük türetme yollarından bir tanesi de birleşik sözcüklerdir. 1965'ten sonra dilimize yüzlerce yeni sözcük, terim kazandırılmıştır. Böylelikle de düşünme alanımızı zenginleştiren oldukça fazla kavram ortaya çıkmıştır.

1996-2000-2005 yıllarında TDK tarafından yayımlanan kılavuzlarda, “Birleşik Kelimelerin Yazılışı” başlığı altında örneklerle çelişen, tanım ve açıklamalar yapılmıştır. Bu açıklamalar şu şekildedir:

Belirtisiz isim tamlamaları, sıfat tamlamaları, isnat grupları, birleşik fiiller, ikilemeler, kısaltma grupları ve kalıplaşmış çekimli fiillerden oluşan ifadeler yeni bir kavramı karşıladıklarında birleşik kelime olurlar: yer çekimi, hanımeli, ses bilgisi; beyaz peynir, açık göz, toplu iğne; eli açık, sırtı pek, ayak yalın, günü birlik; söz etmek, zikretmek, hasta olmak, gelebilmek, yazadurmak; çoluk çocuk, çıtçı, altüst; başüstüne, günaydın; sağ ol, ateşkes, külbastı vb.

Birleşik kelimeler belirli kurallar çevresinde bitişik de ayrı da yazılabilir. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 20)

1965'ten bu yana yerleşmiş olan “bileşik sözcük” terimi bu ifadelerle bir kenara bırakılmaktadır. Dil bilimi açısından anlam ifade etmeyen “Birleşik kelimeler belirli kurallar çerçevesinde bitişik de ayrı da yazılır.” açıklamasından sonra iki ayrı başlık altında “ Bitişik Yazılan Birleşik Kelimeler” ve “Ayrı Yazılan Birleşik Kelimeler” tanımı yapılarak örnekler verilmektedir.

2005 kılavuzundaki bazı birleşik sözcükler, 1985-1988-1996 İmlâ Kılavuz'larında ayrı yazılıyordu.

kitap evi (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996, s. 263) kitapevi (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 24)

biçer döver (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1988, s. 70) biçerdöver (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996, s. 124)

uluslar arası (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996, s. 398)

uluslararası (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 464)

Ayrı yazılan birleşik sözcükler “ *masa örtüsü, yemek masası, kol saati, takma kirpik...* ” gibi tamlamalarla birlikte sıralanmıştır. “Deniz” sözcüğüyle ayrı ve birleşik yazılan sözcükler arasındaki farkı bulmak da çok zordur. Örneğin “denizhiyarı, denizşakayığı, denizkestanesi, deniztavşanı, denizyıldızı” ile “deniz rezenesi, deniz marulu, deniz kazı” sözcüklerinin kuruluşu açısından fark yoktur. Bu yaklaşım 2012 Yazım Kılavuzu'nda da devam etmektedir.

Kuruluş açısından farklı olmayan “acemborusu” birleşik yazılırken; “acemborusu” gibi bitki adı olan “Acem lalesi” niçin ayrı yazılıyor? Bu sözcükler, 2012 Yazım Kılavuzu'nda da aynı şekilde yazılmıştır.

acemborusu (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. 83)

Acem lalesi (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. 84)

1985-1988-1996 ve 2000 İmlâ Kılavuz'larında "hane" sözcüğüyle kurulan birleşik sözcükler şu şekilde belirtilmiştir:

"Hane" kelimesiyle Farsça kurala göre oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: çayhane, dersane, eczane, hastahane, kahvehane, postahane, süthane, yatakhane, yemekhane" (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985-1988, s. 19).

Yukarıdaki ifade 1985-1988 İmlâ Kılavuz'larında yer almıştır. 1996 ve 2000 İmlâ Kılavuz'larında ise yukarıdaki ifadeye ek olarak şu uyarı özellikle belirtilmiştir:

"UYARI: Dersane, eczane, hastahane, pastahane, postahane gibi sözlerde hane kelimesindeki h'nin yazılmaması doğru değildir (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996-2000, s. 36-37).

2005 Yazım Kılavuzu ise günümüze kadar süregelen kuralı şu şekilde ifade etmiştir:

"Hane" kelimesiyle oluşturulan birleşik kelimeler bitişik yazılır: çayhane, dersane, kahvehane, yazıhane.

UYARI: eczane, hastahane, pastahane, postahane sözleri kullanımdaki yaygınlık dolayısıyla eczane, hastane, pastane, postane biçiminde yazılmaktadır" (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 24).

2012 Yazım Kılavuzu'nda, 2005 Yazım Kılavuzu'nun açıklamaları değiştirilmeden kullanılmıştır.

Kılavuzların bu konuyla ilgili açıklamaları incelendiğinde, konuya bakış açısında eksiklik olduğu söylenilebilir. Bir sonraki yazım kılavuzunda bu konuyla ilgili net, açıklayıcı bir ifade olması gerekmektedir. Örneğin "hane" ile kurulan bazı birleşik sözcüklerde, birinci sözcüğün sonu geniş kalın ünlü 'a' ile bittiğinde "hane" sözcüğündeki "ha" hecesi kullanımdaki yaygınlıktan dolayı düşmüştür." ifadesi uyarı şeklinde bu bölümün sonuna eklenebilir.

4.4.2. Noktalı Virgülün Kullanımı

1985 ve 1988 İmlâ Kılavuz'larında, noktalı virgülün kullanımı ile ilgili kapsayıcı olmayan birkaç maddelik açıklama vardı. Bu durumdan yola çıkarak incelememiz gereken asıl kılavuzlar 1996 ve 2000 Yazım Kılavuz'larıdır.

1985 ve 1988 İmlâ Kılavuzu'nda yapılan değerlendirme şu şekildedir:

Birbirine bağlı cümleleri ayırmak için kullanılır: At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır.

Cümle içinde veya sıralamalarda virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için kullanılır: Erkek çocuklara Doğan, Tuğrul, Taş, Kaya; kız çocuklara ise İnci, Çiçek, Gönül, Yonca adları verilir" (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1985-1988, s. 30).

1996-2000 İmla Kılavuzu'nda noktalı virgülün kullanımı ile ilgili daha ayrıntılı kurallar verilmiştir. Eski Kılavuz'daki maddelere aşağıdaki maddeler ilave edilmiştir:

Kendilerinden evvelki cümleyle ilgi kuran ancak, yalnız, fakat, lakin, çünkü, yoksa, bundan dolayı, binaenaleyh, sonuç olarak, bununla birlikte, öyleyse vb. cümle başı bağlaçlarından önce konur.

Halis bir şiir fena okunabilir; lakin sahte bir şiir fena okunamaz.

(Yahya Kemal Beyatlı)

Sıralı cümleler arasında ancak, fakat çünkü vb. cümle başı bağlayıcılarından önce yazar, araya nokta, virgül, noktalı virgül, koymakta serbesttir. Bu husus, yazarın üslûptaki tercihiyle ilgilidir (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996-2000, s. 55-56).

2000'de yayımlanan Kılavuz'dan sonra 2005 yılında düzenlemelere gidilerek, 2005 Yazım Kılavuzu yayımlanmıştır. Bu yayımlanan yapıtta noktalı virgülün kullanımı yönergeleri iki maddeye indirgenmiştir. Bağlaçlar ile ilgili kural Kılavuz'dan çıkartılmıştır. Ayrıca Kılavuz'da bulunan noktalı virgül örneği, noktalı virgül işaretinin kullanım yerleri ile ilgili verdiği iki maddenin dışında farklı kuralların olabileceği izlenimi yaratmıştır. Kılavuz bu iki maddeyi şu şekilde belirtmiştir:

1- Cümle içinde virgüllerle ayrılmış tür veya takımları birbirinden ayırmak için konur: Erkek çocuklara Doğan, Tuğrul, Taş, Kaya; kız çocuklara ise İnci, Çiçek, Gönül, Yonca adları verilir. Türkiye, İngiltere, Azerbaycan; İstanbul, Londra, Bakü.

2-Ögeleri arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur: Sevinçten, heyecandan içim içime sığmıyor; bağırarak, kahkahalar atmak, ağlamak istiyorum. At ölür, meydan kalır; yiğit ölür, şan kalır (Yazım Kılavuzu, 2005, s. 36).

Bu iki maddeye bakıldığında noktalı virgül işaretini kullanımı 2005 Yazım Kılavuz'unda tam olarak açıklanamamış, eksik şekilde anlatılmıştır. 2012 Yazım Kılavuzu'nda noktalı virgül işareti anlatılırken, bu işarete ait bir kural daha eklenerek noktalama işaretinin kullanımı kesinliğe bağlanmıştır.

2005 Yazım Kılavuzu'nda ne ne bağlacının açıklandığı bölümde şu şekilde bir alıntı vardır:

“Onlar ne arsız ne yılışkan ve yırtık gülmelidirler; ne de somurtmalıdırlar” (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 12). (Refik Halit Karay)

Yukarıdaki alıntı cümlede ne ne bağlacı arasında kullanılan noktalı virgülün işlevi, noktalı virgül işaretinin kullanım yerleriyle ilgili verilen iki maddeyle uyuşmamıştır.

2012 Yazım Kılavuzu’nda bu iki maddeye ek madde eklenerek madde sayısı üçe yükselmiştir. Bu konuya, 2012 Yazım Kılavuzu’nda tekrar kısaca değinilecektir.

4.4.3. Yer Adlarının Yazımından Bir Kural

1996 ve 2000’de yayımlanan Türk Dil Kurumu İmlâ Kılavuz’larında, yer adlarında, ilk isimden sonra gelen deniz, nehir, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler küçük harfle yazılmıştı:

Aral gölü, Alp dağları, Ceyhan nehri, Balkaş gölü, Erciyes dağı. Fakat ikinci isim, özel isme dâhil olup ikisi birden kastedilen kavramı karşılıyorsa ikinci isim de büyük harfle başlar: Çanakkale Boğazı, İstanbul Boğazı; Beyşehir Gölü, Van Gölü, Tuz Gölü; Anadolu Kavağı, Rumeli Kavağı; Gülek Geçidi; Ağrı Dağı; Konya Ovası, Haymana Ovası, Muş Ovası; Adalar Denizi. Bu örneklerde ikinci isim kullanılmadığı takdirde söz kanısı yer adı anlaşılabilir. Mesela Çanakkale Boğazı sadece Çanakkale kelimesiyle anlatılamaz; sadece Çanakkale dendiği zaman, Çanakkale şehri anlaşılır (TDK, İmlâ Kılavuzu, 1996-2000, s. 26-27).

Bu ifadeye baktığımızda Kılavuz, kendi verdiği kural ile çelişkiye düşmektedir. “Aral gölü, Ceyhan nehri, Tuna nehri, Altay dağları” yazımlarında da ikinci isim, özel isme dâhildir ve ikinci isim küçük başlatılmamalıdır.

2005 Yazım Kılavuzu’nda bu kural daha belirgin bir durum olarak, yer adlarından sonra nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren ikinci isimler, büyük harfle başlatılmıştır. Dicle Irmağı, Çanakkale Boğazı, Erciyes Dağı, Zigana Geçidi, Süveyş Kanalı, Tuna Nehri” (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 18).

4.4.4. Hitapların Yazımı

Resmî yazılarda, saygı bildiren ifadelerden sonra gelen, makam, mevki, unvan bildiren sözcükler büyük harfle başlar. Bu kural TDK’nin 2000 baskısında yer almakla birlikte, hitapların sadece ilk sözcüğün ilk harfi büyük yazılmıştır.

2005 Yazım Kılavuzu’nda her bir hitap sözcüğünün ilk harfi büyük yazılarak bu yanlıştan dönülmüştür.

Aziz dostum, (TDK, İmlâ Kılavuzu, 2000, s. 26)

Aziz Dostum, (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 17)

4.4.5. Yabancı Özel Adlarla İlgili Kurallar

“Ait olduğu dilde bitişik yazılan yabancı yer adları Türkçede bitişik yazılır.” (İmlâ Kılavuzu,2000, s.36) ifadesi, 2005 Yazım Kılavuzu’nda “Ait olduğu dilde ayrı yazılan yer adları Türkçede de ayrı yazılır.” şeklinde değiştirilmiştir (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 31). Yabancı adların yazılışında Türk alfabesinde kullanılmayan birtakım ek ve işaretler geçtiğinde, sözcüğün özgün yazılışları aynen yazılıyordu. Bu kural 2005 Yazım Kılavuzu’nda yer almamıştır.

2000 İmlâ Kılavuzu’nda “ Ait olduğu dilde, içinde çizgi bulunan yabancı yer adları Türkçede de çizgili olarak yazılır.” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 2000, s. 36) ifadesi 2005 Yazım Kılavuzu’nda kural olarak yer almamıştır fakat yabancı özel adların yazımında, örnekler verilirken ait olduğu dildeki gibi kullanılmıştır. “İle-de-France” yer adlarına, “Sun Yat-sen” adların yazılışına örnek olarak verilebilir. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 30-31).

4.4.6. Bazı Sözcük ve Eklerin Yazımı

2000 İmlâ Kılavuzu’nda bazı sözcük ve eklerin yazılışı ile ilgili kurallarda artmalar görülmüş ve daha önce olan bazı maddelere eklemeler yapılmıştır. 2005 Yazım Kılavuzu’na baktığımızda, 2000 İmlâ Kılavuzu’nda bulunan sözcük ve eklerin yazımıyla ilgili maddeler, yapıttan çıkartılmıştır.

“Bazı sözcük ve eklerin yazılışı” bölümündeki “ i-ı değişmesi, u-ü değişmesi, ğ-v değişmesi, alıntı kelimelerde kesmeli yazım -ki aitlik ekinin yazılışı” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 2000, s. 12-14-16-18) ile ilgili maddeler, 2005 Yazım Kılavuzu’ndan çıkartılmıştır.

2000 İmlâ Kılavuzu’nda “ne ... ne” bağlacı ile ilgili herhangi bir kural verilmemiştir. Bu bağlacın yazılışı ile ilgili kural, 2005 Yazım Kılavuzu’na eksik de olsa eklenmiştir.

2005 Yazım Kılavuzu’na “Özel ada dâhil olmayıp tamlama kuran şehir, il, ilçe, bucak, belde, köy vb. sözler küçük harfle başlar.” maddesi eklenmiştir: Konya ili, Etimesgut ilçesi, Taflan köyü vb. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 18)

“Para birimleri büyük harfle başlamaz.” maddesi, 2005 kılavuzuna eklenmiştir: avro, dolar, lira, yeni kuruş vb. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 20)

2000 İmlâ Kılavuzu’nda etmek, edilmek, olmak, olunmak, eylemek yardımcı fiilleriyle kurulan birleşik sözcüklerde, isim ile yardımcı fiil arasında ses türemesi ya da ses düşmesi varsa

bitişik yazılması gerektiği belirtilirken (TDK, İmlâ Kılavuzu, 2000, s. 39), 2005 Yazım Kılavuzu'nda sadece etmek ve olmak yardımcı fiilleri belirtilmiştir: haletmek (tahtan indirmek), kaybolmak, reddetmek, affetmek vb. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 21)

2012 Yazım Kılavuzu'nda etmek, edilmek, olmak, olunmak, eylemek yardımcı fiilleri, tekrar sıralanarak uygun örnekler verilmiştir: emretmek, menolunmak, kaybolmak vb. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. 19).

2005 Yazım Kılavuzu'nda “Sadece söyleyişte tonlulaşma biçiminde ses değişmesine uğrayanlar ayrı yazılır.” şeklinde uyarı verilerek şu örnekler sıralanmıştır: azat etmek, hamt etmek, izaç etmek, iktisap etme. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 21).

2012 Yazım Kılavuzu'nda herhangi açıklama yapılmadan “hamt etmek” sözcüğü “hamdetmek” şeklinde yazılmıştır. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. 19)

4.4.7. Sayıların Yazımından Kurallar

Sayıların, metin içinde yazıyla yazılmasına yönelik kural, 2005 Yazım Kılavuzu'nda kesinleşmiştir. 2000 İmlâ Kılavuzu'nda sayıların rakamla ya da yazıyla yazılması konusunda açık bir kural yoktu. 2005 Yazım Kılavuzu'nda verilen şu ifadeyle, metin içerisinde sayıların nasıl yazılması gerektiği belirtilmiştir.

“Sayılar metin içerisinde yazıyla yazılır: bin yıldan beri, dört kardeş, haftanın beşinci günü, üç ayda bir, yüz soru, iki hafta sonra, üçüncü sınıf (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s.13).

İlk sözcüğü rakamla yazılmış levhalarla ilgili bir kural, 2005 Yazım Kılavuzu'nda değiştirilmiştir. 2000 İmlâ Kılavuzu'nda levhalarda, rakamdan sonra gelen sözcük küçük harfle başlatılıyordu. 2005 Yazım Kılavuzu'nda ise bu kuralda değişikliğe gidilerek levhalarda rakamdan sonra gelen sözcüğün ilk harfi büyük kullanılmıştır.

III. kat (TDK, İmlâ Kılavuzu, 2000, s. 29) III. Kat (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 20)

“Rakam ile başlayan cümlelerde, rakamdan sonra gelen sözcük büyük harfle başlamaz.” kuralı 2000 İmlâ Kılavuzu'nda belirtilmemiştir. Bu kural 2005 Yazım Kılavuzu'na eklenmiştir. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 15)

4.4.8. Bazı Noktalama İşaretleri ile İlgili Kurallar

2005 Yazım Kılavuzu'na, iki noktanın kullanımında “Genel Ağ adreslerinde kullanılır.” maddesi eklenmiştir: [http:// tdk.org.tr](http://tdk.org.tr), <http:// meb.gov.tr> vb. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 38)

2005 Yazım Kılavuzu'na, eğik çizginin kullanımında “Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur; Genel Ağ adreslerinde kullanılır.” maddeleri eklenmiştir: 11/10/1983, [http:// tdk.org.tr](http://tdk.org.tr) vb. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 43).

Bilgisayar teknolojisinin yaşantımıza girmesiyle, bazı noktalama işaretlerinin kullanım alanları artmıştır. Bunun doğal sonucu da bu işaretlerin kılavuzlarda yer almasını zorunlu hâle gelmişti. Ancak bazı dikkat edilmesi hususlar vardır. Örneğin yukarıdaki ifadelerde gözden kaçan bir durum vardır. “Genel Ağ” ifadesi neden büyük harflerle yazılmıştır? Genel Ağ, sözcüğü özel isim midir? 2012 Yazım Kılavuzu'nda da bu sözcük büyük harflerle yazılmıştır. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. 36).

2000 İmlâ Kılavuzu'nda, kesme işaretinin kullanımında, kişi adlarından sonra gelen saygı ekleri ayrılmazken (TDK, İmlâ Kılavuzu, 2000, s. 68), 2005 Yazım Kılavuzu'nda, bu ekler ayrılmıştır: Ahmet Bey'e, Ayşe Hanım'dan, Enver Paşa'ya, Mehmet Efendi'ye vb. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 48).

2005 Yazım Kılavuzu'na ters eğik çizginin kullanımı eklenmiştir: C:\Dos\Oyun vb. (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 43).

2005 kılavuzuna tırnak işaretinin kullanımında “Bibliyografik künyelerde makale adları tırnak içinde verilir.” maddesi eklenmiştir (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 44).

2005 Yazım Kılavuzu'nda, tek tırnak işaretinin kullanımında “Dil yazılarında verilen örneğin anlamını göstermek için kullanılır (bodun ‘millet’, sab ‘söz’ vb.)” (TDK, İmlâ Kılavuzu, 2005, s. 66) maddesi yer almamıştır.

2005 Yazım Kılavuzu'na, yay ayraç kullanımında “Yay ayraç içinde bulunan özel isimler ve yargı bildiren anlatımlar büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti getirilir.” maddesi eklenmiştir (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 45).

4.5. 2005-2012 Yazım Kılavuz'larının Değerlendirilmesi

2000 İmlâ Kılavuzu'nun yeni baskısının yapılması gereği ortaya çıkınca 13-14 Mart 2003 günlerinde Türk Dil Kurumunda “ İmlâ Sorunları” toplantısı düzenlendi. Bu toplantıya Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulundan üyeler, TRT'den, Anadolu Ajansı'ndan, sivil toplum kuruluşundan temsilciler, üniversitelerden öğretim üyeleri katıldı. Öncelikli olarak “İmlâ Kılavuzu Çalışma Grubu” kuruldu. Bu kurula, üniversitelerin ilgili bölümlerinden temsilciler, MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının temsilcilerinden oluşan yeni üyeler katıldı. “İmlâ Kılavuzu Çalışma Grubu” önceden yayımlanan kılavuzlarda tartışma konusu olan kuralları inceleyerek yazımın yaygınlık kazanmış, gelenekselleşmiş biçimlerini esas almıştır. Örneklere daha fazla yer verilerek kurallar daha net, anlaşılır bir şekilde ifade edilmiştir.

İmlâ Kılavuzu Çalışma Grubu, yeni kılavuzu “Yazım Kılavuzu” adıyla yayımlanması konusunda görüş bildirmiştir. Bu görüş, AKDITYK (Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu) Yönetim Kuruluna sunularak ve 10 Ağustos 2005'te kılavuzun adı “Yazım Kılavuzu” olarak değiştirilmiştir.

2005 Yazım Kılavuzu'nu hazırlama aşamasında “İmlâ Kılavuzu Çalışma Grubu” üye ve temsilcileri şunlardır:

Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın (Başkan)	Prof. Dr. Recep Toparlı (Üye)
Prof. Dr. Zeynep Korkmaz (Üye)	Prof. Dr. Nevzat Gözaydın (Üye)
Prof. Dr. Hamza Zülfikar (Üye)	Prof. Dr. Bilâl Yücel (Üye)
Bayram Yıldız, Emrullah Ayık (Üye, Talim ve Terbiye Temsilcisi)	
Safa Tekeli (Üye, Anadolu Ajansı Temsilcisi)	Belgin Tezcan Aksu (Uzman)
Beyza Gültekin (Uzman)	Betül Eyövge Yılmaz (Uzman)

2005 Yazım Kılavuzu, Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın ve Prof. Dr. Recep Toparlı tarafından denetlenmiştir.

2005 Yazım Kılavuzu'nun, 2008 ve 2009 yıllarındaki basımlarında, kurallarda değişiklik ve ekleme yapılmadan tıpkıbasımı yapılmıştır.

Yazım Kılavuzu'nun 2012 baskısı (2005'te olduğu gibi) Türkçe Sözlük ile eş güdüm içerisinde hazırlanmıştır.

Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu Çalışma Grubunun çalışmalarını tamamlamasının ve Türkçe Sözlük'ün on birinci baskısının hazırlanmasının ardından Yazım Kılavuzu'nun yeni baskısı gündeme gelmiştir. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yönetim Kurulunun 26 Ocak 2012 tarihli ve 652/14 sayılı kararı ile Yazım Kılavuzu'nun yirmi yedinci baskısı için işlem başlatılmıştı (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. VII).

Önceki baskılara göre yazım kuralları ile ilgili bölümde ünlü düşmesi, sayıların ve simgelerin yazılışı, virgül, noktalı virgül, ünlem ve kesme işaretinin kullanıldığı yerler gibi bazı konulara açıklık getirilmiş, yeni örneklerden yola çıkılarak bu kurallarla ilgili maddelere eklemeler yapılmıştır. Kısaltmalar Dizini geliştirilmiş ve genişletilmiştir. Dizin bölümü de Türkçe Sözlük'teki madde başı söz varlığı göz önünde bulundurularak yeniden değerlendirilmiş ve eklemeler ile zenginleştirilmiştir (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. VII).

Güncel Türkçe Sözlük ve Yazım Kılavuzu Çalışma Grubu ile İmlâ Kılavuzu Çalışma Grubu üyeleri hemen hemen aynıdır. İki grubun da başkanlığını, Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın yapmıştır. Denetleyenler ise Prof. Dr. Recep Toparlı, Prof. Dr. Şükrü Halûk Akalın ve Uzm. Belgin Tezcan Aksu olmuştur.

2012 baskısını gözden geçirdiğimizde, pek çok olumlu adımın atıldığını görmekteyiz. Ama yapılan değişikliklere rağmen hâlâ giderilmesi gereken eksik yanların olduğunu belirtmemiz gerekir. Yazım Kılavuzu'nun yapılacak yeni baskısında bu eleştiriler göz önüne alınarak değerlendirmeler ve gerekli düzenlemelerin yapılması gerekir.

4.5.1. Noktalı Virgülün Kullanımı

2005 Yazım Kılavuzu'nda noktalı virgülün kullanımı ile ilgili iki madde yer almaktaydı. 2012 Yazım Kılavuzu'nda ise bir madde daha ilave edilerek madde sayısı üçe çıkarılmıştır. “İkiden fazla eş değer ögeler arasında virgül bulunan cümlelerde öznenen sonra noktalı virgül kullanılabilir: Yeni usul şiirimiz; zevksiz, köksüz, acemice görünüyordu” (Yahya Kemal Beyatlı) (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012, s. 31).

4.5.2. “!..” İşareti

2005 Yazım Kılavuzu'nun Üç Nokta (...) başlığı altında, üç nokta işareti ile ilgili bilgiler verilirken 5. maddede şu açıklama verilmiştir.

“Ünlem ve seslenmelerde anlatımı pekiştirmek için konur” (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 39).

Bu ifadeden sonra, Ömer Seyfettin'den seçilmiş bir alıntıda şu örnek verilmiştir:

-Koca Ali... Koca Ali, be !..

Bu örnekte daha önce hiç karşılaşmadığımız yeni bir noktalama işareti ile (!..) karşılaşmaktayız. Bu örneğin hemen devamında 6. maddede de yine Ömer Seyfettin'den yapılmış bir alıntıda bu işareten (!..) üç defa kullanılmıştır:

-Yabancı yok!

-Kimsin?

-Ali...

-Hangi Ali?

- ...Sen misin Ali usta?

-Benim!..

-Ne arıyorsun bu vakit buralarda?

-Hiç...

-Nasıl hiç? Suya çekici mi düşürdün yoksa!..

-!..

Bu maddenin altında verilen uyarıda şu açıklamaya yer verilmiştir:

“UYARI: Üç nokta yerine iki veya daha çok nokta kullanılmaz” (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 40).

Kılavuz'un noktama işaretlerinden ünlem işaretinin yer aldığı bölümde bu konu ile Tarık Buğra'dan bir alıntı yapılarak şu uyarı verilmiştir:

“UYARI: Ünlemden sonra üç nokta yerine iki nokta konulması yeterlidir. Gök ekini biçer gibi!.. Başaklar daha dolmadan” (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 41).

2012 Yazım Kılavuzu'nda Ünlem İşareti bölümünden bu uyarı kaldırılmış, Üç Nokta işareti bölümüne alınmıştır.

Buraya kadar verilenleri inceleyip değerlendirdiğimizde 2005 ve 2012 Kılavuzlarının “Noktalama İşaretleri” bölümünde bu işaretin (!..) ne olduğuna dair bir açıklama bulunmamaktadır. Bu işaretle ilgili olarak TDK, Yazım Kılavuzu, 1985, s. 33'te !... (ünlem ve üç nokta) biçiminde yer almışken ve TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 39'da ve daha sonraki baskılarda !.. (ünlem ve iki nokta) biçiminde yer almıştır.

4.5.3. Virgölün Kullanımından Bir Kural

2005 Yazım Kılavuzu'nda zarf fiil, virgöl ilişkisine değinilerek uyarı verilmiştir:

UYARI: Metin içinde zarf fiil ekleriyle oluşturulmuş kelimelerden sonra virgöl konmaz:
Cumaları bahçede buluştukça kıza kendisinin adı bir mektep talebesi olmadığını anlatmaya çalışıyordu.

(Halide Edip Adıvar)

Şimdiye dek, ben kendimi bildim bileli kimse Değirmenoluk köyünden kaçıp da başka köyde çobanlık, yanaşmalık etmedi.

(Yaşar Kemal)

Meydanlığa varmadan bir iki defa İsmail kendisini gördü mü diye kahveye baktı.

(Necati Cumalı)

Ancak yemekte bir karara varıp arkadaşına dikkatli dikkatli bakarak konuştu (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 36).

(Samim Kocagöz)

Uyarı sonucunda verilen örnek alıntı cümlelerde, zarf fiillerden sonra virgöl kullanılmadığı görülmektedir. Bu cümleler basit ve kısa cümlelerdir. Edebi eserlerde okuyucunun karşısına her zaman böyle basit, kısa cümleler çıkmayabilir. Zarf fiil dışındaki diğer fiilimsilerden sonra virgöl işareti kullanılırken, zarf fiilden sonra neden virgöl işareti kullanılamamaktadır? 2005 Yazım Kılavuzu bu duruma herhangi bir açıklama getirmemiştir. Bu kuralı veren Kılavuz, kendi verdiği kurala uymayarak bir alıntı cümlede zarf fiilden sonra virgöl kullanmıştır.

“Saniye Hanımefendi, merdivenlerde oğlunun ayak seslerini duyar duymaz, hasretlisini karşılamaya atılan bir genç kadın gibi, koltuğundan fırlamış ve ona kapıyı kendi eliyle açmaya gelmişti” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu) (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 43).

Buna benzer uzun cümlelerde duraklamayı sağlamak, göstermek ve doğru seslendirme yapabilmek için zarf fiillerden sonra virgöl işaretine ihtiyaç duyulabilir.

2005 Yazım Kılavuzu'nda uyarı şeklinde verilen bu kurala 2012 Yazım Kılavuzu'nda yer verilmeyerek, bu ikilik ortadan kaldırılmıştır.

4.5.4. Alıntı Cümlelerde Anlatımı Bozuk Cümlelere Yer Verilmesi

Bütün yazım kılavuzlarında kurallar açıklandıktan sonra veya uyarıları örneklendirmek için Türk edebiyatından seçilmiş cümleler, şiirler, dizeler, Türk büyüklerinin sözleri örnek olarak verilmektedir. Fakat bunlar içerisindeki bazı örnek ifadelerde anlatım bozukluğu olduğu görülmektedir. Ne ... ne bağlacının anlatıldığı bölümün alıntı cümlesinde ne ... ne bağlacı, birinci cümlede arsız ve yılışkan zarflarını, ikinci cümlede ise bir cümleyi bağlamıştır. Böylelikle de anlatım bozukluğu oluşmuştur.

“Onlar ne arsız ne yılışkan ve yırtık gülmelidirler; ne de somurtmalıdırlar” (Refik Halit Karay) (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005. s. 12).

Bir başka alıntı cümlesinde daha anlatım bozukluğu görülmektedir. Virgül işaretinin açıklandığı bölümün 13. maddesinin uyarı bölümünde Burhan Felek'ten alınan cümlede anlatım bozukluğu vardır.

“ Ben Atatürk'le üç veya iki defa karşılaştım” (Yazım Kılavuzu, 2005, s. 35).

Bu cümle anlatım yönünden doğru ve nitelikli bir cümle olmayıp bir alıntı cümlesi olan bu cümlenin doğru biçimi şu şekilde olmalıdır: Ben Atatürk'le iki veya üç defa karşılaştım.

Bu durumun, Yazım Kılavuzu'nun oluşturmak istediği dil hassasiyetine ve yazım kılavuzunun yapılış amaçlarına uygun düşmediği Kılavuz yazarları tarafından görülmüş olmalıdır ki 2012 Yazım Kılavuzu'nda bu alıntı cümleleri kullanılmamıştır.

V. BÖLÜM: TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde elde edilen bulgular değerlendirilerek ulaşılan sonuçlarla ilgili birtakım önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma ve Sonuç

Türk Dil Kurumunun 1928'den günümüze hazırlayıp basılı eser olarak yayımladığı Yazım Kılavuzu'nun; yazım kuralları, noktalama işaretleri ve dizin bölümünün dikkate alınıp incelenip değerlendirildiği bu çalışmada, inceleme sonucu yapılan saptamalar, açık ve anlaşılır bir şekilde Kılavuz'a atıfta bulunularak ortaya konulmuştur.

Latin alfabesinin kabul edilmesinden sonra Dil Encümeni tarafından 1 Aralık 1928 tarihinde “İmlâ Lügâti” yayımlanmıştır. 13 yıl kullanılan İmlâ Lügâti'nin hazırlanışının asıl amacı Arap harfleriyle yazılan sözcüklerin yeni Türk harfleriyle nasıl yazılacağını göstermekti. Yazı dili, konuşma diline yaklaştırılmaya çalışıldığından İmlâ Lügâti'nin tam olarak bir kılavuz olduğunu söyleyemeyiz. Harf İnkılabı'ndan hemen sonra kısa bir sürede yayımlanan İmlâ Lügâti, ilk ve ön çalışma olması bakımından yol gösterici olmuştur.

2012 tarihli Yazım Kılavuzu'nun “Sunuş” başlığı altında İmlâ Lügâti'ndeki kurallara ilişkin eleştirisi şöyledir:

Ancak yabancı sözlerden bazılarının yazımının gösterilmemesi, yazım kurallarının çok açık bir biçimde verilmemesi kararsızlıklara ve karışıklıklara yol açmıştı. Bu sorunun çözümünün yanı sıra yazı ve konuşma dili arasındaki farklılıkların giderilerek dilde birliği sağlamak, Türkçenin geliştirilmesi, zenginleştirilmesi ve özleştirilmesi çalışmalarını yürütmek ve Türk dili üzerine araştırmalar yapmak üzere bir kurum kurulması gereği ortaya çıkmıştı (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012. s. III).

1941 yılında “İmlâ Kılavuzu” adıyla yeni bir kılavuz yayımlanarak İmlâ Lügâti'ndeki eksiklikler giderilmeye çalışılmıştır. Büyük harflerin kullanım alanları, birleşik kelimelerin yazımı gibi kurallar yeniden belirlenmiştir. Ayrıca bu kılavuzda 1928 İmlâ Lügâti'ndeki sözcüklerin Arap harfli yazımı kaldırılmıştır. Bunda, halkın yeni harfleri benimsemesinin de büyük payı olmuştur. Türk Dil Kurumu tarafından 1948, 1952, 1956, 1957, 1960, 1962 yıllarında fazla değişikliğe uğramadan ara basımları yapılmıştır.

2012 tarihli Yazım Kılavuzu'nun 1941 yılında çıkarılan “İmlâ Kılavuzu” ile ilgili eleştirisi de şudur:

Bir önceki baskıya göre kurallar bölümü daha ayrıntılı bir biçimde yazıldığından bu baskıda kelimelerin Arap alfabesiyle yazılı biçimlerine yer verilmemiştir. Bununla birlikte yazımlarında benzerlik olan sözlerin yanlarına ayrıç içinde anlamları verilmiştir... Ancak bu süre içerisinde kılavuzda yazılı olan bazı kuralların kullanışa uygun olmaması (*göziyle* söylenişinin *göziyle* yazımının doğru kabul edilmesi), bazı

kuralların sözlerin gövdesini bozması (*söyle-* gövdesinin *söyliyen* biçiminde kullanılması), büyük harflerin kullanıldığı yerlerdeki çelişkiler (*Türkçenin imlâsı* derken dil adının büyük, *türkçe şarkılar* derken de küçük harfle yazılması), bazı alıntı sözlerin ikili yazım biçimlerine yer verilmesi (*linyit, prens, tren, triko* yazımlarının yanı sıra *liğnit, piren, tiren, tiriko*) gibi çeşitli uygulamalar, yazımda yeni sorunlar ortaya çıkarmaya başlamıştı. Bununla birlikte, kılavuzda yazımla ilgili bazı sorunlara hiç değinilmemiş, bununla ilgili herhangi bir kural getirilmemişti. Birden fazla addan oluşan kişi adlarının yer adı olarak kullanılması durumunda ve sayı adlarının yazıyla ifade edilmesi sırasında bitişik mi, ayrı mı yazılacaklarının; kişi ve yer adlarıyla tarihlerin nasıl yazılması gerektiğinin belirtilmemesi, kısaltmalar dizininin bulunmaması gibi eksikliklerin de giderilmesi amacıyla yeni bir kılavuz çıkarılması yoluna gidilir (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012. s. III-IV).

1965 tarihli *Yeni İmlâ Kılavuzu*'nda kurallar bölümü yeniden gözden geçirilmiştir. Yazı diline ağırlık verilerek konuşma dili, yazı diline yaklaştırılmaya çalışılmıştır.

2012 tarihli Yazım Kılavuzu'nun Yeni Yazım Kılavuzu'na yönelik eleştirisi ise şöyledir:

Ancak bu kılavuzdaki düzenlemeler, yerleşmiş pek çok kuralın sarsılmasına ve yazımla ilgili yeni tartışmaların başlamasına yol açmıştır. Adına “yeni” sözü eklenen ve 1928’de yayımlanan *İmlâ Lûgati* ile onu izleyen altı baskıyı bir kenara bırakan 1965 kılavuzu, Türkçenin biçim bilgisi yapısını zorlayan kurallar içeriyordu. Bu kılavuzla birlikte birleşik sözlerin yazımı için getirilen kurallar sonucunda, belirtisiz ad tamlaması yapısındaki neredeyse bütün sözlerin bitişik yazılmasına doğru bir gidiş başladı. İzleyen baskılarda da bu tutumun sürdürülmesi, eklemeli bir dil olan Türkçenin biçim yapısını olumsuz etkiliyordu. Yazımda yeni tartışmalar başlatan *Yeni İmlâ Kılavuzu*'nun ikinci baskısı 1966’da, üçüncü baskısı 1967’de, dördüncü baskısı 1969’da tıpkıbasım olarak yapılmıştır (TDK, Yazım Kılavuzu, 2012. s. IV).

Kılavuzun beşinci baskısı, 1970 yılında, “Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu” adıyla çıkartılarak ilk defa “imlâ” yerine “yazım” ifadesi kullanılmıştır. 1973 ve 1975 yılında yine aynı adla Kılavuz Türk Dil Kurumu tarafından yayımlanmıştır. 1977 yılında yeniden düzenlenip basılan ve adı “Yeni Yazım Kılavuzu” olarak değiştirilen kılavuzda en belirgin fark düzeltme işaretinin kullanımıyla ilgilidir. Yeni Yazım Kılavuzu’nda bazı zorunluluklar dışında düzeltme işaretinin kullanımdan kaldırıldığı belirtilmektedir. 1977 Yeni Yazım Kılavuzu’ndaki belirgin farklardan biri de terimlerle ilgilidir. Kılavuzda daha önceki kılavuzlarda geçen “kelime, işaret, alfabe” gibi terimler yerine “sözcük, im, abece” terimleri kullanılmıştır. Bu kılavuz 1980 ve 1981 yıllarında aynı adla tekrar basılmıştır.

Dilde sadeleşme, özleşme hareketine başlandığından bu yana birçok Arapça ve Farsça sözcük yerine yeni sözcükler kullanılmaya başlanmıştır. Sade dil, öz dil kullanılma amaçlanarak Arapça ve Farsça sözcüklerin kullanılmasından kaçınılmıştır. Sadeleşme hareketiyle birlikte ‘imlâ’ sözcüğünün yerine ‘yazım’ sözcüğü kullanılmaya başlanmıştır. 1985 İmlâ Kılavuz’u ile birlikte güncelliğini yitiren kullanımdan düşmüş kuralları canlandırılmaya çalışılmıştır.

Mehmet Kemal, 4.2.1986 tarihli Cumhuriyet gazetesindeki köşesinde *Yazım Kılavuzu* başlıklı yazısında kılavuzun adıyla ilgili şu eleştiriyi yapmaktadır:

Dilde sadeleşmeye başladığımızdan bu yana bu ‘imla’ ya yazım diyorduk. Türk Dil Kurumunun onuncu baskısı yapılmış kılavuzun adı da, “Yeni Yazım Kılavuzu” idi. Öyle sanıyorum ki, imlâ yerine ‘yazım’ epeyce de tutmuştu. Hatta gençlerle konuşurken ‘imlâ’ dedik mi kulağa batar olmuştu. Zaten batı dillerinde de bunun adı dicte-yazım değil midir? Derken günün birinde elimize, Türk Dil Kurumu yayınlarından 525, İmlâ Kılavuzu geçti. Hazırlayan Prof. Dr. Hasan Eren’miş. Üstünde öyle yazıyor... (Kemal, 1986, s. 172).

Ömer Asım Aksoy, adı geçen kılavuzla ilgili olarak 4.3.1986 tarihli Cumhuriyet gazetesinde yayımlanan uzun yazısından bir bölüm alalım:

“Batı kökenli kelimelerde l ünsüzünün ince okunduğunu göstermek için de düzeltme işareti konur” denildikten ve klâsik, lâhana, plâk gibi örnekler verildikten sonra şunlar ekleniyor: “Ancak, Batı dillerinde buna benzer bir işaretin kullanılmadığı göz önüne alınarak yeni kelimelerde bu işaretin kaldırılması yazılış yanlış sayılmaz.” (s. 7) Bu kural kural olmuyor, kimi sözcüklerde im kullanılacağını kimi sözcüklerde kullanılmayabileceğini bildiren yazıma bir karışıklık getiriyor (Atatürk’ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası, 1986, s. 181).

“İki veya daha çok kelimededen yapılmış Türkçe yer adları (il, şehir, köy vb.) bitişik yazılır” (s. 21) diye bir kural konulmakta ve Çanakkale, Gümüşhane gibi örnekler verilmektedir. Sözcükler dizelgesinde ise Şanlıurfa, Gümüşhacıköy bitişik, ama Kahraman Maraş, Gazi Osmanpaşa, Şebın Karahisar, Mustafa Kemalpaşa, Şerefli Koçhisar ayrı yazılmıştır. Bu durum İmlâ Kılavuzunu hazırlayanların, kendi yapıtları içinde bile koydukları kurala aykırı yazımlar vermek gibi dikkatsizliklerini ortaya koyuyor ve kılavuz, yol göstereceği yerde bizi şaşırtıyor (Atatürk’ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası, 1986, s. 185).

İmla Kılavuzu iki karışık kural da “göl, dağ, deniz, ırmak, şehir” sözcükleri ile birlikte kullanılan coğrafya adları için getirmiştir. Özetle diyor ki: Marmara, Sakarya gibi adlar, tek başlarına kullanılınca, Marmara denizi ve Sakarya nehri anlaşılır. Yani, Marmara denizindeki denizi ve Sakarya nehrindeki nehri sözcükleri özel adın gereklerinden değildir. Bu nedenle denizi ve nehri sözcükleri büyük harfle değil, küçük harfle başlatılmalıdır. Buna karşılık Çanakkale Boğazı, Van Gölü gibi adlarda boğazı ve gölü sözcükleri özel adın gereklerindenidir. Çünkü, Çanakkale ve Van gibi adlar tek başlarına kullanıldıkları zaman şehir adı da olabilirler. Yani, boğaz ve göl sözcükleri bulunmadan Çanakkale ve Van’ın hangi coğrafya adı olduğu belli olmaz. Bu nedenle Çanakkale Boğazı’ndaki Boğazı ve Van Gölü’ndeki Gölü sözcükleri —özel adın gereklerinden olduğu için— büyük harfle başlatılmalıdır (s. 22). İşte size iki kural ki, geniş coğrafya bilgisi olmayan kimseye doğru yazımı bulmak olanağı tanımıyor... (Atatürk’ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası, 1986, s. 186).

2012 tarihli Yazım Kılavuzu’nun 1985 yılında çıkarılan “İmlâ Kılavuzu” ile ilgili eleştirisi de şudur:

Başlangıçta *Yazım Kılavuzu* olarak belirlenen kılavuzun adı Türk Dil Kurumu Bilim Kurulunda oy çokluğuyla değiştirilerek *İmlâ Kılavuzu*’na dönüştürülmüş ve 1985 yılında yayımlanmıştır. *Yeni İmlâ Kılavuzu*’nun (1965) ve onu izleyen baskıların yazımda yol açtığı olumsuzlukları gidermek üzere yazım sorunlarına çözümler sunma, önerilen getirme amacıyla hazırlanan 1985 baskılı *İmlâ Kılavuzu*, olumsuzlukları gideremediği gibi yazımda yeni tartışmalara da yol açmıştır (TDK, *Yazım Kılavuzu*, 2012. s. IV-V).

Oysaki ‘imlâ’ sözcüğünü ‘yazım’ yapmak, ‘yazım’ sözcüğünü dile yerleştirmek, dilimizi kullananlara da ‘yazım’ sözcüğünü alıştırmak için az uğraş verilmemişti.

İmlâ Kılavuzu 1996 ve 2005 Yazım Kılavuzu adlarının değişiklik göstermesi; bunun yanında şapka, düzeltme, uzatma, inceltme gibi terim kargaşalığı veya birleşik, bitişik gibi başlık, adlandırma sorunları yazımdaki kargaşayı anlamak bakımından önemlidir. 2012 Yazım Kılavuzu’nda yerleşmiş bazı kurallarda değişikliğe gidilme ihtiyacının hissedilmesi, dilde ve yazımda birliğin tam olarak sağlanamadığının da göstergesidir.

5.2. Öneriler

Dildeki karmaşayı önleyip ortadan kaldıracak, yazımı şekillendirip yönlendirecek bir rehber olan Yazım Kılavuzu'nun yanlışlardan uzak, açık ve net olması gerekir. Kılavuz'dan faydalanmak isteyen herkesin belirsizlikten uzak tanım ve örneklerle karşılaşması gerekmektedir. Türk Dil Kurumu, Yazım Kılavuzu'nu geliştirip güncelleyerek eksiklikleri gidermelidir.

Kılavuzlardaki kurallar çok sık değiştirilmemelidir. Bugüne kadar çıkan kılavuzlarda birçok kuralın değiştirildiği görülmekte ve bu değişiklikler, farklı tarihlerde basılan kitaplarda farklı yazım biçimleri ortaya çıkararak yazım geleneğinin oluşmasını engellemektedir.

Türk Dil Kurumu dış müdahalelerden uzak, yalnızca bilimi öne alan, özerk bir kurum olarak çalışmalı, siyasal gelişmelerden etkilenmemelidir. Örneğin, dinî terimlerin kullanımıyla ilgili olarak 2005 tarihli kılavuzda bir kural getirilmişken daha sonra 2012 tarihli kılavuzda bu kuralın kaldırıldığı görülmektedir.

“Bazı dinî terimlerin küçük harfle başlaması gelenekleşmiştir: *cennet, cehennem, uçmak, tamu, peygamber, sırat köprüsü*” (TDK, Yazım Kılavuzu, 2005, s. 17).

Yazımında farklılıklar görülen her sözcüğün kılavuzda bulunması gerekir. Kılavuzda bulunmayan öğelerin yazımı ise kişilerin keyfi kullanımlarına bırakılmış demektir.

Yazım Kılavuzu'nun “Noktalama İşaretleri” bölümü yeniden gözden geçirilmeli ve bol örnek verilerek kullanımda karşılaşılabilecek sorunlar giderilmelidir. Yazım Kılavuzundaki “Kısaltmalar Dizini” genişletilerek ihtiyaca cevap verir bir düzeye getirilmeli ve ayrıca Türk Dil Kurumu tarafından bir “Kısaltmalar Sözlüğü” hazırlanmalıdır. Kurum dışında hazırlanmış “Bilal N. Şimşir, Türkçe Kısaltmalar Sözlüğü, 2006” adlı eserden yararlanılabilir.

Üniversitelerin yüksek lisans ve doktora tezlerinin yazımında, enstitüler tarafından hazırlanan tez yazım kılavuzlarında, farklı kurallar bulunduğu ve birlik sağlanamadığı görülmektedir. Hatta aynı üniversitenin enstitüleri arasında bile yazım birliğinin bulunmadığına tanık olunmaktadır. Enstitülerin hazırladıkları tez yazım kılavuzlarında, Yazım Kılavuzu'na uymaları gerekmektedir.

Kılavuzlar arasında birlik sağlanmalıdır. Türk Dil Kurumunun yayımladığı yazım kılavuzları dışında, Dil Derneğinin Yazım Kılavuzu ve Ömer Asım Aksoy'un Ana Yazım Kılavuzu yoğun olarak kullanılmaktadır. Dil Derneğinin görüş, öneri ve eleştirileri Türk Dil Kurumu tarafından elbette dikkate alınmaktadır. Örneğin, düzeltme işaretinin kullanımıyla

ilgili kurallarda uyum sağlanması gibi. Dilin gelişimi ve dildeki birliğin sağlanabilmesi için eş güdümlü çalışmak gerektiğini unutmamak gerekir. Kısacası çeşitli kılavuzlardaki kuralların birbirine uyumlu hâle getirilmesi yazım tartışmalarını azaltabilir.

Eğitim kurumlarında yazım kılavuzu kullanma alışkanlığının verilmesi önemlidir. Bunun için ders programlarında zorunlu veya seçmeli ders olarak okutulması önerilebilir. Ayrıca devlet kurumlarında her türlü yazının kılavuza uygun olarak yazılması sağlanmalıdır. Özellikle yasa, tüzük ve yönetmeliklerde; ders kitaplarında, nüfus kayıtlarında, trafik levhalarında, basın ve yayın organlarında Türkçenin söyleyiş ve yazımına dikkat edilmelidir.

Toplumsal dil bilincini oluşmasını sağlanabilmesi için yazım ve noktalama kurallarının sadece okulda değil, okul dışında da doğru kullanma bilinci aşılmalıdır. Özellikle sosyal medyada yazım kurallarının yok sayılması; çocukların, genç bireylerin yazım kurallarını öğrenmesini güçleştirmektedir. Sosyal medyada yazı dilinin kullanılmasında yazım kılavuzuna uyulmasının sağlanması gerekir.

Son günlerde yazım kılavuzlarının kaldırılıp kılavuzdaki içeriğin Türkçe Sözlük'te verilmesi ya da kılavuzdaki bilgilere internetten kolayca ulaşılması ile kitap olarak basılmasının gereksiz olduğu yolunda açıklamalar duyulmaktadır. Biz Yazım Kılavuzu'nun bir başvuru kitabı olarak basılarak el altında bulundurulmasının daha yararlı olacağını düşünüyoruz. Ayrıca kılavuzların farklı eğitim düzeyleri için çeşitli boylarda, renkli, resimli baskılarının yapılmasının yararlı olacağını düşünüyoruz.

KAYNAKÇA

- Akalın, Şükrü. (2003). *Türkçenin sorunları*. <http://www.turkdili.gen.tr/makale-listesi.html>
- Aksoy, Ömer Asım. (1986). *Atatürk'ün Türk Dil Kurumu ve Sonrası*, İstanbul: Bilgi Yay.
- Atatürk, Gazi Mustafa Kemal. (2015). *Geometri* (4. bs.). Ankara: TDK Yayınları.
- Atasoy, Faysal Okan (2010). *Noktalama işaretleri tarihi*. <http://turkishstudies.net> Makaleler/1432729184_atasoy_faysal_okan.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Ana Yazım Kılavuzu*. (1987). İstanbul: Adam Yayıncılık
- Bağdemir, Abdullah. (2019). Yazım kılavuzu niçin kullanırız? (Yayımlanmamış makale)
- Cevat, Ahmet. (1945). *Türk Dilbilgisi, Türkçenin bugünkü ve geçmişteki gelişimleri üzerine gramer denemesi*. İstanbul: İstanbul Cumhuriyet Matbaası.
- Dil Encümeni. (1928). *İmlâ Lûgati*. İstanbul: Devlet Matbaası.
- Ergin, Muharrem. (1997). *Üniversiteler için Türk dili*. İstanbul: Bayrak Yay.
- Erkinay, Kübra Hadra. (2011). *Türkçe öğretmenlerinin yazım kılavuzu kullanma konusunda tutum ve davranışları*. <http://www.jasstudies.com/Makaleler> http://www.636957467_Hadra%20K%C3%BCbra%20Erk%C4%B1nay_1-24.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Dursunoğlu, Halit. (2016). *Türkiye Türkçesi yazım bilgisi*. Ankara: Salmat Yay.
- Durukoğlu, Salim ve Büyükelçi, Betül. (2018). *Türk dilinde noktalama işaretlerinin tarihi gelişimi, Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi (S.14) c.6 / s.11-26*. İstanbul: Tuzla Belediyesi Kültür Yay.
- Ergin, Muharrem. (1998). *Dede Korkut kitabı I, Dresten nüshası*. Ankara: TDK Yay.
- Hatipoğlu, Vecihe. (1972). *Türkçenin sözdizimi*. Ankara: TDK Yay.
- Hatipoğlu, Vecihe. (1964). *Türk dilinin imlası, Türkoloji Dergisi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Karasar, Niyazi. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi* (16. bs.). Ankara: Nobel Yay.
- Kaplan, Mehmet. (2004). *Kültür ve dil*, İstanbul: Dergâh Yay.
- Kemal, Mehmed. (1986). *Yazım Kılavuzu..., Atatürk'ün Türk Dil Kurumu ve sonrası*, İstanbul: Bilgi Yayınevi

- Kısıklı, Emine. (2011). *Harf Devrimi sonrasında yeni harflerin öğretiminde usul ve yöntemler*. http://turkoloji.cu.edu.tr/mine_mengi_sempozyum/emine_kisikli_harf_devrimi_harf_ogretimi_yontemler.pdf sayfasından erişilmiştir.
- Korkmaz, Zeynep. (1995). *Cumhuriyet devrinde Türk dilindeki gelişmeler, Türk dili üzerine araştırmalar, C.1*, Ankara: TDK Yay.
- Levend, Sırrı Ağâh. (1954). *Ana dilini doğru yazma geleneği bizde niçin yoktur? Türk dili dergisi. Cilt III*, Ankara: TDK Yayınları.
- Özdemir, Murat. (2010). *Nitel veri analizi: Sosyal bilimlerde yöntem bilim sorunsalı üzerine bir çalışma, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 11(1)*. /dergipark.org.tr/download/article-file/113287 sayfasından erişilmiştir.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1941). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1956). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1962). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1965). *Yeni İmlâ Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1970). *Yeni Yazım (İmlâ) Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1977). *Yeni Yazım Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1985). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1988). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1996). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2000). *İmlâ Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2005). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2012). *Yazım Kılavuzu*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1972). *Türk Dil Kurumunun 40 Yılı*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (2009). *Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: TDK Yay.
- Türk Dil Kurumu (TDK). (1972). *Türk Dil Kurumunun 40 yılı*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi. TDK Yay.
- Türk Dili Belleten* (TDK). (1941). Ankara: TDK Yay.

Yastı, M. ve Direkci B. (2010). *Yazım kılavuzunda tespit edilen tutarsızlıklar üzerine artzamanlı bir inceleme*. [http:// www.acarindex.com/dosyalar/makale/ acarindex-1423934841.pdf](http://www.acarindex.com/dosyalar/makale/acarindex-1423934841.pdf) sayfasından erişilmiştir.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2003). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yay.

EKLER

Ek A: Öz geçmiş

Kişisel Bilgiler	
Adı	Cem
Soyadı	Demirtürk
Doğum yeri ve tarihi	Osmaniye-31.08.1980
Uyruğu	T.C.
İletişim adresi ve e-mail adresi	Yenişafak Mahallesi 1017. Sokak Uzunkent Sitesi A1/4 Merkezefendi / Denizli Telefon Numarası: 0 505 284 15 77 demirturk_cem@me.com
Eğitim	
İlkokul	Osmaniye Atatürk İlkokulu
Ortaokul-Lise	Osmaniye Anadolu Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Pamukkale Üniversitesi Türkçe Eğitimi Bölümü
Mesleki Deneyim	
2005-2007	Diyarbakır Hazro Cumhuriyet İlköğretim Okulu (Türkçe Öğretmeni)
2007-2008	Diyarbakır Yiğit Yolu Dr. İlhan Koçtürk İlköğretim Okulu (Türkçe Öğretmeni)
2008-2010	Diyarbakır Nükhet ve Coşkun Akyol İlköğretim Okulu (Türkçe Öğretmeni)
2010-2012	Denizli Vakıfbank İlköğretim Okulu (Türkçe Öğretmeni)
2012-2013	Denizli Hulusi Kulaklı Ortaokulu (Türkçe Öğretmeni)
2013-2019	Denizli Ayşe Mürüvvet Başer İHO